

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 januari justerades.

§ 2 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Märta Stenevi* (MP) avlagt sig uppdraget som ledamot i krigsdelegationen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält Emma Berginger som ledamot i krigsdelegationen.

Talmannen förklarade vald till

ledamot i krigsdelegationen
Emma Berginger (MP)

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelse

2023/24:ER1 till utrikesutskottet

§ 5 Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige

Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU11
Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige (prop. 2023/24:62)
föredrogs.

Anf. 1 LARS ISACSSON (S):

Herr talman! I dag ska vi debattera propositionen *Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige*. I propositionen föreslås en ny lag som ger regeringen befogenhet att i vissa fall meddela föreskrifter om förbud mot att med vissa färdmedel transportera personer som saknar giltiga identitetshandlingar till Sverige. Regeringen ges också befogenhet att meddela föreskrifter om sanktionsavgifter för dem som bryter mot ett sådant förbud. Om det har uppkommit en allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet ska regeringen få meddela sådana föreskrifter som avses i lagen.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen införde temporära gränskontroller och identitetskontroller under migrationskrisen 2015, en åtgärd som avslutades 2018. Den nu föreslagna lagen avser att ge regeringen verktyg att agera vid behov för att upprätthålla ordning och säkerhet.

Det finns en hel del kritik mot propositionen. Vi socialdemokrater har lämnat ett särskilt yttrande där vi lyfter delar som i vårt tycke är viktiga för regeringen att ta med sig. Vår bedömning är dock att det trots kritiken finns behov för Sveriges regering att ha den här typen av verktyg i verktygslådan om en kris liknande migrationskrisen 2015–2016 uppkommer igen. Det behövs för att vi i en krissituation ska kunna upprätthålla den allmänna ordningen och förhindra att människor som inte har rätt att vistas i Sverige tar sig in i landet.

I remissvaren kan vi till exempel läsa att Länsstyrelsen Skåne menar att det kan behövas ytterligare reglering av inflödet av personer till Sverige men att regleringen bör ske mycket restriktivt och efter nogsam bedömning. Flera remissinstanser, däribland Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, och Haparanda kommun, understryker att möjligheten att införa förbud kräver noggrann bedömning och måste användas restriktivt. Förbudets påverkan på gränsregionerna måste enligt SKR och Haparanda kommun tas i särskilt beaktande.

I vårt särskilda yttrande lyfter vi också detta. Vi skriver att erfarenheterna från tidigare tillfälliga identitetskontroller vid Sveriges gränser visar att påverkan på den ordinarie trafiken till och från Sverige kan bli betydande. För resenärerna kan det innebära restidsförlängningar och minskad turtäthet. De fackliga organisationerna Kommunal, Transport och Seko har pekat på att detta negativt kan påverka arbetsförhållandena för den personal som ska hantera kraven på identitetskontroller och att det kan medföra direkta säkerhets- och arbetsmiljörisker för personalen. Regeringen bör i den fortsatta planeringen väga in dessa aspekter och förbereda åtgärder som minimerar de negativa effekterna för resenärer och transportörer.

Av propositionen framgår att möjligheten att införa ett förbud ska vara tillfällig. Det bör understrykas att regeringen vid beslut om ett tillfälligt förbud nog ska överväga behovet av och längden på ett sådant förbud och i dessa avseenden överväga de negativa konsekvenserna för resenärer som är arbetspendlare.

Herr talman! Med det särskilda yttrandet yrkar Socialdemokraterna bifall till propositionen.

Anf. 2 LINDA W SNECKER (V):

Herr talman! Förslaget vi debatterar i dag har sågats av Lagrådet, är otillåtet enligt EU-kommissionen och fråntar folket dess parlamentariska inflytande. I stället för att gränspoliserna ska kontrollera Sveriges gränser anser regeringen att det är en uppgift som busschaufförer och tågvärdar ska utföra.

Trots att regeringens tonläge är så pass högt när det kommer till frågor om lag och ordning handlar förslagen från regeringen mer om Guccikepskopior än om att bygga ett starkt och hållbart land där brottsförebyggande åtgärder också har effekt.

När det kommer till skyddet av Sveriges gränser och vilka som ska få passera in i och ut ur landet anser regeringen att det är busschaufförer och tågvärdar som ska skydda och kontrollera Sverige. Vad regeringens förslag om id-kontroller med transportörsansvar innebär är att de med kunskaper och befogenheter, nämligen polisen och tullen, inte ska kontrollera vilka som tar sig över gränserna. I stället är det transportbolagen, som SJ, Öresundståg och de som kör långfärdsbussar och färjor, som ska kontrollera att resenären har ett giltigt id. Saknas id är det transportföretaget som riskerar att få betala sanktionsavgifter.

Förslaget innebär att transportföretag riskerar att få betala sanktionsavgifter om en resenär inte kan uppvisa ett giltigt id. Transportföretagen är väldigt tydliga: Deras personal är inte utbildad för att kontrollera id-handlingar. Det är inte en busschaufförs uppgift att göra det.

Under ett välbesökt riksdagsseminarium där väldigt många från branschen deltog berättade en busschaufför som körde i Öresundsregionen förra gången id-kontroller infördes om en resenär som förmodligen hade ett falskt pass. Resenären kastade passet under bussresan och hade vid resans slut inte kvar id-handlingen. Är det busschaufförens ansvar att se till att resenären inte gör sig av med id-handlingen?

Herr talman! Det här förslaget handlar inte om att skydda Sveriges gräns. Det är ogenomtänkt symbolpolitik som kommer att drabba Öresundsregionens ekonomi. Alla pendlare mellan Sverige och Danmark kommer att få en uppmot dubbelt så lång resa när de ska kliva på tåget, gå av tåget, gå igenom en id-kontroll och sedan kliva på igen.

Det här är en så pass ingripande åtgärd att SJ har meddelat att de överväger att sluta köra snabbtågen över Öresund om förslaget antas av riksdagen. Det kommer att drabba väldigt många personer, även utanför Öresundsregionen. Förslaget kommer att innebära 25 procent färre pendlare från Sverige och 2 miljarder i förlust för dansk ekonomi. Skåne riskerar att tappa 2 000 heltidstjänster. Arbetslösheten ligger i Sverige i dag på 8 procent och förväntas stiga. I Region Skåne styr Moderaterna, som är väldigt tydliga: Tillsammans med alla andra partier säger man bestämt nej till förslaget.

Herr talman! Jag debatterade id-kontroller 2016, när jag var ledamot i justitieutskottet. Nu är jag ledamot i trafikutskottet. Jag behöver inte berättas för riksdagsledamöterna i den här kammaren hur tågtrafiken har fungerat under vintern. Ni är alla tillsammans med mig mer eller mindre vana fjärrtågspendlare. Det här förslaget kommer att skapa köer, trängsel, förseningar och kaos på perrongerna, allt det som pendlare efter den här vintern verkligen inte behöver.

Låt oss gå över till det rättsliga perspektivet. EU-kommissionen har slagit fast att transportörsansvaret är otillåtet vid resor inom Schengen. År 2018 bekräftade EU-domstolen kommissionens tidigare inställning och slog fast att transportörsansvaret vid inre gräns mellan medlemsländer är oförenligt med Schengenavtalet.

Lagrådet här i Sverige avstyrker regeringens förslag och konstaterar att enligt 12 kap. 4 § regeringsformen får uppgifter som innefattar myndighetsutövning överlämnas till juridiska personer eller enskilda individer enbart med stöd av lag.

Förslaget till bemyndigande får inte vara så allmänt hållet att det ger regeringen för stort utrymme att utfärda egna föreskrifter. Enligt Lagrådets uppfattning är det direkt olämpligt att riksdagen, när den beslutar att delegera normgivningsmakten till regeringen, inte känner till hur regeringen avser att nyttja sitt bemyndigande och om det presenterade förslaget ens står i överensstämmelse med regeringsformen och EU-rätten.

Detta är på juridiska en väldigt hård kritik. Det betyder att Lagrådet är otroligt kritiskt till om riksdagen får utfärda bestämmelserna. Det gäller hur definitionen i lagen kommer att se ut och när nödläget kommer att användas.

Att regeringen inte heller anser att det här är ett beslut som riksdagen ska vara med om att fatta innebär att den fråntar folket dess röster. Det är riksdagen som ska vara med och fatta beslut om ingripande åtgärder i Sverige.

Vi är vana att sammankalla riksdagen snabbt. Skulle ett nödläge uppkomma är vi vana att sätta oss på tåget och snabbt åka till kammaren. Om inte annat visade hanteringen under coronapandemin att riksdagen kan vara snabb och flexibel.

Herr talman! Gängkriminaliteten har tagit sitt grepp runt Sverige, och regeringen är oförmögen att stoppa skjutningarna och sprängningarna. Man kommer inte åt vapensmugglingen och narkotika via id-kontroller på Öresundstågen.

Vad som däremot stoppar kriminalitet är tullen och inre gränskontroller, vilket är en helt annan sak än id-kontroller. Jag har följt med polisen och tullen vid Öresundsbron och sett det helt otroliga arbete de gör vid bron. Polisen och tullen har kunskap, erfarenhet och befogenheter att göra ett myndighetsuppdrag. Att regeringen tror att busschaufförer ska utföra samma uppgift är helt befängt.

Vill regeringen på riktigt stoppa vapen- och narkotikasmuggling, få tag på människohandlare och stoppa kriminaliteten är det kontroll av tull och polis som behövs. Öresundsregionens pendlare smugglar uppenbarligen inte vapen tillsammans med takeawaymuggen med kaffe.

Jag vill avsluta med att citera Transportföretagen och Transportfacken som publicerat ett upprop och skriver: "Särskild gränspolis och gränskontroll finns av en anledning. Deras uppgift är inte enkel, och för att den ska utföras rättssäkert bör inte transportörer och deras medarbetare ansvara för den."

Att Socialdemokraterna totalt ignorerar fackföreningsrörelsens kritik är lika skamligt som att regeringen lägger fram det här förslaget.

Jag yrkar avslag på förslaget.

(TALMANNEN: Rent formellt antar jag att talaren yrkar bifall till reservationen från V, C och MP.)

Ja.

Anf. 3 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Det europeiska asylsystemet och den inre marknaden vilar på en måhända sympatisk men ändå riskabel princip, nämligen att de inre gränserna i praktiken kan avskaffas och ersättas av yttre gränser vilka förvaltas och skyddas av de yttre medlemsstaterna solidariskt för unionens räkning.

På den här principen bygger sedan reglerna om visering, fördelning av ansvar för asylsökande och en lång rad andra regleringar som på många sätt utgör ett av unionens fundament.

Men, herr talman, det finns en svaghet i detta. Den svagheten är något som på ett cyniskt sätt har utnyttjats av socialister och liberaler. Den består i det faktum att medlemsstaterna inte har någon livförsäkring i det fall de yttre gränserna eller de gemensamma reglerna helt enkelt slutar att fungera. Det är skälet till att vi debatterar den här propositionen i dag.

Det som har hänt under de senaste årtiondena är att den europeiska liberalvänstern har haft som strategi att

1. bygga upp ett system som är helt beroende av en fungerande yttre gräns
2. på olika sätt hindra medlemsstaterna från att bevaka och skydda de inre gränserna
3. bygga upp ett extremt generöst bidragssystem för att locka så många migranter som möjligt att ta sig hit
4. riva upp och underminera de yttre gränsernas funktion
5. rycka på axlarna och säga att man ingenting kan göra när hundratusentals människor tillåts promenera in i Sverige.

Detta görs naturligtvis för att nå det ideologiska målet om okontrollerad massinvandring. Eller för att citera Miljöpartiets tidigare språkrör Märta Stenevi som förklarade att hennes partis målsättning är att "göra kaos". Bakom Miljöpartiet står naturligtvis en lång rad socialdemokrater och gnuggar händerna. Och kaos lyckades de skapa. Det är ingen tvekan om detta.

För att bemöta den rödgröna kaosmaskinen går regeringen och Sverigedemokraterna fram med ett antal förslag. En del av detta är att kunna

kräva id-handling av personer som reser in i Sverige med tåg, båt eller buss.

Detta är åtgärder som ska kunna sättas in av regeringen i det fall migrationstrycket mot Sverige blir väldigt stort. Det är alltså frågan om en nödlösning som ska användas som sista utväg.

Det huvudsakliga syftet är naturligtvis att färre personer ska välja att söka asyl i Sverige. Det är uppenbarligen ett skäl som i och för sig är gott nog. Men det finns också andra skäl till att den här typen av regleringar behövs och är bra.

För det första försvårar vi asylbedrägerier. Många asylsökande tenderar att slänga sina id-handlingar det första de gör när de kommer till det land som de ämnar söka asyl i. Det gör de för att försvåra asylutredningen. Skälet till det är naturligtvis att de från början vet att de inte har några egentliga skyddsskäl. Ofta vill de utge sig komma från ett annat land eller en annan region än den de faktiskt kommer ifrån. Om de måste visa en id-handling på vägen in och det dokumenteras ordentligt blir den typen av bedrägerier betydligt svårare att genomföra.

För det andra kommer fler falska och oriktiga identiteter att uppdagas. Låt säga att man till exempel utger sig för att vara ett par från Afghanistan som vill söka asyl i Sverige, men egentligen har sänts ut av regimen i Iran för att begå terrorbrott i Sverige. Då blir det betydligt svårare att komma in med sina dåligt förfalskade afghanska id-handlingar som har för dåliga säkerhetsmarkörer för att kunna användas för att resa in.

För det tredje är det en viktig signal till omvärlden. Sverige är inte längre en utlänningsrättslig frizon där vem som helst kan resa in och bosätta sig av vilket skäl som helst. De vuxna i rummet har tagit över, och det är viktigt att detta syns utåt.

Vad säger då oppositionen om allt detta? Som vanligt finns det ingen samlad opposition att tala om i de här frågorna. Socialdemokraterna står tydligen bakom förslaget. Det betyder inte särskilt mycket eftersom de nästa vecka lika gärna kan säga att de alltid har varit emot förslaget eller att det var de själva som lade fram propositionen. I deras värld är det bara fantasin som sätter gränserna.

Övriga oppositionspartier, C, V och MP, har däremot en reservation mot förslaget som bygger på fyra argument. Det handlar om dels att asylrätten urholkas, dels att förslaget kan strida mot EU-lagstiftning, dels att det kan innebära överlämnande av myndighetsuppgift, dels att det medför negativa konsekvenser för pendlare och för de personer som jobbar inom trafik och som måste utföra dessa id-kontroller.

Herr talman! Jag tänker bemöta argumenten lite kort vart och ett för sig.

Argumentet att den här typen av regler strider mot asylrätten kommer ganska ofta, och i hundra procent av fallen kommer det från personer som inte har en aning om vad asylrätten egentligen säger om den här typen av fall.

Den grundläggande regel inom asylrätten som vi pratar om är den som kallas för non-refoulment. Den innebär att Sverige inte får skicka tillbaka asylsökande till länder där de riskerar skyddsgrundande behandling, alltså en viss grad av förföljelse. Däremot finns det inget som helst förbud mot att avvisa en person som reser in i Sverige så länge man avvisar personen till ett land där han eller hon inte riskerar den här typen av behandling.

I det här fallet pratar vi om att avvisa personer till framför allt Danmark och Tyskland.

Situationen där en person reser från ett säkert land till ett annat säkert land för att söka asyl regleras inte uttryckligen i FN:s flyktingkonvention. Däremot har den blivit föremål för uttalanden från UNHCR:s exekutiva kommitté vid ett antal tillfällen. Det gäller bland annat ett utlåtande från 1998 som berör exakt den situation som reservanterna lyfter i sin reservation. Kommittén skriver: Flyktingar och asylsökande som har funnit skydd i en viss stat ska normalt inte flytta därifrån irreguljärt för att söka skydd i någon annan stat, utan de ska använda skyddet i landet genom åtgärder som vidtas av den regeringen eller av UNHCR.

UNHCR har också bekräftat principen vid ett antal tillfällen. Det här är alltså grunden till den så kallade första-säkra-land-principen, det vill säga idén om att man ska söka asyl i det första säkra land man kommer till. Befinner man sig i Danmark och inte riskerar att utsättas för någon typ av förtryck där ska man helt enkelt söka asyl där.

Ytterligare en institution som står bakom denna slutsats är kommissionen, alltså EU:s exekutiva organ, som i en skrivelse från 2018 med titeln *Managing Migration in all its aspects* skriver: Asylsökande ska inte ha ett fritt val om i vilken medlemsstat de vill lämna in en ansökan.

Det är väldigt tydligt, inte sant? Argumentet att det finns en juridisk rätt att välja var man vill söka asyl bygger på ren och skär okunskap och ingenting annat. Men det här spelar egentligen mindre roll, skulle jag säga. Om de här institutionerna skulle ha kommit fram till motsatsen, alltså att det fanns en sådan skyldighet, skulle vi naturligtvis kunna bortse från det. Det vore ju en fullständigt bisarr princip, som i praktiken skulle vara omöjlig att rätta sig efter. Att kontrollera vem som reser in i ett land är en grundläggande rättighet som tillkommer alla världens stater.

Jag måste också ställa mig lite frågande till det som står i reservationen om att förslaget kommer att slå hårt mot de personer som flytt från krig och katastrof och som behöver hjälp allra mest. Är det verkligen ett hårt slag att behöva söka asyl i Tyskland i stället för i Sverige? Hur tänkte ni nu? Kan ni förklara detta?

Reservanterna hävdar också att förslaget kan strida mot EU-rätten, och de syftar då på avgörandet Bundesrepublik Deutschland mot Touring Tours und Travel GmbH. Det här är det case som det också refereras till i Lagrådets yttrande. I vanlig ordning när det gäller vänsterpartierna har de inte riktigt läst det rättsfall som de hänvisar till. Det finns uppenbarligen avgörande skillnader mellan detta case och den lag som vi presenterar i dag, inte minst det faktum att det tyska fallet handlar om permanent nationell lagstiftning, Gesetz über den Aufenthalt, som ålägger bussbolag att genomföra id-kontroller. Det är väldigt stor skillnad mot det vi nu föreslår, vilket är en tillfällig åtgärd som är tänkt att sättas in i en nödsituation.

Det är fullständigt uppenbart att det går att forma förordningen på ett sätt som tar höjd för den praxis som finns. Vi ska också komma ihåg att den lite bredare frågan om inre gränskontroller och Schengenkodex i inte så liten utsträckning kommer att påverkas av vem som blir ansvarig kommissionär efter nästa Europaparlamentsval. Vi får hoppas att det är en lite mer klart tänkande person än den kommissionär vi har i dag.

Prot. 2023/24:72
15 februari

*Tillfälliga förbud att
transportera personer
utan giltiga identitets-
handlingar till Sverige*

Reservanterna hävdar också att ett åläggande om id-kontroll kan innebära ett överlämnade av myndighetsutövning till juridisk person, vilket enligt regeringsformen måste ske genom lag och inte genom förordning på det sätt som föreslås här.

Myndighetsutövning har i svensk rätt definierats som befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande. Det är fullständigt uppenbart att endast kontroll av ett id-kort inte utgör myndighetsutövning enligt gällande rätt.

Det är också ganska talande att idén som oppositionen nu försöker hänga upp sitt case på, alltså att detta i teorin kanske skulle kunna innebära överlämnande av myndighetsutövning, över huvud taget inte berördes i det betänkande som lades fram när de här partierna själva hade ett närmast identiskt förslag sent år 2015. Varken de själva eller Lagrådet berörde frågan över huvud taget den gången. Och varför gjorde de inte det? Jo, vi var alla överens om att det inte var myndighetsutövning då, och det är fortfarande inte myndighetsutövning. Ingenting i regeringsformen har förändrats i den delen.

Sist, men absolut inte minst, har vi frågan om vilken påverkan på trafiken, framför allt tågtrafiken och arbetsmiljön för dem som jobbar inom denna, som förslaget kommer att ha om det aktiveras. Här finns en negativ påverkan; det är fullständigt uppenbart.

Jag åkte personligen aldrig tåg över Öresund under den tid id-kontrollerna senast var aktiva, men jag har varit där och träffat representanter för konsortiet och regionen och även för flygplatsen. Jag har full förståelse för de problem som detta skapar. Jag åker själv pendeltåg varje dag här i Stockholm, så jag vet precis hur det känns att bli 40 minuter försenad.

Men det är viktigt att förstå att vår inställning från början alltid har varit att den här typen av åtgärder ska vara en sista utväg, som vi bara kommer att tillämpa om vi absolut måste. Sverigedemokraterna har, till skillnad från andra partier i den här kammaren, alltid stått bakom en stram migrationspolitik som, om den hade implementerats för 20 år sedan, hade gjort de här reglerna fullständigt onödiga.

Det är de rödgröna kaosmakarna som tvingar oss till detta, och jag skulle säga att det är något magstarkt av vänsterpartierna att försöka låtsas som att de står på pendlarnas sida i frågan samtidigt som de själva helt uppenbart är orsaken till det migrationskaos som gör de nya reglerna nödvändiga. Om id-kontrollerna blir verklighet en dag: Kom ihåg att det var ni som valde den här vägen, inte vi!

Om exempelvis Miljöpartiet vill göra något för att se till att reglerna inte blir verklighet – börja då med att avveckla ert eget parti.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 4 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Ledamoten Aspling är otroligt inläst på migrationsrätt och alla regler runt omkring den.

Det imponerar på mig att Aspling för en migrationsrättslig debatt. Jag, som ledamot i trafikutskottet, har fört mer av en trafikpolitisk debatt. Vad jag och ledamoten Aspling egentligen ska debattera är införandet av id-kontroller. Det är det vi debatterar i dag.

Med tanke på allt som ledamoten har tagit upp i dag, vilka åtgärder man vill se och som man tror fungerar för att man ska uppnå sitt syfte – att stoppa den imaginära massinvandringen – har jag en jättekort fråga till ledamoten. Är det så att ledamoten Aspling har blandat ihop vad en inre gränskontroll är och vad en id-kontroll är? Nu låter det som att ledamoten tror att vi kan stoppa stora flyktingströmmar genom att busschaufförer och tågvärdar begär id-handlingar av en resenär. Det är ju inte så det fungerar. Vad id-kontroller och det förslag som ledamoten står bakom i dag faktiskt innebär är att pendlarna över gränserna i Öresundsregionen kommer att drabbas extremt hårt.

Min fråga är: Har ledamoten blandat ihop vad en inre gränskontroll är och vad en id-kontroll är? Det låter nämligen lite så på anförandet, och jag vill bara att vi reder ut den enkla saken.

Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka så mycket för omdömet att jag skulle vara "otroligt inläst" på de här sakerna. Det är dock inkorrekt. Jag är inte specialiserad på asylrätt. Däremot kan jag grunderna i detta. Det borde Linda Snecker också göra. Om man ställer sig bakom en reservation som hänger upp sitt case på asylrätten, vilket oppositionen gör i dag, borde man i alla fall ha läst in sig på grunderna, men det har man uppenbarligen inte gjort.

Jag går vidare till påståendet att massinvandringen är imaginär. Jag kan bara be ledamoten från Vänsterpartiet att göra ett besök någonstans i Stockholms förorter och ta en titt på hur det ser ut. Den är inte imaginär; den är i allra högsta grad verklighet.

Massinvandringen har pågått under lång tid. Den har orsakat en katastrof för Sverige, och den är i allra högsta grad någonting verkligt. Om man inte ser detta tycker jag faktiskt inte att man har någonting i denna debatt att göra, för då befinner man sig inte i Sverige 2024 – rent mentalt i alla fall.

Den sista frågan var om jag känner till vad skillnaden är mellan en id-kontroll och en inre utlänningskontroll. Det är klart att jag gör det. En inre utlänningskontroll är när polisen kollar om en person får befinna sig i Sverige. Detta kan göras i samband med någon typ av ingripande, egentligen vilket som helst. En inre gränskontroll är när svensk polis utför en kontroll vid Sveriges gränser för att se om en person får resa in i landet. Man kollar då identitet och så vidare.

En id-kontroll är någonting mycket enklare. Då kontrollerar en person som arbetar på ett transportföretag om en person har ett giltigt id med sig.

Det finns en anledning till att detta är viktigt. Senast dessa regler infördes märkte man att färre personer försökte ta sig till Sverige. Det ställer upp en tröskel. Det stoppar naturligtvis inte alla. Man kan skaffa sig falska id-handlingar. Man kan köpa ett pass. Det finns många sätt att ta sig runt det. Men det skapar ändå en tröskel. Det gör ändå någonting, och någonting är det vi måste göra.

Anf. 6 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att ledamoten önskar att väldigt många inte ska vara i kammaren, att partier ska läggas ned och så vidare. Jag tycker att vi höjer nivån lite i debattstilen och hur vi är mot varandra.

Jag är jätteglad att ledamoten har koll på de olika kontroller vi har. Vad jag är mer orolig över är att ledamoten verkar tro att denna id-kontroll är någonting som ingår i busschaufförutbildningen och någonting som tåg-vårdarna är experter på. Jag har själv hört väldigt många busschaufförer vittna om hur otroligt svårt det är att veta hur en korrekt id-handling ser ut. Det ingår inte i deras uppdrag att kontrollera detta, och det finns inte personal och kapacitet att utföra den här uppgiften.

Förra gången vi hade id-kontroller, 2016–2017, kostade det bland annat färjeföretaget For Sea 19,5 miljoner att utföra dem. Detta är en otroligt dyr åtgärd, och kostnaderna för ett sådant här företag kommer att öka med 30–50 procent, alltså ungefär 1,6 miljoner per månad, för att utföra id-kontrollerna med personal som inte är utbildad att göra dem, som inte har kapacitet och som inte vill utföra id-kontroller eftersom det innebär en otroligt hotfull situation.

Detta är inte en åtgärd som på något sätt kommer åt problematiken. Oavsett om det handlar om Sverigedemokraternas imaginära stoppande av massinvandring eller om att regeringen vill visa handlingskraft kommer de kontroller som föreslås inte att kunna utföras på ett bra sätt eftersom fel kategori av personal används.

Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Till att börja med kan vi konstatera att det är inkorrekt att påstå att detta inte är en del av personalens uppgift. De personer som jobbar inom transportsektorn har som uppgift att utföra det som deras anställningsavtal och deras arbetsgivare säger. Om deras arbetsgivare säger att de måste genomföra id-kontroller på grund av att detta står i en förordning blir det en del av deras uppgift.

Personer som jobbar inom transportsektorn måste också hantera en massa situationer som är lite halvt obehagliga, speciellt de som jobbar sent på kvällen. Det är ingenting nytt. Vi kan alla önska att det inte vore så, men detta är extremt viktigt och de kommer att behöva göra det.

Vad gäller kostnaden är 19 miljoner mycket pengar. Jag förstår också att det låter som väldigt mycket pengar för dem som lyssnar på debatten. Men vad motsvarar det? Fyra ensamkommande barn under ett år eller någonting sådant? I fråga om asylmigration är 19 miljoner någonting man kan göra av med på 15 minuter. Det är liksom inga pengar alls i de här sammanhangen.

Linda Snecker pratar om att detta inte kommer åt problematiken. Det beror lite grann på vad man lägger i begreppet komma åt. Det är ju inte så att vi litar på att det som föreslås kommer att stoppa migrationen till Sverige om det införs. Däremot skapar det en tröskel. Det skapar framför allt en tröskel för personer som har falska identiteter, som vill dölja sin identitet, som inte har ärligt uppsåt och som vet att de inte har några riktiga asylskäl. Denna tröskel gör förhoppningsvis att fler kommer att välja att stanna och söka asyl i Danmark eller Tyskland, eller förhoppningsvis göra det moraliskt rätta och helt enkelt åka hem igen.

Jag tycker inte att detta är några konstigheter över huvud taget.

Anf. 8 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Vi har ju haft id-kontroller under en period tidigare i Sverige. Från den 4 januari 2016 fram till maj 2017 levde vi med dessa id-kontroller i Öresundsregionen när vi skulle åka från Danmark till den svenska sidan. Ludvig Aspling meddelade från talarstolen att han inte själv hade upplevt id-kontrollerna eftersom han åker med Stockholms lokaltrafik men att han hade hört sig för i efterhand om hur det var. Jag kan själv vittna om att det var ett fullständigt kaos och att det skadade Öresundsregionen något oerhört. Att det sedan ett par år efteråt kom en pandemi som hela världen fick leva med har gjort att skadan på Öresundsintegrationen och arbetsmarknadsregionen har varit katastrofal.

Herr talman! Vid det tillfälle då id-kontrollerna avskaffades i maj 2017 protesterade Sverigedemokraterna högljutt. Man ville inte att de skulle tas bort utan ansåg att de skulle fortsätta. Nu säger Ludvig Aspling att detta bara ska införas när det är absolut nödvändigt. Då skulle jag vilja fråga, herr talman, vad som skiljer situationen nu från maj 2017 när Sverigedemokraterna tyckte att det var ett så katastrofalt beslut att avskaffa id-kontrollerna.

Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att konstatera att det förs ett något märkligt resonemang från Miljöpartiet. Man går själv ut med det uttalade målet att skapa kaos i migrationspolitiken, att bryta ned alla gränser i Europa och att se till att locka så många migranter som möjligt att välja just Sverige. När sedan situationen blir ohållbar och det blir tvunget att införa exempelvis gränskontroller eller id-kontroller av den typ vi nu föreslår börjar man gråta och säger: Varför förstör ni för Öresundsregionen?

Det är inte vi som förstör för Öresundsregionen. Det är inte den som går in för att skapa kaos i migrationssystemen som försvårar för internationella pendlare. Detta är fullständigt uppenbart. Det borde ledamoten från Miljöpartiet förstå.

Låt oss gå vidare till själva sakfrågan. Ja, vi protesterade när id-kontrollerna avskaffades eftersom vi ville ha lite mer säkerhetsmarginal. När de infördes behövdes de absolut. Det var ingen tvekan om att det var nödvändigt att införa dem. Sedan förbättrades situationen, delvis tack vare att de infördes, vilket på ett sätt motsäger det andra argumentet som Rasmus Ling kommer med, nämligen att de inte skulle ha någon effekt alls.

När de väl avskaffades tyckte vi att det var något för tidigt. Vi hade gärna sett att de varit kvar lite längre för att ge lite mer säkerhetsmarginal.

Som situationen ser ut i dag ser vi dock inget behov av att införa dem precis nu. Det är en åtgärd som vi ska ha i verktygslådan om situationen skulle bli värre.

Anf. 10 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag bemöta tramset om kaos som ledamoten tar upp. Det är höjden av trams. Det är lögn. Vi har aldrig någonsin uttryckt oss så när det gäller migration. Då är det sagt. Jag hoppas att den typen av uppenbara lögn inte upprepas.

Herr talman! Ludvig Aspling försöker säga att man hade velat ha det ytterligare en tid. Jag har aldrig, förrän nu, hört Sverigedemokraterna säga att det var något som man inte ville ha. Man motsatte sig med kraft att de skulle avskaffas. Man sa att det var katastrof, att allt skulle öppna sig. Men nu medger man att det inte var så och att det faktiskt var rätt att avskaffa dessa.

Herr talman! Man vill ha det här som något slags säkerhet. Man säger att det kan behövas i framtiden.

Oavsett vad man tyckte 2015–2016 kan vi konstatera att det gick fort att ta fram den lagen. Nu ger man regeringen ett carte blanche om några statsråd eller Sverigedemokraterna får feeling och plötsligt tycker att det behövs id-kontroller från en vecka till en annan. Det är inte något vi borde göra. Jag ser stora risker med det.

Man gjorde den bedömningen då. Men det finns ingenting som säger att man inte skulle kunna ändra sig snabbt.

Herr talman! Antalet asylsökande minskade under den perioden. Det gjorde det före januari 2016. Det minskade när EU:s avtal med Turkiet var på plats. Det var det som spelade roll för hur flyktingströmmarna rörde sig. Det hade inte med id-kontrollerna att göra.

Id-kontroller ställer till med otrolig oreda i Malmö–Lund–Köpenhamn-området.

Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Miljöpartiet är väldigt skeptiska till att ge regeringen ett carte blanche. Men det går naturligtvis bra att ge ett carte blanche till en regering som man själv sitter i; det är helt oproblemiskt för Miljöpartiet. Men om någon annan ska få samma carte blanche är det plötsligt ett stort demokratiskt problem. Det är inte ett särskilt seriöst sätt att argumentera.

Det är helt korrekt att Turkietavtalet gjorde sitt. Arbetet som Europeiska unionen gjorde i tredjeländer gjorde också sitt. Flera andra länder upprättade gränskontroller inom EU. Det gjorde sitt. Och vi upprättade våra id-kontroller. Det bidrog också. Många bäckar små gör att vi klarar av en sådan situation. Det är därför vi ska ha de här verktygen på plats.

Man ska också komma ihåg att Europa lever under ett ganska konstant migrationshot, tack vare kanske framför allt den gröna gruppen i Europaparlamentet. Om olyckan skulle vara framme och de gröna går starkt framåt i valet till Europaparlamentet finns det ingen som vet vilken typ av galenskap de kommer att hitta på vad gäller den yttre gränsen. De kanske beslutar sig för att bara lägga ned den helt och hållet.

Jag vet att Miljöpartiet till exempel har lyft fram humanitära uppehållstillstånd. Personer ska alltså kunna flyga till Europa för att söka asyl. Det är en fråga som Miljöpartiet har drivit. Det innebär i praktiken att man helt och hållet gör sig av med viseringskravet, som vi har gentemot de flesta länder i världen. Det är ett förslag som Miljöpartiet har drivit.

Miljöpartiet driver aktivt ett antal förslag just för att öka massinvandringen och sätta Sverige i en sådan situation som vi satt i 2016. Det är ett uttalat mål från Miljöpartiet.

Självklart måste vi ha på plats alla verktyg vi över huvud taget kan ha för att hantera en sådan här situation om den uppkommer i framtiden.

Herr talman! Jag vill inleda med att lyfta fram vad Centerpartiet anser är viktigt i detta ärende.

1. Det är viktigt att vi värnar och upprätthåller allmän ordning och nationell inre säkerhet.
2. Det är viktigt att vi ser den fria rörligheten inom EU som en styrka och en stor tillgång för Sverige.
3. Det är viktigt att upprätthålla rätten att söka asyl.
4. Det är viktigt att lagstiftning är relevant, tydlig, proportionerlig och rättssäker.

Herr talman! Regeringen anger att syftet med den föreslagna lagstiftningen är att under vissa omständigheter inom migrationsområdet kunna begränsa antalet personer som försöker resa in i Sverige utan att deras identitet först har kontrollerats. Det ska därför införas ett förbud mot att transportera personer med buss, tåg eller passagerarfartyg till Sverige om de inte har giltiga identitetshandlingar.

Vi ser inte att detta förbud behövs, då gränspoliserna redan i dag vid omständigheter som förslaget avser – allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet – får genomföra gränskontroller för att kontrollera att de som kommer till gränsen har rätt att resa in i Sverige. Vi anser att det är rätt instans och att den har rätt kompetens för att göra detta.

De föreslagna id-kontrollerna kommer att förhindra att personer utan giltiga id-handlingar kan resa vidare till Sveriges gräns. Ja, utgångspunkten är att alla människor som reser in i Sverige ska kunna uppvisa id-handlingar för att visa vilka de är och var de kommer ifrån. Men samtidigt är det inte ett krav för att söka asyl att kunna visa upp giltiga id-handlingar.

Centerpartiet står upp för en reglerad invandring där möjligheten att söka asyl behöver värnas och anser därför inte att asylsökande ska hindras från att söka skydd i Sverige på det sätt som föreslås.

Flertalet remissinstanser har framfört att ansvaret för gränskontroller som innefattar identitetskontroll utgör myndighetsutövning och att det därför inte bör läggas på transportörerna. Regeringen konstaterar också att om det blir aktuellt att överlämna myndighetsutövning till juridiska personer eller enskilda måste man återkomma i frågan.

Lagrådet konstaterar att uppgifter som innefattar myndighetsutövning får överlämnas till juridiska personer eller enskilda individer endast med stöd av lag. Det gör bemyndigandet i den nu aktuella lagen verkningslöst om man finner att det är fråga om myndighetsutövning.

Regeringen ska enligt förslaget även få meddela föreskrifter om sanktionsavgifter för den som bryter mot förbudet. Förslaget innebär att även om transportören har kontrollerat identitetshandlingarna när resan börjat ska en sanktionsavgift kunna påföras om personens identitetshandlingar inte finns kvar vid ankomsten till Sverige. Sanktionsavgiften ska kunna tas ut utan att det behöver föras någon bevisning om att transportören faktiskt har kontrollerat identitetshandlingarna eller, när sådan kontroll har skett, för vad som kan ha hänt mellan kontrollen och gränsövergången.

Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige

Föreskrifterna kommer dock inte att ge transportörerna någon befogenhet att säkerställa att de kontrollerade handlingarna finns kvar vid gränsövergången. Det innebär att transportörerna kan bli skyldiga att betala en sanktionsavgift om minst 30 000 kronor och högst 250 000 kronor för något som ligger utanför deras rådighet. Det framgår inte heller om avgiften ska tas ut per person eller per transporttillfälle. Lagrådet konstaterar att en sådan reglering är varken proportionerlig eller rättssäker.

Regeringen går inte heller närmare in på vad som ska betraktas som en giltig id-handling, och Migrationsverket lyfter i sin remisskritik upp de stora praktiska utmaningarna med att kontrollera handlingar från andra länder och bedöma vad som är en giltig id-handling eftersom de kan se mycket olika ut.

Herr talman! Jag vill med kraft lyfta fram de problem och kostnader, som även andra har lyft fram, som förslaget skulle innebära för lokalt och regionalt näringsliv, för arbetskrafts- och studiependling och för de medarbetare inom transportsektorn som ska utföra själva kontrollerna.

Utöver dessa kvalitetsmässiga brister och rättssäkerhetsbrister har flera remissinstanser och Lagrådet lyft frågan om detta är förenligt med Europarätten. Här anför regeringen att om sådana föreskrifter faktiskt ska meddelas måste dessa synpunkter då beaktas.

Herr talman! Jag ska försöka sammanfatta. Det har från regeringens sida sagts att detta bemyndigande ska ges nu, när rekvisiten för dess användning inte är uppfyllda, för att regeringen om en sådan situation uppstår skyndsamt ska kunna vidta relevanta åtgärder. Det är i sig lovvärt och önskvärt med ett sådant arbetssätt, med en ökad beredskap generellt i Sverige. Men förslaget visar att regeringen inte vet hur förslaget förhåller sig till EU-rätten. Man skriver i stället att när föreskrifter ska meddelas måste EU-domstolens praxis och de ytterligare krav som ställs upp beaktas.

Regeringen säger angående Lagrådets invändning att detta bemyndigande kan innehålla myndighetsutövning som inte ens kan överlämnas genom ett bemyndigande att den inte tror att så är fallet men att det, om det i ett senare skede visar sig vara så, kan bli aktuellt för regeringen att återkomma i frågan. Då har vi inte ens berört frågan om att den myndighetsutövning det i så fall skulle handla om kommer att ske i ett annat land än Sverige eftersom kontrollen ska ske innan man kommer till gränsen.

När Lagrådet undrar om den föreslagna sanktionsavgiften på mellan 30 000 och 250 000 ska tas ut per person eller per transporttillfälle bemöts detta mig veterligen inte ens.

Som ett fjärde exempel anför regeringen att det inte behöver föras någon bevisning om överträdelse av förbudet då detta är ett strikt ansvar som gäller om någon passagerare saknar giltiga id-handlingar. Senare säger man dock att en jämkning eller eftergift av avgiften i vissa fall kan behöva övervägas.

Man kan lätt få uppfattningen att handläggningen av lagstiftningen kring bemyndigandet här och nu i riksdagen är snabb men att en snabb handläggning av föreskrifterna inte kommer att vara möjlig när det väl gäller. Vi anser att det borde vara tvärtom.

Det är för många oklarheter. Det är inte förutsägbart, proportionerligt eller rättssäkert. Det är lagar och inte någon broschyr som vi fattar beslut om här i riksdagen.

Sammantaget kan Centerpartiet inte ställa sig bakom denna lagstiftning. Vi yrkar bifall till reservationen.

Anf. 13 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Herr talman! Dagens debatt handlar om en ny lag som gör det möjligt för regeringen att besluta om tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga id-handlingar till Sverige. Behovet av en sådan åtgärd visade sig tydligt 2015. Invandringen till Sverige hade ökat i många år alltmedan den socialdemokratiska regeringen och dess stödpartier ingenting gjorde, förutom att osakligt angripa personer som påtalade vartåt det barkade.

Yrvaket insåg den rödgröna regeringen till sist att migrationstrycket var ohållbart högt. På en enskild vecka kom 10 000 nya asylsökande. Hastigt stiftades då en tillfällig lag som innebar att identitetskontroller infördes i syfte att minska den ohållbart höga invandringen. Detta var en nödvändig och korrekt åtgärd, men den skedde för sent och i panik.

Nu genomför den moderatledda regeringen ett systemskifte inom migrationspolitiken. Den avsedda effekten, som vi nu uppnår, är en minskad invandring till Sverige – trots att invandringen till Europa ökar. Men för det fall Sverige återigen skulle hamna i en situation där migrationstrycket plötsligt stiger behöver regeringen kunna vidta åtgärder liknande dem som vidtogs 2015.

Vi har dessvärre en olycklig följetong i Sverige, med regeringar som inte sett saker komma och sedan i efterhand konstaterat att man varit naiv. Denna analytiska oförmåga har vi dessvärre även fått beskåda under dagens debatt. Men i dag har vi, tack och lov, en regering och ett stödparti som är proaktiva.

Schengensamarbetet och kontrollen av Schengenrådets yttre gräns utgör och ska även fortsättningsvis utgöra det primära verktyget för att hantera migrationsströmmar till EU. Men det kan inte uteslutas att åtgärder som inte behöver vidtas i dag behöver vidtas framöver för att motverka den irreguljära migrationen. Detta beror på omvärldsfaktorer bortom svensk politisk kontroll.

Antalet migranter i världen kan förväntas fortsätta öka. Det stora flertalet migrerar av ekonomiska skäl.

Herr talman! Det finns därmed skäl att möjliggöra för regeringen att vidta andra typer av åtgärder än dem som omfattas av Schengensamarbetet just i situationer där det uppkommer allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten och det snabbt behöver kunna vidtas åtgärder som är av mycket ingripande slag.

Den situation som uppstod 2015, med en mycket hög tillströmning av asylsökande, innebar att vi inte på ett ordnat och säkert sätt kunde ta emot dessa asylsökande. Detta är ett exempel på en situation då regeringen behöver kunna besluta om id-kontroller, men även andra situationer kan enligt regeringen tänkas bli aktuella.

Herr talman! Den föreslagna lagen innebär att regeringen får meddela föreskrifter om förbud att med buss, tåg eller passagerarfartyg transportera personer som saknar giltiga identitetshandlingar till Sverige. Regeringen ska också få meddela föreskrifter om sanktionsavgifter. Detta är fullt rimligt och absolut nödvändigt. Oförutsägbarheten i vår omvärld gör att en permanent lag som motsvarar den som infördes 2015 är motiverad.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Prot. 2023/24:72
15 februari

*Tillfälliga förbud att
transportera personer
utan giltiga identitets-
handlingar till Sverige*

Anf. 14 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! När regeringsrepresentanter som ledamoten Kärrholm debatterar denna fråga är kontexten invandring och asyl. Det låter som att bussföretag precis när som helst kommer att fylla sina bussar med asylsökande och åka över Öresundsbron.

Det är absolut inte detta som det här förslaget handlar om. Det här förslaget innebär i verkligheten att transportföretagen kommer att drabbas extremt hårt. Hela transportbranschen är otroligt kritisk till regeringens förslag. Det innebär att Öresundsregionens pendlare kommer att få dubbelt så lång pendlingstid.

Öresundsregionen finns på riktigt och står för en otrolig utvecklingspotential i Sverige. Men för regeringen i Stockholm verkar det som att Skåne och Köpenhamn ligger lika långt bort som Kabul och andra platser.

Detta kommer också att drabba regionens ekonomi otroligt hårt. Det kostade många miljoner förra gången id-kontrollerna infördes.

Jag har därför en fråga: Varför vill en moderatledd regering straffa företaget med stora sanktionsavgifter för något som enligt ledamoten är bortom regeringens kontroll? För något som regeringen inte kan kontrollera vill alltså samma moderatledda regering lägga straffavgifter på transportföretagen. Varför tycker ledamoten Kärrholm att detta är en bra politik?

Anf. 15 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Herr talman! Då ber jag att få upplysa ledamoten Linda W Snecker om att regeringens absoluta mål är att inte behöva fatta det här beslutet så att man inte behöver ålägga transportörer ett krav på att kontrollera id. Jag har mycket stor respekt för de konsekvenser det innebär för företagare och pendlare i de södra delarna av landet.

Att regeringen nu gör ett systemskifte i migrationspolitiken syftar till att minska invandringen till Sverige, och alla de åtgärder som vidtas inom migrationspolitiken minskar risken för att behöva fatta ett beslut om föreskrifter i enlighet med den här lagen.

På samma sätt tror jag att vi alla här inne är väldigt noga med brandsäkerheten hemma. Man släcker ljus och är försiktig. Men om det värsta händer behöver man använda en brandsläckare även om det medför negativa konsekvenser i hushållet. Det finns alltså en målkonflikt här. Om det krävs behöver den här befogenheten finnas. Det kommer att få negativa konsekvenser om den används, men den kan vara nödvändig i vissa situationer.

Så långt som möjligt arbetar alltså regeringen för att undvika att behöva använda denna befogenhet.

Anf. 16 LINDA W SNECKER (V) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Kärrholm, för svaret!

Jag tycker inte att vi ska beskriva asylflyktingar som en brand som ska släckas. De är faktiskt riktiga människor. Men, återigen, införandet av id-kontroller är inte något som stoppar asylflyktingar från att komma till Sverige.

Jag tycker att ledamoten Kärrholms partikamrater Carl Johan Sonesson med flera i Moderaterna i Skåne är väldigt tydliga med vad det här förslaget innebär i verkligheten. Det handlar inte om symbolpolitik och att hålla Sverigedemokraterna i hand för att kunna sitta kvar vid regeringsmakten,

utan det här är ett förslag som på riktigt drabbar varenda människa som jobbar i gränstrakterna i Öresundsregionen.

Jag tror inte att regeringen riktigt har förstått vad det betyder om den här lagen införs. Carl Johan Sonesson från Moderaterna och alla partier i Skåne är djupt kritiska till förslaget, för de var där. Det var de som såg ekonomin raseras i Skåne och Öresundsregionen. Det var de som såg sina väljare kämpa för att komma till jobbet. Det var de som såg hur arbetslösheten steg för att man inte längre klarade av pendlingen.

Det här är på riktigt. Det är så pass på riktigt att det, som ledamoten från Centerpartiet tog upp, är en kontroll som inte ska göras på svensk mark utan på stationen i Kastrup. Det kommer att behövas tillstånd från danska myndigheter för att sätta upp terminaler på dansk mark för att kunna utföra de här kontrollerna.

Min fråga till ledamoten Kärrholm är hur det här ska ske. Hur ser dialogen med Danmark ut? Vad kommer det att kosta att sätta upp de här kontrollstationerna, och vem ska betala? Är det transportföretagen, eller är det regeringen som kommer att stå för notan?

Anf. 17 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att ledamoten blandar bort korten något. Det uttrycks som att när den här lagen stiftas kommer det att leda till omedelbara konsekvenser. Så är inte fallet. När vi har stiftat den här lagen i denna kammare kommer det inte att påverka någonting i Skåne och Malmö. Ingenting kommer att förändras i praktiken. Vardagen kommer att fortsätta precis som vanligt.

Det här innebär alltså en möjlighet i en Extremsituation för regeringen att fatta ett beslut. Det beslutet behöver såklart undvikas så långt som möjligt. Men i händelse av att beslutet behöver fattas är jag trygg med att regeringen kommer att noggrant beakta alla de aspekter som adresserats här i dag.

Anf. 18 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag tyckte förvisso inte själv att id-kontrollerna skulle införas 2015–2016. Men oavsett vad man tyckte och tycker i den frågan kan man inte säga annat än att situationen var ansträngd vid det tillfället. Den såg väldigt annorlunda ut då jämfört med i dag; det tror jag att man kan konstatera.

Jag vill ställa en fråga, herr talman, eftersom Fredrik Kärrholm anför att den här regeringen är så på och att det är ett paradigmskifte, att man förstår saker som den dåvarande regeringen inte förstod och så vidare.

Herr talman! Fredrik Kärrholms parti röstade inte för id-kontroller förra gången. Moderaterna har något slags ont i hela kroppen efter Fredrik Reinfeldts period, efter de åtta åren. De brukar kritisera och klaga, skylla eller vad man säger på honom. Vid det här tillfället var Tobias Billström, Maria Malmer Stenergard, Tomas Tobé och Ulf Kristersson med. Ingen av dessa röstade för detta. Och det här var alltså inte 2010. Det här var 2015–2016. Jag får inte riktigt ihop det med Fredrik Kärrholms argumentation.

Det här leder inte till omedelbara konsekvenser, säger Fredrik Kärrholm också. Uppenbarligen har han inte upplevt id-kontrollerna i Öresundsregionen.

Bara signalen att man fattar det här beslutet får omedelbara konsekvenser. SJ, Skånetrafiken och andra aktörer vet inte från en dag till en annan när regeringen får feeling och inför det här. Det kan ske precis när som helst. Nästa vecka är det sportlov i Skåne. Det är Eurovision Song Contest om några månader. De som transporterar människor över Sundet vet inte vad som kommer att gälla, herr talman.

Anf. 19 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

”Får feeling och inför det här” – jag vet inte om den typen av föreställningar bygger på Miljöpartiets egen inställning till politik eller om det snarare är ytterligare ett exempel på bristande verklighetsförankring och vanföreställningar om regeringen.

I händelse av att den här befogenheten nyttjas av regeringen befinner sig Sverige i ett extremt läge liknande det vi hade 2015–2016, som ledamoten själv konstaterade innebar en väldigt ansträngd situation. Det här kan alltså beskrivas som en form av nödåtgärd.

Det är symtomatiskt att politiker på vänsterkanten ånyo uppvisar en fullständig naivitet, är totalt ointresserade av att ha någon som helst beredskap och återigen vill försätta sig i en situation där man hastigt och slafsigt behöver stressa fram den här typen av lagstiftning om den skulle behövas i framtiden. Jag tycker inte att det är en lämplig arbetsmodell. Jag tycker att det är viktigt att vi lär oss av det som varit och är väl förberedda inför alla eventualiteter i framtiden.

Anf. 20 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Tillåt mig att småle.

Varför, Fredrik Kärrholm, har regeringen tagit fram detta förslag med kraftigt förkortad remisstid? Varför har man haft förkortad motionstid, och varför skjuts voteringen upp i dag ifall vi inte är klara med den här debatten klockan 15.20? Är det för att vi har en situation där det här inte kan vänta en vecka, två veckor eller tre veckor? Varför är det så bråttom om det inte finns en påfallande uppenbar risk att regeringen just får feeling och från en dag till en annan vill införa id-kontroller med allt som det innebär för hela Öresundsregionen, på den danska sidan och på den svenska sidan?

Det finns inget som helst skäl, herr talman, mot bakgrund av den otroligt hafsiga och slafsiga process som regeringen haft för att man vill forcera fram den här lagstiftningen, att tro att man inte skulle vilja utnyttja detta precis när som helst. En konkret fråga, herr talman: Varför har man annars forcerat det på det här sättet?

Anf. 21 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik:

Den här lagstiftningen har beretts enligt konstens alla regler. Som framförts här har förslaget remitterats. Det har funnits gott om tid att läsa in sig på ärendet, och det har behandlats i utskottet. Vi står här i dag och har en debatt om det.

Vad gäller flera andra reformer går regeringen fram något snabbare än vad som är konventionellt. Det finns goda skäl till det. Vi behöver snabbare få lagstiftning på plats i Sverige. Det välkomnar jag.

Jag välkomnar i synnerhet att vi i dag kommer att rösta igenom denna lag, som möjliggör för regeringen att fatta nödvändiga beslut om vi återigen skulle få en okontrollerad, hög invandring till Sverige som innebär

allvarlig fara för allmän ordning och inre säkerhet. Det senare förefaller Miljöpartiet konsekvent vara helt ointresserade av.

Anf. 22 TALMANNEN:

Jag påminner lite förnytt Fredrik Kärholm om att man brukar inleda med att säga: ”Herr talman!”

Anf. 23 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Det här lagförslaget är en katastrof. Riksdagen borde avslå propositionen i dess helhet. Jag börjar därför med att yrka bifall till reservationen.

Vad är då innebörden av det här förslaget? Jag vill backa bandet till hösten 2015. Den 10 november aviserades de gränskontroller som har gällt sedan dess. Först gällde de i tio dagar, efter det att Migrationsverket hade hemställt om det för att få bättre koll på situationen när det kom väldigt många till Sverige. Efter det har det förlängts. Jag tror att det var med tio dagar gången efter, och därefter utökades tidsperioderna. De senaste åren har det gjorts med sex månader i taget. Gränskontrollerna är olagliga men pågår ändå alltjämt.

Innebörden av gränskontrollerna är att människor kontrolleras när de kommer till Sverige. De är en olägenhet. De är ineffektiva och resurskrävande men sker ganska stickprovsmässigt i de flesta fall.

Id-kontrollerna som görs i dag är någonting annat än den lag regeringen vill ha på plats som innebär att regeringen ska kunna införa id-kontroller och få ett sådant bemyndigande. Lagen innebär att man behöver ha id för att ens ta sig till Sverige. Under 2016 fick id-kontrollerna exempelvis konsekvensen att äldre från Helsingborg som turade till Helsingör men inte hade körkortet med sig blev strandade på andra sidan Sundet.

Herr talman! Det finns skäl att också säga någonting om beredningen av det här förslaget. Det kanske låter trist, tråkigt och formalistiskt, men jag tycker ändå att det finns sådana skäl. Man anger att id-kontrollerna ska kunna införas av regeringen i en situation då det kommer många asylsökande och att det är ett rekvisit. Trots det har man inte låtit någon av asylrättsorganisationerna svara på remissen. Man har inte gjort någon SOU, statlig offentlig utredning, utan tagit fram en departementspromemoria utan någon politisk referensgrupp. Det här sågas av remissinstanserna överlag. Det sågas också av Lagrådet, vilket regeringen väljer att bortse från.

Remisstiden har i sedvanlig Tidöregeringsordning varit kort. Man vill också ha förkortad motionstid, och voringstiden skjuts som sagt fram om debatten inte är klar, för att regeringen ska ha befogenhet att stänga av resandet i Öresundsregionen om de känner för det lagom till sportlovet. Det är hafsigt och slarvigt. Det har vi tyvärr fått vänja oss vid från Strömmers justitiedepartement och tyvärr nu också från Carlsons landsbygds- och infrastrukturdepartement. Det är beklagligt.

Herr talman! Jag ska säga något om vad remissinstanserna tycker och anför.

Sydsvenska handelskammaren konstaterar bland annat att förslaget bryter mot EU-rätt och konventioner, att det är kontraproduktivt och att det är liktydigt med utträde ur Schengen. Det är deras mening.

Prot. 2023/24:72
15 februari

*Tillfälliga förbud att
transportera personer
utan giltiga identitets-
handlingar till Sverige*

Region Skåne, som styrs av samma högerpartier som styr i Sveriges riksdag, menar att förslaget inte går att genomföra för att det kräver danskt medgivande och dessutom en helt enorm fysisk och digital infrastruktur. Det är alltså ordföranden Carl Johan Sonesson från Moderaterna som har anfört detta.

SJ har sagt att de inte kommer att kunna trafikera till Köpenhamn om id-kontroller införs.

Svensk Kollektivtrafik anser att staten inte ska lägga över utförandet av myndighetsuppgifter som kontroll av identitetshandlingar på privata utförare i form av transportörer.

Kommerskollegium säger att de i tidigare yttranden har påpekat att införandet av id-kontroller utgör ett hinder för den fria rörligheten och därför måste genomgå en EU-rättslig proportionalitetsbedömning.

Greater Copenhagen avstyrker å det bestämdaste.

Transportarbetareförbundet tar upp att föraryrket är ett serviceyrke och beskriver den allvarliga arbetsmiljöförsämring som det skulle innebära att få ett sådant kontrollansvar.

Herr talman! Vad tycker Lunds universitet? De är en jätteviktig aktör i regionen, men de har inte blivit tillfrågade. De har de gigantiska anläggningarna ESS och MAX IV, som finns på båda sidor om Öresund och som vi har gett mångmiljardbelopp till, men de är inte tillfrågade.

Sammanfattningsvis är det ingen i Skåne eller södra Sverige som vill ha detta – knappt ens Sverigedemokraterna.

Herr talman! Hur gick det då förra gången vi hade id-kontroller och de var aktiverade mellan januari 2016 och maj 2017? Jo, de infördes ju för att minska antalet asylsökande, men det var inte id-kontrollerna som gjorde att det minskade, utan avtalet med Turkiet. Det minskade nämligen i hela EU. Kostnaden blev däremot hög och långvarig. Arbetsstillfällena försvann, restider ökade och integrationen blev sämre. Sydsvenska handelskammaren har beräknat kostnaden till 1,5 miljarder om året. Resandet sjönk också drastiskt.

I dag är det 16 000 pendlare som bor och arbetar på olika sidor om gränsen. Till det kommer förstås alla andra som av olika anledningar reser på grund av tillfälliga jobbmöten, partner eller sårbor, nöjen, evenemang och så vidare. Allt detta påverkas av id-kontroller. Bara möjligheten att regeringen kan införa dem med kort varsel kommer att påverka regionen.

Herr talman! En väsentlig fråga i sammanhanget är också vem som är ansvarig för kontrollen. I förslaget är det transportören. Det gör att man kan hamna i ett läge där transportören gör en kontroll av att resenären har en id-handling men den under färden tappas bort eller slängs. Då är det ändå transportören som är skyldig och kan få vite eller böter på upp till 250 000 kronor. Man har inte definierat om det gäller per tillfälle eller per resenär, och det är faktiskt obegripligt.

Herr talman! Är inte säkerheten något man behöver för att få kontroll? Jag är ledsen att göra er besvikna även på denna punkt, men det är inte så id-kontrollerna fungerar. Man tittar på id:t, men man samlar inte in någon information och gör ingen registerslagning eller kontroll. Det här leder alltså inte till ökad säkerhet. Det är i så fall en falsk trygghet. Man får inte någon bild av vilka som befinner sig i Sverige.

Herr talman! Jag beklagar verkligen att högerregeringen lägger fram det här. Jag beklagar även att Socialdemokraterna väljer att stå bakom

detta och överlåter till Jomshof, Strømmer eller Carlson att bestämma från en dag till en annan när detta ska införas.

Jag yrkar återigen bifall till reservationen. Avslå det här skadliga, dåliga förslaget!

Anf. 24 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Vi debatterar alltså id-kontroller för personer som transporteras in i Sverige från andra länder. I reservationen från Miljöpartiet står det så här: ”Vi anser att det finns en tydlig risk att förslaget kan urholka och inskränka asylrätten.” Detta tycker jag är ganska intressant, för det väcker en del frågor om hur Miljöpartiet ser på just asylrätten.

En annan åtgärd som har exakt samma syfte är det avtal som tecknades mellan Europeiska unionen och Turkiet. Avtalet säger lite förenklat att personer som reser från Turkiet, framför allt syriska flyktingar, till Grekland ska stoppas och skickas tillbaka till Turkiet. Avtalet bygger på principen om första säkra land, alltså att asylsökande ska söka asyl i det första säkra land de kommer till. Avtalet godkändes av Sveriges regering 2016, och som vi alla minns satt Miljöpartiet i regeringen vid den tidpunkten. Miljöpartiet stod alltså bakom avtalet med Turkiet som syftar till att stoppa asylsökande från att ta sig från Turkiet till Grekland.

Om man tillämpar asylrätten, som Rasmus Ling skriver om i sin reservation, är det lite svårt att se hur man kan mena att avtalet med Turkiet skulle ligga i linje med asylrätten medan de svenska id-kontrollerna inte skulle göra det. Det handlar ju om två åtgärder som har exakt samma syfte.

Jag vill hävda att Rasmus Ling har tolkat asylrätten totalt fel och att den absolut inte skapar en rättighet att välja vilket land man söker asyl i. Men jag undrar hur det ser ut utifrån Rasmus Lings perspektiv: Varför är det okej att stoppa migranter som reser mellan Turkiet och Grekland men inte mellan Köpenhamn och Malmö?

Anf. 25 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Tack, Ludvig Aspling, för en viktig och bra fråga!

Jag tycker att det avtal som EU har med Turkiet är problematiskt. Det är ingen tvekan om det, inte minst med tanke på att president Erdoğan, som är en väldigt auktoritär ledare, får många miljoner euro och har fått det under många år, men det handlar även om att systemet mellan EU och Turkiet upprätthålls på det här sättet.

I den bästa av världar skulle vi ha haft ett system som såg annorlunda ut, men mot bakgrund av att asylrätten som sådan är hotad finns det stora risker med att göra om systemet i grunden. Det finns ju krafter som Sverigedemokraterna som i princip vill avskaffa asylrätten, så att människor som har skyddsskäl inte kan få sin sak prövad över huvud taget.

I det förra replikskiftet kom vi kort in på humanitära visum. Det hade kunnat vara ett sätt att säkerställa att de allra mest skyddsbehövande skulle kunna få sin sak prövad i ökad utsträckning och få asyl i Sverige eller i andra europeiska demokratiska fria länder och inte behöva ta sig den farliga vägen över Medelhavet eller andra rutter som är vanliga i dag.

Men den stora skiljelinjen mellan våra partier gäller trots allt hur man i grunden ser på att människor med skyddsbehov ska kunna få en fristad någon annanstans. Jag tycker att vi ska ha en humanitär syn i Sverige och andra demokratiska länder, men Ludvig Aspling tycker inte det.

Prot. 2023/24:72

15 februari

Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige

Prot. 2023/24:72
15 februari

*Tillfälliga förbud att
transportera personer
utan giltiga identitets-
handlingar till Sverige*

Anf. 26 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Nej, Rasmus Ling, den stora skillnaden mellan våra partier är att vi har principer som vi agerar efter medan Miljöpartiet inte har några principer.

Rasmus Ling klarar inte att svara på den ganska enkla frågan varför det är okej att stoppa migranter mellan Turkiet och Grekland men inte mellan Köpenhamn och Malmö. Rasmus Ling säger att avtalet med Turkiet är ”problematiskt”. Jo, så är det ju. Men Miljöpartiet ställde sig ändå bakom det. Mot den bakgrunden kan man fråga sig: Om det, som Rasmus Ling hävdar, är ett brott mot asylrätten att stoppa en migrant som reser från Danmark till Sverige, varför är det då inte ett brott mot asylrätten att stoppa samma migrant när han kommer in i Grekland genom Turkiet?

Den enda anledning som Rasmus Ling kan ha men inte riktigt vågar säga är att han menar att det är okej när Miljöpartiet sitter i regering, för då spelar asylrätten inte så stor roll, medan Miljöpartiet gärna tjarar om den när andra sitter i regering och den kan användas som ett slagträ.

Nu är detta i materiellt hänseende ovidkommande, för Rasmus Ling förstår inte vad asylrätten säger i de här fallen. Det finns ingen rättighet att resa från ett säkert land till ett annat säkert land för att söka asyl. Det finns ingen rätt att välja i vilket land man söker asyl. Detta har blivit tydligt fastslaget, bland annat av FN:s flyktingkommissariat UNHCR. Det framgår också av EU-rätten och av svensk utlänningslag att dessa principer ska gälla.

Men låt oss gå tillbaka till frågan. Rasmus Ling hävdar att det förslag som vi debatterar i dag, alltså id-kontroller, strider mot asylrätten därför att det hindrar personer från att resa in i Sverige. Strider då inte också Turkietavtalet mot asylrätten, och varför skrev Miljöpartiet i så fall under Turkietavtalet? Var det för att det är okej när Miljöpartiet gör det – är det den enda princip som styr Miljöpartiet?

Anf. 27 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Asylrätten är precis lika grundläggande och viktig oavsett vilken regering som sitter. Jag sa i mitt förra anförande att avtalet mellan EU och Turkiet är problematiskt och att det innebär ett åsidosättande av asylrätten. Det hindrar människor från att komma och söka asyl, och det är allvarligt. Det borde inte vara så, men i potten har trots allt legat att hela asylrätten skulle rivs upp i grunden, och det hade kunnat få helt katastrofala konsekvenser.

Herr talman! Den befogenhet som lämnas till regeringen om man hindrar människor från att söka asyl är på samma sätt en inskränkning av asylrätten. På så sätt är dessa två alltså inte olika utan snarare samma.

Man har en rättighet att söka asyl. Det har man. Det är så det fungerar. Man har rätt att få sin sak prövad. Det har funnits sverigedemokrater som har bott i Skåne och sökt asyl i Danmark. De har inte fått asyl, men rätten att söka gäller likväl. Kommer man till svensk mark och vill få sina asylskäl prövade har man rätt att få det. Jag tycker att det är bra. Det är en viktig princip för mig och mitt parti. Jag vet att Ludvig Asplings parti tycker något annat.

Anf. 28 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! För Kristdemokraterna råder det ingen tvekan om att migrationspolitiken ska vara ordnad, hållbar och rättssäker. Vi behöver ha kontroll över vilka som kommer in i Sverige, så att vi också kan upptäcka personer som kan utgöra säkerhetshot. Det handlar också om att förebygga organiserad brottslighet och problematiken med växande skuggsamhällen när personer kommer till Sverige illegalt.

Vi lever i en orolig värld, och vi ser att flyktingströmmarna runt om i världen ökar. Om regeringen inte har alla verktyg på plats finns det en risk för att vi återigen hamnar i en situation som påminner om migrationskrisen 2015, som ju har nämnts här. Den dåvarande regeringen beslutade om att införa tillfälliga inre gränskontroller eftersom andra åtgärder inte räckte till. År 2016 infördes även ett transportörsansvar som avskaffades året därefter.

För att ta ansvar och säkerställa att Sverige inte återigen hamnar i en situation där ett ordnat mottagande inte går att upprätthålla ser Kristdemokraterna och regeringen nu till att denna typ av verktyg finns på plats i en mer permanent lag. Men med detta följer även att regeringen i samråd med berörda transportörer skapar förutsättningar för en effektiv och smidig kontrollverksamhet.

Det handlar om att vara förberedd om en liknande situation uppstår igen. Därför ger vi nu regeringen befogenhet att i vissa fall meddela föreskrifter om tillfälliga förbud mot att med vissa färdmedel transportera personer som saknar giltiga identitetshandlingar till Sverige.

Jag vill betona ”i vissa fall”, eftersom det handlar om en sorts beredskapslagstiftning, där vi ger regeringen ett verktyg att plocka fram vid extraordinära förhållanden. Det handlar alltså inte om några permanenta inre gränskontroller. Förhoppningen är att vi inte ska behöva hamna i ett läge där lagstiftningen behöver tillämpas; jag vill vara tydlig med det. Vi hoppas givetvis att vi aldrig ska behöva sjösätta den här lagen.

Jag är själv från Malmö och vet hur viktig Öresundsregionen är, inte bara för själva regionen utan också för hela Norden och vår konkurrenskraft. Faktum är att Öresund är hela Nordens största arbetsmarknadsregion. Många hårt arbetande personer pendlar varje dag över Sundet för att jobba eller driva företag. Det rör sig om cirka 17 000 pendlare som varje dag åker över gränsen för att ta sig till sitt jobb. Tillsammans är de med och bidrar till att Öresund producerar mer än en fjärdedel av Sveriges och Danmarks samlade bnp.

Dessa personer är en viktig motor för skånsk och svensk ekonomi. Vi behöver därför slå vakt om möjligheten att pendla över gränsen och skapa goda förutsättningar för jobb och tillväxt i regionen. Som kristdemokrat vill jag därför vara tydlig med att gränskontroller, i de fall de används, ska användas på ett klokt sätt och på ett sätt som i görligaste mån tar hänsyn till och underlättar för alla de människor som dagligen pendlar över Sundet och bidrar till svensk ekonomi. En sak kan vara att arbeta med ny teknik för att göra gränskontrollerna mer effektiva. Då kan både pendlare och gränspolis spara tid och resurser.

Med det sagt råder det ingen tvekan om att migrationspolitiken ska vara ordnad och att vi ska ha koll på våra gränser. Men vi måste kunna hålla två saker i huvudet samtidigt.

Prot. 2023/24:72

15 februari

Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige

Herr talman! Det viktigaste när vi debatterar en ordnad migrationspolitik är EU:s yttre gräns, och det är den som måste stärkas. Sverige står inför ett EU-val där migrationspolitiken återigen blir en av de viktigaste frågorna för väljarna. Vi kristdemokrater har under mandatperioden i Bryssel varit med och enats om en ny migrationspakt med flera viktiga förslag för att stärka EU:s yttre gräns. Det handlar om att få till en mer ordnad och hållbar migrationspolitik där det är vi i Europa och vår asylrätt, inte smugglare, som avgör vem som kommer in i unionen.

Den migrationspakt som har slutits är bra. Efter många år av politiskt dödläge är den ett stort och viktigt steg på vägen mot en gemensam och mer ordnad migrationspolitik. Samtidigt ser vi att mer kommer att krävas då den inte löser alla frågor. Vi behöver se hur förslagen i migrationspakten tillämpas i praktiken och följa upp med ytterligare reformer under kommande mandatperiod.

Jag kan också nämna att kommissionen för närvarande analyserar förutsättningarna för insamling och behandling av passageraruppgifter även från sjö- och landtransporter. Ett regelverk som är i överensstämmelse med det vi nu debatterar kan därför mycket väl vara i antågande för hela EU.

Herr talman! När EU inte lyckas hålla den yttre gränsen behöver Sverige ha en egen beredskap för att snabbt kunna ta ansvar i svåra situationer. Vi behöver ha möjlighet att själva kunna göra gränskontroller för att upprätthålla vår inre säkerhet. Det är därför vi kristdemokrater och regeringen nu lägger fram denna proposition. Störst prio är, som jag säger, att upprätthålla EU:s yttre gräns så att vi över huvud taget inte behöver hamna i ett läge som vid migrationskrisen 2015 där vi behöver sätta in denna typ av beredskapslagstiftning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 29 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag har ett par ganska korta frågor till Torsten Elofsson.

Den första frågan ställde jag tidigare men fick då inget svar. Om det här är någonting som inte ska införas nu, varför är det då så otroligt bråttom med det här förslaget? Varför har man forcerat fram det här med både förkortad motionstid och remisstid och kan skjuta fram voteringen i dag om det nu inte är någonting som man avser att införa?

Nästa fråga, herr talman, handlar om remisshanteringen. Torsten Elofsson anförde tidigare att det här är någonting som man ska göra om det kommer många asylsökande, det vill säga att det har med flyktingsituationen att göra. Varför har man då inte remitterat förslaget till organisationer som jobbar med migrations-, asyl- och flyktingfrågor?

En tredje och avslutande fråga: Varför har man remitterat det här till Stockholms universitet och utelämnat Lunds universitet, som rimligen borde vara ännu mer berört av detta?

Anf. 30 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack till Rasmus Ling för frågorna!

När det gäller snabbheten har detta beretts på sedvanligt sätt men något kortare tid. Man kan också konstatera att vi lever i en väldigt orolig värld. Omvärlden förändras väldigt snabbt, och situationen kan också bli akut väldigt snabbt. Därför är det viktigt att vi får lagstiftningen på plats så att vi kan arbeta med det om det mot förmodan skulle inträffa – förhoppnings-

vis aldrig. Som jag var tydlig med vill vi ju egentligen inte att den här lagstiftningen över huvud taget ska behöva tillämpas vid något tillfälle.

Men vi lever som sagt i en föränderlig värld. Omvärlden är orolig. Vi har ett högt konfliktläge i olika delar av världen, så det finns väl all anledning att se till att få det här på plats.

Jag nämnde inte asyl primärt, utan jag talade om migranter som reser in och ut. Det finns många som försöker ta sig in illegalt av helt andra skäl, kanske. Det vet man inte. Men det finns risk för att det kommer stora migrantströmmar som vi måste ha bättre kontroll över.

När det gäller Lunds universitet blir jag svaret skyldig. Jag vet inte varför de inte finns med som remissinstans.

Anf. 31 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Låt gå för det sista, men varför är det över huvud taget inga organisationer som jobbar med någon av frågorna på migrationsområdet oavsett om det handlar om asylsökande eller någon annan typ av migranter? Migrationsverket är en myndighet som är med, men civilsamhällesorganisationerna lyser helt med sin frånvaro. Även om ledamoten inte har detaljkoll på Lunds universitet, vilket ändå borde vara viktigt i sammanhanget, tycker jag att Elofsson borde kunna svara på den större frågan.

Herr talman! Det här har gjorts hafsigt och slafsigt från regeringen, med förkortad tid i alla de olika stegen. Det är väldigt viktigt att riksdagen faktiskt vet vad konsekvensen blir av det man beslutar om. Lagrådet har avstyrkt det här just för att man kan visa på oklarheter. Lagrådet kan alltså inte heller se vad förslaget faktiskt betyder i alla delar.

En väldigt viktig del är sanktionerna. Lagrådet ställer frågan om bötesbeloppet ska utgå per tillfälle eller per resenär. Jag skulle därför vilja veta, herr talman, om Kristdemokraterna kan ge ett tydligt svar på den frågan så att vi faktiskt vet vad som gäller i det fall som regeringen bestämmer att det här ska införas.

I detta anförande instämde Jacob Risberg (MP).

Anf. 32 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Herr talman! Vad gäller asylorganisationerna som Rasmus Ling åsyftade har det tidigare nämnts här att det finns ett regelverk som säger att man ska söka asyl i första säkra land. När man då kommer till gränsen till Sverige efter att ha färdats genom hela Europa och passerat ett antal av dessa säkra länder kan det med fog ifrågasättas varför man inte har sökt asyl i Danmark eller Tyskland, till exempel.

”Hafsigt och slafsigt” får stå för Rasmus Ling. Jag tycker inte att det har varit vare sig hafsigt eller slafsigt. Lagrådet har lyft relevanta frågor som också ska besvaras.

Jag nämnde i anförandet att det är viktigt att regeringen tillsammans med transportörerna tar fram en snabb och effektiv kontrollverksamhet som framför allt inte drabbar de dagliga pendlarna mellan Köpenhamn och Malmö. Både Rasmus Ling och jag som är Malmöbor värnar dem.

Anf. 33 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! Lagen om tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige är en lag som förhoppningsvis aldrig kommer att behöva användas.

Varför är det då så viktigt att vid en liknande kris som den som inträffade 2015 ha möjlighet att kontrollera id-handlingar på dem som reser in till Sverige? Det är en rimlig fråga.

Givetvis handlar det om att upprätthålla den allmänna ordningen och att bemöta faror för rikets säkerhet. Men det handlar också – och det är viktigt – om att förhindra framväxten av ett skuggsamhälle. Vi vill inte ha skuggsamhällen i vårt land där människor utnyttjas, bara för att de står utanför samhället. Ingen myndighet vet att de existerar, ingen myndighet ställer frågor och ingen myndighet säkerställer skydd och hälsa.

Lagen behövs. I den bästa av alla världar hade det inte funnits något behov av lagen, men med erfarenhet av vad som hände 2015 vet vi att om det händer igen måste vi hantera det bättre nästa gång.

Vi var inte förberedda 2015, och vi togs på sängen. Det krävdes då att man tog fram en tillfällig lag, och den antogs 2015. Det var en lag som gav berörda myndigheter rätten att kräva att transportörer skulle kontrollera identiteten på dem som kom till Sverige från en annan stat. Det gällde då, liksom nu, buss, tåg och passagerarfartyg.

Anledningen till att man ville ha kontrollerna, alltså av identiteten på dem som kom till Sverige, var som jag nämnde tidigare att det annars fanns fara för den allmänna ordningen eller fara för den inre säkerheten. Man kunde helt enkelt inte kontrollera asylmottagandet, och det blev överbelastat och svårhanterat. Man ville veta vilka som hade skyddsskäl, vilka som inte hade för avsikt att söka asyl och vilka som inte ens hade rätt att resa in i Sverige.

Jag är medveten om den frustration som till exempel de boende i Öresundsregionen upplevde 2016–2017, när man behövde visa legitimation för att man skulle åka till och från jobbet eller till och från sina lärosäten. Jag är medveten om den frustration som man upplevde då med den extra tid resandet tog på grund av alla kontrollerna. Jag tar för givet att om lagen, mot förmodan, måste sjösättas och användas igen har det tagits fram direktiv, bestämmelser eller förordningar på hur detta ska lösas så att de boende inte drabbas.

En fråga som de som är kritiska till lagen bör ställa sig är följande: Är det inte bättre att staten stiftar lagar som i god tid förklarar vad som gäller när eller ifall det blir en kris?

Varför göra som 2015 och stå oförberedd och snabbt tvingas ta fram åtgärder som ingen kunnat förbereda sig på? För mig är det en viktig princip att statens åtgärder är förutsägbara. Den här lagen gör Sveriges agerande i en krissituation mer förutsägbart för dem som står i främsta ledet och initialt kommer att hantera krisen när eller om den kommer.

Anf. 34 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag är tacksam att få ställa den fråga som jag inte fick svar på när jag ställde den till Torsten Elofsson, och frågan gällde sanktionerna. Om lagen aktiveras och regeringen bestämmer att det ska ske id-kontroller, hur kommer det att se ut? Kommer den transportör som inte

kan visa att resenären har en giltig identitetshandling att få böter per resenär eller per tillfälle?

Prot. 2023/24:72
15 februari

*Tillfälliga förbud att
transportera personer
utan giltiga identitets-
handlingar till Sverige*

Anf. 35 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Det var en bra fråga, Rasmus Ling. Det var samma diskussioner 2015 när den förra lagen instiftades. Då diskuterade man också transportörernas ansvar, utbildning och sanktioner. Det var sanktioner även då; jag tror att det var 50 000 kronor.

Faktum är att det löste sig. Jag har försökt att söka information om detta, och jag har inte hittat någon information om det var någon transportör som faktiskt fick ett vitesbeslut för att en migrant som kom in i Sverige saknade id-handling. Jag har inte sett några sådana uppgifter.

Det måste finnas ett vite, men hur det används och vem som bedömer om det har gjorts fel eller inte måste finnas glasklart svart på vitt. Jag kan också se problemet med att en transportör kontrollerar en id-handling och id-handlingen sedan försvinner på vägen till Sverige. Regelverket måste plockas fram – och det hoppas jag att kloka människor kommer att göra.

Anf. 36 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! De kloka människorna skulle kunna vara vi som stiftar lagar i kammaren – bara en idé.

Lagrådet har sagt att lagförslaget inte är tydligt. Jag förstår att det är svårt även för Martin Melin att svara direkt på frågan. Men mot bakgrund av att man håller ett anförande där man säger att det viktigt med framförhållning och att veta vad som gäller i god tid, så att man inte hamnar i den situation som rådde 2015, framstår det som en smula ologiskt att inte kunna svara.

Varför lät man inte tiden gå två veckor, tre veckor eller en månad till för att tillmötesgå Lagrådets relevanta invändningar i stället för att skicka in förslaget innan sportlovsuppehållet för att klubbas i riksdagen, så att regeringen kan hålla ännu en presskonferens? Varför ser man inte till att arbetet görs ordentligt, i stället för att stå svarslös och inte veta vad som gäller i det fall regeringen aktiverar lagen? Jag tycker att det är slafsigt och hafsigt.

Anf. 37 MARTIN MELIN (L) replik:

Herr talman! Rasmus Ling är i sin fulla rätt att tycka att frågan har hanterats på ett dåligt sätt. Det betyder inte att Rasmus Ling har rätt.

Jag tycker att lagen har tagits fram på ett bra sätt. Den är rättssäker och genomarbetad, och jag är övertygad om att den kommer att fungera – om den behöver aktiveras.

Jag tycker också att det är bättre att ta fram en sådan lag nu innan någonting händer. Vi kan tänka oss en kris, och det kommer in ohanterbara flyktingströmmar. Ska vi då ta fram en lag jättesnabbt och dessutom ta reda på hur transportörernas eventuella viten ska hanteras eller hur de ska utbildas? Nu får de detta serverat, och de kan i god tid planera och utbilda transportörerna samt ta fram riktlinjer och direktiv. Det finns ju ingen kris i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.48 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 6 Frågestund

Anf. 38 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Jessika Roswall, statsrådet Acko Ankarberg Johansson, utbildningsminister Mats Persson och landsbygdsminister Peter Kullgren.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Statsrådet Jessika Roswall besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Resurser till sjukvården

Anf. 39 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Jag vill citera statsministerns löfte till Sveriges vårdpersonal i lördags: ”Det är regeringen och samarbetspartierna som kommer att lägga fram den budget som också kommer se till att vi inte säger upp människor i den svenska sjukvården.” Det är ett välkommet och viktigt besked mitt i den nationella sjukvårdskrisen. Men löftet saknar den konkretion som behövs här och nu för att verkligen betyda något och göra skillnad på riktigt.

Vad kommer regeringen konkret att göra i detta läge för att infria statsministerns löfte? Hur mycket pengar handlar det om? När kommer pengarna, och på vilka sätt kommer de att fördelas för att säkerställa att inga människor sägs upp i den svenska sjukvården?

Min fråga går till sjukvårdsministern.

Anf. 40 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Fredrik Lundh Sammeli för en synnerligen angelägen fråga.

Det är extremt tufft för i princip alla regioner. Några av dem klarar sig utan besparingar. Men många av dem har strukturella ekonomiska problem som pågått länge, och sedan kom inflationen därtill. Detta gör att regionerna behöver stöd, och jag har samma svar som statsministern. Regionerna behöver stöd för att klara den situation som råder. Det var också skälet till att regeringen gav ett särskilt stöd i höstas.

Vi följer nu utvecklingen och ser vad regionerna vidtar för åtgärder och vilka bedömningar de gör utifrån sina budgetbeslut och de besked regeringen gav, inte minst i december: Vad behöver de göra? Regeringen åter-

kommer så snart det är möjligt eftersom vi måste behålla all vårdpersonal vi har för att klara jul, nyår och trettonhelg med tre virus och beredskapen vid ett eventuellt väpnat angrepp. Vi behöver värna sjukvården.

Prot. 2023/24:72

15 februari

Frågestund

Anf. 41 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Ett viktigt löfte utan konkretion skapar en enorm förväntan. Men det innebär också att regionerna kommer att behöva fortsätta med sina åtgärdsplaner tills regeringen tydligt lämnar beskedet alla väntar på.

Jag har förstått att statsministern tycker att det är lite charmigt att Vård Sverige undrar, men jag kan lova både statsministern och alla statsråd i regeringen: Det finns ingenting charmigt med denna sjukvårdskris. Det är inte charmigt att få ett löfte från en statsminister som statsrådet sedan inte kan följa upp.

Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för kompletteringen.

Jag tror att det är precis som en medarbetare på Sahlgrenska sa i ett tv-reportage i helgen: Jag har förståelse för att viss omställning kan behövas, men det är nödvändigt att man vet vad man gör och tar sig tid att se om det får rätt effekt.

Det krav hon ställer på sin ledning behöver hon också ställa på regeringen. Hur ger man rätt stöd när regionerna är så olika? Det är tre som lånar till driften medan andra inte gör några besparingar. Stödet måste hamna rätt.

En utlokaliserad asylprocess

Anf. 43 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det märks inte här i Sverige, men under det gångna året har Europeiska unionen genomlidit en ny migrationskris med hundratusentals nya sökande, vilket har satt press på välfärd och vitala samhällsfunktioner.

För mig är det uppenbart att nuvarande system inte fungerar. Fler och fler medlemsländer ställer sig också bakom idén om att utlokalisera delar av eller hela asylprocessen till tredjeländer. Tyskland, Danmark, Polen, Österrike och i stort sett hela östblocket diskuterar frågan, och nyligen anslöt sig vårt grannland Finland till denna skara. Italien har till och med tagit saken i egna händer och påbörjat detta arbete i ett samarbete med Albanien.

Jag frågar därför EU-ministern: När kommer Sverige att ansluta sig till den grupp som är öppen för denna lösning? Enligt mig är detta enda vägen framåt.

Anf. 44 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar Ludvig Aspling för frågan.

Det stämmer att många andra länder under det senaste året varit hårdare drabbade av migrationskrisen än Sverige. Det pågår en diskussion i många olika länder, men jag vill understryka att avtalet mellan Italien och Albanien handlar om att migranter på internationellt vatten ska föras till Albanien.

Vi vet att Italien har varit extremt utsatt, men Sverige befinner sig ju inte i den geografiska positionen. Det finns inga sådana här planer för Sverige just nu, men det är viktigt att vi gemensamt jobbar för att hindra att människor dör på Medelhavet och att hitta nya samarbetsformer. Den situation vi ser i många länder visar också på vikten av att få migrationspakten på plats.

Anf. 45 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Den lösning som diskuteras har potential att revolutionera det europeiska asylsystemet. Vi kommer att kunna slå undan benen på flykting-smugglarnas affärsmodell, kunna rädda tusentals människor från drunkningskatastrofer och slippa ett mottagande här av personer som absolut inte behöver komma till Sverige för att klara sin fysiska säkerhet.

Statsrådet säger att det inte pågår något arbete i Sverige för att förbereda denna typ av reformer. Min enkla fråga är: Varför? Detta är den enda vägen framåt. Det handlar om internationellt samarbete och nytänk, vilket låter som något Moderaterna borde ställa sig bakom.

Anf. 46 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Det pågår många innovativa diskussioner, och jag vet att migrationsministern är engagerad och aktiv i de olika diskussionerna såväl på EU-nivå som i den nordiska kretsen. Jag tycker inte att man ska låsa sig vid en lösning, utan vi måste vara öppna för olika nya lösningar. Som Ludvig Aspling vet pågår ett viktigt arbete mellan de fyra samarbetspartierna, för vi behöver genomföra det paradigmskifte som regeringen har startat på migrationsområdet.

Statliga medel till regionerna

Anf. 47 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Min fråga går till sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson.

Vi har en nationell sjukvårdskris, och statsminister Ulf Kristersson har nu lovat pengar till regionerna, som regeringen ska leverera tillsammans med SD för att inte så många anställda ska behöva sägas upp.

Vänsterpartiet har föreslagit en extra ändringsbudget på 15 miljarder för att rädda sjukvården. Det kommer att göras stora personalneddragningar, särskilt på de stora universitetssjukhusen. Det handlar om en minskning med tusentals vårdarbetare. Krisen drabbar ytterst patienterna.

Givetvis måste statsministern hålla sitt löfte. Det här får inte bli någon byråkratiseringsfråga, så när kommer detta löfte att infrias? Det är oerhört viktigt för personalen och regionerna att veta det innan uppsägningarna börjar kicka in. Kan sjukvårdsministern ge oss ledrådar?

Anf. 48 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Karin Rågsjö för samma fråga som den tidigare ledamoten ställde.

Det är väldigt tufft för regionerna. Om det hade sett lika ut mellan regioner hade det varit lite enklare; om de hade haft samma problem hade vi

vetat hur vi ska stödja och stötta. Nu har vi tre regioner som lånar till drift och tre eller fyra – snarare fyra – som inte gör besparingar alls utan som fortsätter som de brukar, och de andra ligger däremellan. Hur ska då ett stöd från staten se ut så att det faktiskt möjliggör att vi kan behålla personal?

Det är inte helt enkelt att välja väg. Därför är det nödvändigt att vi nu tittar på vilka åtgärder regionerna är på väg att göra, för att vi ska ge stöd på bästa sätt. Ett stöd som inte går till sjukvården är inget bra stöd. Västra Götalandsregionen konstaterade själva före jul att de lägger jämförelsevis mindre på sjukvård än andra. Det innebär att stödet måste vara riktat på något sätt.

Anf. 49 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Jag tänker så här: De uppsägningar som är på gång när det gäller sjukvårdsarbetare gäller just sjukvårdsarbetare. Det är inte pr-kon-sulter som sitter på stolarna. Detta är alltså oerhört akut.

Om ni snabbar på – om jag får uttrycka mig så – och trycker på vissa knappar tror jag att regionerna snabbt kan leverera vad som behövs, vad de ska kunna leverera, hur det ska göras och så vidare.

Detta kan ju inte bli någon byråkratisk jättefråga. När får personalen – guldet i vården – reda på om de ska sägas upp eller inte?

Anf. 50 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för att ledamoten lyfter aspekten att man faktiskt varslar vårdpersonal och inte tar itu med andra saker.

Vi vet utifrån undersökningar att man har anställt fler som jobbar med administrativa sysslor och som är långt från vården i stället för att anställa vårdpersonal, alltså undersköterskor, medicinska sekreterare, sjuksköterskor, läkare och andra. Den avvägningen har man gjort under ganska lång tid. Det behöver vi ändra på.

Hade varslen legat på ett annat sätt hade vi haft en annan diskussion. Men precis som ledamoten säger är detta vårdpersonal, och dessa behöver vi värna.

Statligt stöd till vården

Anf. 51 MONA SMEDMAN (C):

Fru talman! Hemma i Värmland gick regionen med närmare 1 miljard i underskott förra året. Det betyder att regionen nu har tvingats fatta beslut om att minska med 750 tjänster, varav ungefär 600 kommer att vara vårdpersonal. Det kommer också att få en otrevlig påverkan hemma i Arvika.

Döm då om min förvåning och glädje när statsministern sitter i en tv-soffa med miljontals tittare och lovar att ”regeringen kommer att se till att vi inte säger upp människor i den svenska sjukvården”.

Fru talman! Min fråga till statsrådet Acko Ankarberg Johansson blir då: Kan jag, när jag sätter mig på tåget hem till Värmland i eftermiddag, berätta för mina Centervänner som är med och styr i regionen att det är lugnt och att ingen av våra medarbetare behöver gå hem?

Anf. 52 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Sitter man i styret i en region behöver man verkligen lägga sig vinn om att lägga en budget som ser det uppdrag som sjukhus och primärvården har innan man beslutar om budget.

Jag nämner inte Värmland just nu utan återkommer till Västra Götaland. De beställde själva en extern rapport som kom till regionstyrelsen i december – det är offentligt. De konstaterade att de inte har en budgetprocess som tar hänsyn till sjukhusens uppdrag och vilket behov de har. Det var några gamla system som gällde, och så fick de dessa pengar.

Jag måste förstå sjukvårdskrisen och uppsägningar utifrån den aspekten. Jag hoppas att ledamoten åker hem och tar ett rejält samtal med kollegorna om hur ni lägger pengarna, hur ni använder pengarna här.

Regeringen kommer att fortsätta att ge stöd till sjukvården, precis som gjordes i höstens budget. Det är nödvändigt för att vi ska kunna behålla vårdpersonalen.

(Applåder)

Anf. 53 MONA SMEDMAN (C):

Fru talman! Jag hör att statsrådet har en god vilja, men den behöver också omsättas i handling. Det är snabba puckar nu. Regioner och kommuner behöver verkligen få besked snabbt, annars kommer varslen och uppsägningarna att hagla över både medarbetare hemma i Värmland och i andra delar av landet. Det är varken statsrådet eller Sverige betjänt av.

(Applåder)

Anf. 54 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag är väldigt glad över ledamotens engagemang. Jag hoppas också att partivännerna lokalt hittar sätt för detta.

Jag ställer krav på att regionerna själva först analyserar sin verksamhet och inte bara antar en budget som bara blir, utan att de vet vart patienterna tar vägen om de skulle lägga ned ett lasarett. Patienterna försvinner inte. Vårdbehov försvinner inte. Det där som ser ut som snabba lösningar från någon ekonomiavdelning fungerar sällan i sjukvården. Man måste förstå sjukvårdens behov när man gör en budget.

Regeringen kommer att återkomma.

Statsministerns löfte om stöd till vården

Anf. 55 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Nu kanske statsrådet Acko Ankarberg Johansson tror att vi har samordnat oss, men det har vi faktiskt inte. Jag tittade också på tv i helgen och såg statsministern som uttalade sitt nu välkända löfte att ingen i vården skulle behöva sägas upp. Det var mycket välkommet, men konkretion och leverans är nu väldigt välkommet.

Den här situationen är väl känd sedan länge. Sveriges regioner befinner sig i ett väldigt pressat ekonomiskt läge. Under 2024 beräknas regionerna gå med ett underskott på ungefär 24 miljarder kronor. Det pratas om att läget i välfärden inte har varit så här allvarligt sedan den ekonomiska krisen på 1990-talet.

I en enkät i tidningen Vårdfokus säger 19 av 21 regioner att de kommer att skära ned i vården under 2024, och flera regioner har infört anställningsstopp – detta trots att läget i stora delar av vården är akut. Det är alltså tydligt att regeringen hittills inte har valt att agera för att förbättra den akuta situationen inom vården. Därför undrar vi nu: När och hur kommer ni att leverera på statsministerns löfte?

(Applåder)

Anf. 56 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Jag har redan berört den i flera svar, men låt mig fortsätta.

Man har nu en budgetsituation som är tuff: Man fick i höstas besked om ett särskilt sektorsbidrag som kunde gå rätt in i pensionskostnader men också strax före jul ett oväntat tidigt besked om de andra pengarna – det fanns ju totalt 16 miljarder till sjukvård i budgeten. Man får då ställa sig frågan: Hur landar de i vår region?

Vi möjliggjorde för regionerna att minska behovet av besparingar. När man står där som regionpolitiker är det en ganska tuff situation att hantera allt det ansvar man har. Därför är jag glad över att flera regioner faktiskt har reviderade budgetar i vår. De säger att de inte fullt ut kan se läget nu utan flaggar för en reviderad budget. Norrbotten kommer att göra det, till exempel. Jag tror att det var en klok åtgärd som de beslutade sig för – att vänta in läget och se hur det ser ut, men också att säkerställa att det blir kloka förändringar om man behöver göra förändringar.

Nu ser vi att exempelvis fortbildning dras in i nästan alla regioner – en region gör det inte. Detta kommer att få långtgående konsekvenser. Det kan tyckas vara en liten budgetpost, men man måste analysera noga.

Anf. 57 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Det är ju inte överraskande att det har blivit så här. Redan i höstas larmade vi miljöpartister om att det var en nedskärningsbudget för välfärden som regeringen lade på riksdagens bord.

Att läget har blivit så pass allvarligt som det är nu är en följd av Sverigedemokraternas och regeringens ekonomiska prioriteringar. Så nu undrar vi: Kommer regeringen att långsiktigt tänka om och till exempel räkna upp bidragen från staten till regionerna med kostnadsökningar för att slippa den här typen av löften och framtida brandkårsutryckningar?

Anf. 58 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är väl ändå inte helt korrekt att inflationen startade med regeringens budget. Inflationen startade ju redan under förra regeringen. Det var då den peakade. Vi var tvungna att fatta de beslut som vi har gjort med en stram budget för att inte medverka till ökad inflation.

Just nu ser vi att det långsamt går åt rätt håll. Många hushåll märker av att det har blivit bättre. Problemet för regionerna är att de har ett pensionsavtal där kostnaderna ligger kvar hela 2024. Det är den tuffa situationen för regionerna i dag.

Anf. 59 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Mats Persson.

I mitt uppdrag som ledamot i utbildningsutskottet gör jag många verksamhetsbesök, framför allt i västra Sverige och Göteborg, som jag kommer från. Där finns det mycket fordonsindustri, batterifabriker till exempel. Den ständiga frågan är vad vi gör åt kompetensbristen. Man säger också att det är bråttom. Man ser hur vi internationellt sett blir omsprungna. Vi har ett behov av till exempel kompetens inom matematik, teknik och naturvetenskap. Vi saknar också tjejer som läser de här områdena.

Dessa kompetenser är kanske extra aktuella nu när vi har haft en astronaut, Marcus Wandt, som har varit uppe i rymden. Vi vet att det krävs mycket forskning och innovation och att man måste starta tidigt. En så kallad STEM-strategi finns ute i Europa, och det behöver vi ha också i Sverige.

Min fråga till utbildningsministern är: Vad är viktigt med STEM-strategin för Sverige, och vad innebär egentligen en STEM-strategi?

Anf. 60 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för en utmärkt fråga. Det är precis så – Sverige är ett ingenjörsländ. Vårt land är byggt av ingenjörer, och vi kommer också i framtiden att få välstånd och pengar till vår välfärd genom att vi tar fram nya innovationer och genom att våra forskare och företag hela tiden tar fram den senaste tekniken.

Precis som ledamoten säger har regeringen fattat beslut om att ta fram en STEM-strategi. STEM står för science, technology, engineering och mathematics. En sådan strategi har vi tidigare inte haft, men många andra länder har det. Syftet är att få fler unga människor att engagera sig i teknik, att få fler tjejer att välja de tekniska utbildningarna och att se till att vi kan vara det ingenjörsländ vi vill vara. Det handlar om att ha rätt förebilder. Det handlar om att ha ett utbildningssystem där vi fokuserar på matte och läsning, så att våra barn lär sig räkna ordentligt. Det handlar också om att satsa på ingenjörutbildningar, vilket regeringen gör i den budget som vi har beslutat om. Ingenjörsländet Sverige är viktigt för oss som land, och vi prioriterar det.

Anf. 61 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret, som gör mig lugnare. Ändå är jag lite orolig, för vi har brist på lärare inom de här ämnena. Vi måste få fler lärare.

Precis som statsrådet säger måste vi också få fler att bli intresserade, och det måste ske mycket tidigt. Strategin måste inrymma satsningar redan i förskolan och vidare i grundskolan och på gymnasiet, så att man får upp intresset. Jag hoppas att det tas med i STEM-strategin att detta måste göras tidigt och att även tjejer ska se det roliga med de här ämnena, som också ministern nämnde.

Anf. 62 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att detta är någonting som måste börjas med tidigt. Det är ett tidigt intresse för teknik och matematik som gör att man senare i livet väljer den typen av utbildningar. Jag delar helt uppfattningen att det gäller att börja i tid. Vi ser från regeringens sida framför oss insatser hela vägen från förskolan upp till universitetet där fokus är på ingenjörlandet Sverige.

En ny skogsutredning

Anf. 63 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsminister Peter Kullgren. I Sverige har vi 300 000 skogsägare. Många skogsägare är oroade över hur skogspolitiken bokstavligen kört i diket. På många sågverk är man bekymrad över att företagen inte får fram virke och över avverkningsstopp. Det är alarmerande för skogsindustrin och pappersmasseindustrin. Tusentals jobb hotas inom skogsnäringen.

Förra veckan beslutade regeringen att tillsätta en ny skogsutredning, även om den tidigare rödgröna regeringen genomförde en skogsutredning. Varför behövs det en ny?

Anf. 64 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Det enkla svaret är att den nuvarande regeringen har en annan syn än den förra regeringen på hur vi ska använda den fina resurs som vi har i skogen. Visst har det gjorts en skogsutredning tidigare, men det handlar om vad man ställer för frågor. Den här regeringen vill att vi ska nyttja hela skogens potential, så att den är med och bidrar fullt ut i klimatomställningen och skapar jobb och tillväxt i hela landet.

Anf. 65 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Värst tycker jag att det är för alla de skogsägare som i generationer skött sina skogar. När det kanske är dags för generationsväxling och det behövs förnygringsavverkning blir det nej; skogen får inte avverkas. I värsta fall får skogsägaren inte en enda krona i ersättning.

Varför är inte frågan om artskyddet med i skogsutredningen?

Anf. 66 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar för den uppföljande frågan. Detta är något som har varit ganska omdiskuterat sedan vår presentation, trots att både jag och klimat- och miljöministern var väldigt tydliga på pressträffen med att det kommer att vara ett parallellt arbete. Det som många skogsägare ser som det stora problemet är osäkerheten i regelverket; det saknas förutsägbarhet. Därför är det bråttom. Av det skälet har vi valt att bryta ut den delen, så att det här ska komma på plats snabbt.

Stöd till avveckling av pälsindustrin

Anf. 67 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsministern. Sverige har ett av världens bästa djurskydd. Med de steg som nu tas av regeringen mot ett permanent avskaffande av minkuppfödningen kommer djurskyddet att bli ännu bättre i Sverige. Djur ska inte hållas under förhållanden där de inte får utlopp för sina naturliga beteenden. Det är någonting som vi liberaler har kämpat för länge. Vi har också kämpat väldigt länge för en avveckling av pälsindustrin.

Nu finns det ett ekonomiskt stöd på plats för en sådan avveckling. I samband med att detta stöd presenterades i höstas ställde jag en fråga till landsbygdsministern här i kammaren avseende vad ministern gjorde för bedömning av stödets effekt. Nu vill jag följa upp den frågan. Vi är bara inne i februari, så frågan är väldigt tidigt ställd, men jag undrar om landsbygdsministern redan nu ser några effekter av regeringens politik.

Anf. 68 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar Elin Nilsson för frågan. Ja, det är lite tidigt; budgeten började gälla vid årsskiftet. I budgeten finns pengar för en kontrollerad avveckling av den här typen av verksamheter. Men när staten ska betala ut pengar ska det vara ordning och reda. Det behövs en förordning för hur det ska gå till. Just nu är det detta arbete som pågår.

Det finns pengar i budget för 2024 och 2025, så att de här företagen ska kunna göra sina avvecklingar under den tidsperioden. Därefter kommer det inte att finnas några mer pengar. Det tror jag gör att många av företagen kommer att avveckla sin verksamhet under 2024 och 2025. Men för att extra tydliggöra det här har vi parallellt kommunicerat att vi ska titta på ett förbud mot den här verksamheten efter detta.

Anf. 69 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag undrar om statsrådet har nåtts av några reaktioner från branschen och kanske kan dela med sig av dem.

Anf. 70 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det är klart att det inte är någon enkel sak att tala om för en bransch som har funnits ganska länge att vi nu vill att man ska avveckla den. Men vi har haft en bra dialog, tycker jag. Reaktionen har varit att man accepterat utfallet. Det tror jag också är nyckeln när man ska göra den här typen av omställningar. Det kan konstateras att andra politiska krafter har skrikit högt om detta men inte fått någonting gjort. Men det har vi fått genom en bra dialog och prioriteringar i budget.

Studiemedel till studenter på anpassat komvux

Anf. 71 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Mats Persson. Studenter har blivit kompenserade för de stora prisökningarna genom höjda studiemedel, så även studenter som studerar med SPSM:s särskilda bidrag

för anpassat komvux. Problemet är att höjningen för dem bara avser ersättningen per timme medan det i förordningen finns ett tak på 9 700 kronor per månad som har legat fast sedan 2012. Det betyder att studenter på anpassat komvux bara kan läsa i 84 timmar per månad innan de slår i taket för dessa studiemedel. Motivationen att studera på heltid sjunker därmed. Som bekant är matpriserna lika höga för alla.

Min fråga till Mats Persson är: Avser utbildningsministern att göra någonting åt den här orimliga och orättvisa förordningen med taket?

Anf. 72 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är helt riktigt att regeringen har prioriterat att höja ersättningen till Sveriges studenter. De senaste två åren har studenterna fått påtagligt mycket mer pengar i plånboken. Det har varit viktigt, eftersom vi har en växande inflation som innebär stora problem i samhället. Detta har för regeringen varit en viktig prioritering som jag är väldigt stolt över. Det är en styrka för Sverige att vi har ett utbildningssystem där man kan få ersättning när man pluggar och där man kan utbilda sig flera gånger om och få flera chanser.

När det gäller den specifika verksamhet som ledamoten lyfter finns det ett tak som har legat fast sedan 2012. Det är en fråga som regeringen följer noga.

Följderna av de nationella kostmålen

Anf. 73 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsminister Kullgren.

Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten har fått ett regeringsuppdrag att ange nationella kostmål till stöd för myndigheter, regioner, kommuner och näringsliv. De föreslår bland annat att kostens påverkan på biologisk mångfald ska bli bättre. Det är bra. Men det ska uppnås genom delmålet att svenskarna ska äta 30 procent mindre kött till 2035. Målet tar inte hänsyn till viktiga detaljer som myndigheterna delvis själva resonerar om. Det gör att målet kan resultera i lämnade betesmarker, nedlagda gårdar, en minskning av den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet och minskad självförsörjning. Målet hade varit mer träffsäkert för biologisk mångfald om det hade inneburit att andelen svenskproducerat kött och svenskproducerade mejeriprodukter ska öka med en viss procentsats, alternativt att importen av kött ska minska.

Vad tänker ministern göra för att myndigheternas mål inte ska leda till minskad livsmedelsproduktion och försämrad biologisk mångfald i jordbrukslandskapet?

Anf. 74 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Vi har relativt nyligen fått ta del av detta uppdrag som den förra regeringen gav och har därför inte tagit någon slutgiltig ställning i regeringen till hur vi ska hantera detta förslag.

Däremot kan jag konstatera att när vi har diskuterat de nordiska näringsrekommendationerna inom ramen för Nordiska ministerrådet har

regeringen varit väldigt tydlig med att man måste väga in fler aspekter när man pratar om kostråd. Beredskapen är en aspekt.

Sverige är ett land som har väldigt goda förutsättningar för att hålla djur av många olika anledningar. Vi kan inte odla i hela vårt land. Men någonting som växer i princip i hela vårt land är gräs. Och då är kor väldigt viktiga. De äter gräs och omvandlar det till näringsriktig mat för oss människor.

Detta är regeringens ställningstagande i denna fråga.

Nedskärningar i vården

Anf. 75 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Det vore inte överord att säga att sjukvården står inför en fullskalig kris med kraftiga försämringar. De nedskärningar som rullas ut just nu är de mest omfattande sedan 90-talskrisen. Sveriges största sjukhus i min hemstad Göteborg måste kraftfullt minska sin personal på grund av regeringens nedskärningsbudget. Vårdpersonal som redan i dag larmar om att man går på knäna har alldeles för arbetsbelastning.

För att rädda sjukvården krävs det 15 miljarder kronor. Vänsterpartiet har i dag lagt fram ett förslag i finansutskottet om att regeringen omedelbart måste tillföra vården dessa pengar. Detta måste ske nu så att vi kan stoppa att personal sägs upp. Vi vill ha tydligare besked från regeringen. Vi har förslag på bordet om att tillföra de pengar som behövs för att rädda sjukvården.

Vad avser regeringen att göra? Här har ni chansen.

Anf. 76 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Jag vill verkligen understryka att jag håller med om att det är en mycket svår situation för regionerna. Och det är inte regionerna som vi tycker synd om utan patienterna som inte får den vård som de behöver och medarbetarna som känner att de inte kan fullgöra sitt arbete därför att de blir för få.

Det finns behov av att ge stöd – jag har sagt det tidigare, och det ligger fast – men också av att regionerna själva tittar på sin verksamhet.

Låt mig ändå jämföra med situationen i Stockholm, där man tidigare på Karolinska Universitetssjukhuset hade fler chefer än vårdplatser. Nu har man ändrat på det och har fler vårdplatser än chefer. Jag är väldigt glad över det.

Men det finns förändringar att göra så att man faktiskt hamnar rätt, där man prioriterar vården och ser till att det blir på bästa sätt.

Det är klart att den utmaning som Sahlgrenska står inför är väldigt stor. Men då ska man lägga till vad regionen själv konstaterar, att man lägger jämförelsevis mindre pengar på sjukvård än andra regioner och att man inte har en budgetprocess som säkerställer vilket uppdrag som sjukhusen har.

Staten behöver stötta, och regionerna behöver göra sitt.

Anf. 77 ANDERS KARLSSON (C):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsminister Peter Kullgren.

Vi har denna vecka fått väldigt bra information i miljö- och jordbruksutskottet om livsmedelsberedskap och haft en diskussion om självförsörjningsgraden.

Samtidigt såg vi förra veckan att länsstyrelser samtidigt planerar att flytta vargar från de täta områdena till de mindre täta områdena för varg i Sverige.

Är detta en politik som landsbygdsministern anser är förenlig med de ganska tuffa krav som vi behöver ställa på självförsörjning och ökade krav på livsmedel?

Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar Anders Karlsson för frågan.

Regeringens inställning är att vi vill se en betydligt mindre vargstam än den vi har i dag. Vi har tagit fasta på de tillkännagivanden som riksdagen ett otal gånger har lämnat till tidigare regering och försöker komma till rätta med detta.

Men jag tycker att det är ett bra perspektiv. Jag möter ganska många bönder som helt enkelt konstaterar att de väljer att inte utvidga sin verksamhet eftersom de har en stor närvaro av varg. De flyttar sina djur närmare gårdens centrum för att de är rädda för angrepp. De vill se till att de har bättre koll på sina djur. För att inte tala om alla fårbönder. Lammproduktionen är alldeles för liten i Sverige med de goda förutsättningar som vi egentligen har för det. Många av dessa bönder konstaterar att det beror på att vargen är för nära och att det påverkar dem för mycket.

Konsekvenserna av svinpesten

Anf. 79 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till landsbygdsminister Peter Kullgren som gäller svinpesten. För ett och ett halvt år sedan var miljö- och jordbruksutskottet på besök i Lettland. Vi satt i ett möte och diskuterade erfarenheterna därifrån och vad man gör när svinpesten kommer. När vi gick därifrån fick vi flashar i våra mobiler om att vi hade svinpest i Sverige.

För två veckor sedan var utskottet i Fagersta med omnejd och tittade på effekterna. Det vi såg var att allting har fungerat fantastiskt när det gäller bekämpningen av svinpesten. Samhället har verkligen ställt upp, och jägarna har ställt upp. Man har också byggt staket. Det har fungerat som det var tänkt.

Problemet är alla andra verksamheter runt omkring som nu blir drabbade. Föreningslivet kan inte utöva sin verksamhet. Näringsidkare, restauranger och andra går helt enkelt på knäna, och de har ingen möjlighet att få ersättning. Det är i epizootilagen som det anges att man får ersättning för till exempel slaktvikt. Men hur är det med allt annat? Frågan är därför: Har regeringen någonting annat? Kommer man att ge Tillväxtverket ett uppdrag så att de drabbade får ut sina medel?

Anf. 80 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag kan svara för det som ligger under mitt ansvarsområde. Jag håller med Emma Nohrén om att detta har genomförts på ett bra sätt. Myndigheter och inte minst jägare och civilsamhälle har ställt upp på ett fantastiskt sätt.

Jag tackar också för möjligheten att uppmana dem som anser sig vara direkt berörda att de facto söka dessa pengar. Detta är nämligen en ny företeelse i Sverige. Vi har epizootilagen. Om det blir ett salmonellautbrott i ett djurstall någonstans är det ganska enkelt att beräkna detta. Men här är det nya verksamheter som potentiellt kan vara direkt berörda.

Men när vi tittar på detta, och jag har talat med Jordbruksverket, ser vi att det är relativt få som har sökt och fått sin sak prövad. Därför tycker jag att man i ett första läge ska börja där utifrån epizootilagen. Det är det som jag har ansvar för i fråga om detta och som jag kan säga här i dag.

Barncancervård i den nationella cancerstrategin

Anf. 81 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! I dag är det internationella barncancerdagen. Glädjande nog överlever i dag 85 procent av alla barn som drabbas av cancer i Sverige. Men visionen och det övergripande målet måste självfallet vara att vi ska utrota barncancer och se till att varje barn som drabbas överlever.

Moderaterna har under lång tid kämpat för att vi ska uppdatera den nationella cancerstrategi som vi har i Sverige sedan 2009 och att vi i den ska inkludera en särskild barncancerstrategi, en strategi som sätter fokus på centrala frågor som tillgången till avancerad läkemedelsbehandling inom precisionsmedicin och på hur vi kan skapa bättre sammanhållna vårdkedjor med ett särskilt fokus på övergången från barn- till vuxencancervården.

Min fråga till sjukvårdsministern är: Hur tänker regeringen se till att barncancervården inkluderas i den kommande uppdaterade strategin, och hur avser man att inkludera EU:s cancerplan i arbetet?

Anf. 82 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Ja, det är en fantastiskt god utveckling när det gäller barncancervården. Barn och föräldrar brukar berätta om att de får det bästa omhändertagandet. Men de berättar också att nästan allt stöd försvinner när barnet blir 18 och hamnar på vuxensidan. Det är en av de saker vi kommer att fokusera på: att få en bättre övergång från barn till vuxen för den som är just drabbad av cancer. Det handlar också om behovet av rehabilitering, som ibland kan vara livslångt. Vi behöver säkerställa stöd till barn, och kanske även till föräldrar, på ett bättre sätt än i dag.

Vi kommer förstås att ta stöd i det arbete som EU har gjort med den europeiska cancerplanen. När EU gjorde sin sammanställning över länderna för ungefär ett år sedan kom vi väldigt väl ut i den. Vi ligger långt fram, men de problemområden vi har behöver vi jobba med. Det handlar om att vi inte når alla barn och alla familjer. Det finns stora skillnader beroende på vem man är och var man bor. Detta behöver vi jobba med framöver, och det kommer vi att återkomma till.

Anf. 83 LILI ANDRÉ (KD):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Mats Persson.

Om man läser till sjuksköterska eller civilingenjör är det så gott som garanterat att man får jobb inom sitt ämnesområde efter examen. Men väljer man en samhällsvetenskaplig utbildning är konkurrensen desto tuffare, och jobbchanserna är mindre. Det råder kompetensbrist inom flera branscher, och vi behöver säkerställa att utbildningsutbudet och platserna per utbildning matchar arbetsmarknadens behov – inte minst när studierna finansieras av staten.

Min fråga är därför: Vad ämnar utbildningsministern göra för att ungdomar som väljer att läsa en högre utbildning ska matcha arbetsmarknadens behov med högre träffsäkerhet?

Anf. 84 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar frågeställaren. Detta är en väldigt viktig fråga.

När vi använder samhällets resurser till utbildning vill vi självklart att det ska lösa de kompetensförsörjningsproblem vi har i Sverige. Det handlar inte minst om välfärdens behov och om den gröna omställningens behov, så detta är en väldigt viktig fråga. Tittar man på planen de kommande åren ser man att regeringen nu på ett mycket tydligt sätt prioriterar fler utbildningsplatser i välfärdens kärna, inte minst när det kommer till sjuksköterskor och – framför allt – den tekniska sidan, där det handlar om fler platser till våra ingenjörsutbildningar.

Detta är en investering som är bra för den enskilde, men framför allt är den bra för oss alla eftersom Sverige blir rikare genom att fler unga människor väljer utbildningar som i andra änden leder till jobb.

Folkbildningen

Anf. 85 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Mats Persson. Den berör folkbildningen.

Först vill jag säga att det är trevligt att se utbildningsministern här, och jag tackar för de diskussioner vi har haft om detta ämne tidigare. Det är ett viktigt ämne. Vi har folkbildningen att tacka för demokratin i Sverige. Utan folkbildningen hade vi förmodligen inte suttit i den här salen eller haft demokrati i det här landet.

När man mäter hur stark demokratin är i olika länder brukar man titta på hur starkt det civila samhället är. Det civila samhällets livsluft – det som är energin och blodet i det civila samhället – är just folkbildningen i form av studieförbund och så vidare. Vi har tyvärr sett att det i år görs nedskärningar med 250 miljoner på studieförbundens verksamhet i Sverige. Det är också aviserat att regeringen nästa år ska skära ned ytterligare; det handlar om sammanlagt 350 miljoner det året.

Jag frågar därför statsrådet om avsikten är att fortsätta skära ned på folkbildningen och på det sättet tyvärr försvaga demokratin i Sverige.

Anf. 86 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar frågeställaren.

Jag delar inte alls uppfattningen att regeringen skär sönder folkbildningen. Tvärtom gör regeringen tydliga prioriteringar i ett tufft ekonomiskt läge där vi har hög inflation och måste se till att ta ansvar för Sverige. I en tuff ekonomisk tid gör vi tydliga prioriteringar.

Det regeringen gör är att prioritera riktiga utbildningar. Det kommande året handlar det om tiotusentals nya utbildningsplatser inom yrkeshögskola och komvux – och inte minst inom folkhögskolorna, som är en viktig del i ett utbildningssystem. De ger människor möjlighet att få ett jobb och även möjlighet att utbilda sig hela livet. Som en del av den finansieringen gör vi en omfördelning av pengar från folkbildning till bland annat folkhögskolor och andra verksamheter.

Politik handlar inte om att lova allt till alla, utan politik handlar om att prioritera. Regeringen prioriterar utbildning.

Utbildning och belastningsregisterkontroll

Anf. 87 MONA OLIN (SD):

Fru talman! Min fråga går till utbildningsminister Mats Persson.

I oktober 2021 presenterade utredningen om belastningsregisterkontroll och avskiljande av studenter sitt betänkande. Utredningen fokuserade på viktiga yrkesutbildningar där allmänhetens förtroende och skyddsintressen är avgörande och analyserade bland annat behovet av belastningsregisterkontroll för antagning till dessa utbildningar. Man föreslår att allvarliga brott i belastningsregistret bör kontrolleras.

Skälet till att utredningen föreslår en sådan kontroll redan vid antagningen är att den ofta är en förutsättning för legitimation eller anställning efter slutförd utbildning. Rådande regelverk drabbar andra behöriga sökande, som inte får tillgång till en studieplats till förmån för någon som saknar reell möjlighet att erhålla legitimation eller anställning inom yrket.

Avser utbildningsministern att vidta åtgärder för att införa belastningsregisterkontroll för sökande till vissa centrala utbildningar, inklusive läkarprogrammet?

Anf. 88 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar frågeställaren för en väldigt viktig fråga. Detta är något som regeringen arbetar aktivt med.

Det pågår ett förberedande lagstiftningsarbete för att öka samhällets möjligheter att hindra människor som inte har i vissa yrken att göra från att utbilda sig till den typen av yrken. Det handlar ytterst om att vi alla bär svenska folkets förtroende och att man som förälder till ett barn som går i skolan eller som patient i sjukvården eller i andra verksamheter ska vara trygg med att den som har utbildat sig till ett yrke inte har en kriminell bakgrund som är olämplig för det yrke man ska utöva.

Jag tror att detta är en viktig fråga inte minst för legitimiteten i, förtroendet för och tilliten till systemet, och det pågår alltså ett lagstiftningsarbete i Regeringskansliet kring dessa frågor.

Anf. 89 LINDA W SNECKER (V):

Fru talman! Region Östergötland går minus med 1,7 miljarder kronor. Varsel och uppsägningar hotar personalen på US i Linköping och Vrinnevi i Norrköping.

Vänsterpartiet har lagt fram ett förslag i finansutskottet om 15 miljarder extra till sjukvården. Jag tycker att det är tydligt och fint att vi i riksdagen representerar hela landet. Vi är förtvivlade över vad som sker i våra hemregioner. Jag försvarar inte moderatledda Region Östergötland på något sätt, men jag försvarar östgötarnas rätt till sjukvård. Regeringen och statsrådet Ankarberg ger inte de svar som regeringen är skyldig.

Hur ska regeringen stoppa de varsel av sjukvårdspersonal som vi just nu ser över hela Sverige?

Anf. 90 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för att ledamoten lyfter en så angelägen fråga.

Vi har fyra regioner som inte gör några besparingar alls, och vi har faktiskt tre som lånar till driften. Det är en väldigt tuff situation. I dagsläget är det någonstans runt 5 300 personer som har varslats, vilket är många. Någon kanske säger till mig att det oftast inte är lika många som i slutändan sägs upp, men det handlar ändå om oerhört många personer. Vi behöver behålla den vårdpersonal vi har.

Därför prioriterade regeringen pengar till välfärden i den strama budget vi lade fram i höstas. Vi säkerställde också att vi gav tidiga besked om alla budgetpengar så att man kunde räkna in dem i sin budget och göra behovet av besparingar mindre. Precis som vi har sagt kommer vi nu också att återkomma, för regionerna – eller sjukvården, ska jag säga – behöver resurser för att kunna behålla personalen.

Skogsägarnas situation

Anf. 91 STINA LARSSON (C):

Fru talman! I valrörelsen var det många som pratade väl om landsbygden. Det pratades om alla regelförenklingar som skulle komma, om bättre förutsättningar för lantbruket och om tydligare äganderätt till skogen. Men dessa förslag har lyst med sin frånvaro.

För det som handlar om skogen är det verkligen akut. För artskyddet och ersättning för höga naturvärden måste vi hitta en lösning nu. Men vad gör regeringen? Jo, man tillsätter ännu en skogsutredning, som blir klar först 2025 och som överlappar det som Miljömålsberedningen redan jobbar med.

Dessutom finns en skogsutredning som levererades så sent som 2020 och en artskyddsutredning. Det är bara att välja bland förslagen, oavsett vilket perspektiv man har. Våra skogsägare är värda mer än så här. Vi behöver handlingskraft och ledarskap för landsbygden, inte nya utredningar.

Vilket besked har landsbygdsministern till de skogsägare som på grund av regeringens handlingsförlamning sitter och väntar på besked och vill bruka sin skog redan i dag?

Anf. 92 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack, Stina Larsson, för frågan!

Med all respekt tror jag att skogsägare runt om i landet är betydligt tryggare med den här regeringen än med den förra, som Centerpartiet stödde.

Visst har det hänt saker. Precis som jag var inne på tidigare är det klart att vi måste göra en ny utredning om vi har utredningar där frågan har varit fel ställd och där vi inte tycker att vi har fått de svar vi vill ha, så att skogen inte kan nyttjas fullt ut och vara med och bidra till klimatomställningen och till jobb och tillväxt i hela landet.

Det är ett ganska högt tempo, något som vi har fått beröm för. Det första delbetänkandet ska vara klart redan vid årsskiftet, och sedan ska hela utredningen vara klar en bit in på 2025.

Jag och klimat- och miljöministern har dessutom varit väldigt tydliga med att artskyddsfrågorna och ersättningen kopplat till dem ska komma i ett parallellt spår. Om vi hade klumpat ihop dem i samma utredning hade det garanterat tagit ännu längre tid.

Skogsbrukets lönsamhet

Anf. 93 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Min fråga går också till landsbygdsministern och berör ämnet skog. Vi har precis fått direktiv till en ny skogsutredning som ensidigt fokuserar på produktionen.

Sverige har under alla år klarat de mål som är uppsatta för produktion men har aldrig klarat de mål som är uppsatta för miljö. Jag och många med mig undrar vad regeringen och landsbygdsministern ämnar göra för att ge goda förutsättningar för alla skogsägare som är mer intresserade av lönsamhet än av kalavverkning. Jag vill ha svar på hur regeringen och landsbygdsministern tänker gynna alla som är mer intresserade av lönsamhet, för den är väldigt låg i skogsbruket för enskilda samtidigt som stora bolag gör miljardvinster på bekostnad av landsbygden.

Anf. 94 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Ett väldigt tydligt medskick i utredningen är att vi i regeringen står bakom skogspolitikens ambition om jämställda mål för miljö och för produktion. Detta är något som ska fortsätta.

Det har snarare varit tvärtom, att de nya förslagen och regelverken från EU har lagt mer och mer tryck på skogsägarna och att det blir allt tydligare hur man, kanske i andra, tredje, fjärde eller femte generationen, ska kunna se till att skogen och dess möjligheter finns kvar för kommande generationer. Det är för många otydligheter, och detta behöver vi arbeta med att reda upp.

Miljöperspektivet kommer alltid att vara viktigt i skogsbruket. Det är det för regeringen, men det är det också för väldigt många skogsägare. Det är de som kan sin skog, och de borde få mer att säga till om.

Anf. 95 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag hade ursprungligen en fråga till EU-minister Jessika Roswall, men jag inser nu att den kanske kommer att delegeras. Det gäller ett tillkännagivande som vi beslutade om i denna kammare under 2019/20, om att regeringen skulle driva på för ett handelstillstånd så att vi kan avyttra sälprodukter i Sverige.

Tillkännagivandet riktades till regeringen, men den avsåg inte att driva frågan, som fortfarande ligger kvar. I dag får man ha licensjakt på säl, men man får inte avyttra produkter, vilket strider mot god jaktetik.

Min fråga är: Driver regeringen frågan i EU att vi ska få ett handels-tillstånd så att sälprodukter kan få avyttras?

Anf. 96 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Regeringen anser att försäljning av sälprodukter från jakt ska tillåtas på samma sätt som produkter från annat vilt. Precis som ledamoten är inne på bär det emot för de allra flesta jägare att fälla ett vilt men inte ta hand om det efteråt.

Förbudet är kontraproduktivt, och detta har jag varit tydlig med gentemot mina kollegor i Bryssel på rådsmöten. Kommissionen kommer i år att inleda en utvärdering av förordningen om handel med sälprodukter och av direktivet om handel med samma produkter.

En stärkt livsmedelsberedskap

Anf. 97 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsminister Peter Kullgren.

Av all den mat vi äter kommer i dag bara hälften från svenska gårdar. Vid en storskalig kris eller ett krig finns en stor risk att importen av den andra hälften av våra livsmedel försvåras eller i värsta fall avbryts.

Jordbruksverket tilldelades i december 20 miljoner kronor för att utveckla förslag på åtgärder som stärker Sveriges civila beredskap inom livsmedelsproduktionen, men Lantmännen beräknar kostnaden för att upprätthålla livsmedelsberedskapen till miljardbelopp.

Min fråga är: Hur ser landsbygdsministern på möjligheten att nå en stärkt beredskap?

Anf. 98 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Jag ser den som god, men det krävs åtgärder. Vi har ett fantastiskt lantbruk med potential att öka produktionen i Sverige, om rätt förutsättningar ges och om konkurrenskraften och lönsamheten blir bättre. Det är där någonstans som man måste börja, för det är bara att konstatera: Den mat som vi inte kan producera i fredstid kommer vi aldrig att kunna producera i tider av kris eller, ytterst, krig.

Staten ska göra sitt, och regioner och kommuner behöver göra sitt. Men varje enskild medborgare i detta land behöver också göra sitt. Det absolut enklaste man kan göra varje dag är att välja den svensktillverkade maten

och leta efter de symboler som säkerställer att den produkt man väljer kommer från en svensk bonde. Då gör man det bästa man kan för att vi ska ha en livsmedelsberedskap och stärka försörjningstryggheten i Sverige.

EU-förslag om arbetstagares rättigheter

Anf. 99 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag undrar om regeringen och Sverigedemokraterna är på väg att svika arbetare, företagare och vanligt folk igen. På många marknader där Sverige och EU har handelsförbindelser begås tyvärr kränkningar av mänskliga rättigheter, och det arbetsrättsliga skyddet är svagt.

Så kan vi inte ha det. Stora delar av näringslivet, fackföreningsrörelsen och civilsamhället vill ha en tydlig lagstiftning om detta på EU-nivå. Nu ligger ett sådant förslag på bordet, som ger en skyldighet för företag att motverka negativa effekter för miljö och mänskliga rättigheter i sin verksamhet och sina värdekedjor.

EU-beslutet har dock skjutits upp, och det är den svenska regeringen som är på väg att backa ur uppgörelsen i sista stund. Detta är helt obegripligt. Regeringen har dessutom med sig ett entydigt ja till uppgörelsen från riksdagen och EU-nämnden.

Stämmer detta, EU-minister Roswall? Varför går regeringen emot riksdagen och sitt mandat? Varför är regeringen på väg att stoppa en historisk uppgörelse som stärker arbetstagarnas rättigheter och som är bra för svensk konkurrenskraft?

Anf. 100 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, Matilda Ernkrans, för frågan!

Jag är inte hundra procentigt säker på vilket förslag som Matilda Ernkrans hänvisar till, men det kan vara frågan om hållbarhetsredovisning, som har en förkortning. Som många här inne vet är EU världsmästare på olika förkortningar – jag ser att Håkan Svenneling nickar. I så fall handlar det om ett förslag som vi har förhandlat om under ett antal år och som vi har bedömt är alltför betungande för näringslivet, i den nuvarande form som förslaget på bordet har.

Därför har vi från svensk sida varit tydliga med att förhandlingarna hittills inte har varit tillräckligt bra. Som sagt: Om Matilda Ernkrans och jag talar om samma förslag har omröstning ännu inte skett, men vi har från svensk sida varit tydliga med att vi inte anser att det är ett bra förslag och att det inte är tillräckligt i enlighet med den överenskommelse som vi har med riksdagen.

Stenmården

Anf. 101 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsminister Peter Kullgren.

Under 2018 upptäcktes att en population av stenmård hade etablerat sig i trakterna kring Bromölla i Skåne. Stenmården är en invasiv art som kan orsaka mycket stora skador.

De senaste åren har Jägareförbundet fått medel av Naturvårdsverket för att bekämpa arten och att utrota populationen i Bromölla, eftersom en livskraftig stam som sprider sig skulle kosta stora pengar för samhället att hantera.

Jakten har varit framgångsrik. Enbart en liten population återstår nu. Dock har Naturvårdsverket i dessa spartider beslutat att skära ned på medlen.

Min fråga till statsrådet blir: Kommer landsbygdsministern att verka för att stenmården inte får en spridning som på sikt riskerar att kosta samhället miljardbelopp?

Anf. 102 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Regeringens arbete fördelar sig på det viset att det är det är klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari som är ansvarig för frågan.

Arbetet med att bekämpa invasiva arter i Sverige är mycket viktigt. Precis som ledamoten säger är invasiva främmande arter någonting som hotar den biologiska mångfalden.

Därför satsade regeringen 50 miljoner kronor per år i tre år. Som ledamoten lyfter fram är det Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten som har det övergripande ansvaret för detta. De jobbar tillsammans med länsstyrelsen.

Det är myndigheterna som har ansvaret. Exakt hur man jobbar med detta får Romina Pourmokhtari återkomma till. Men självklart är stenmården någonting som man måste bekämpa. Vi får återkomma till frågan.

Medel till sjukvården i Värmland

Anf. 103 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag skulle vilja lyfta fram den fruktansvärda situationen för sjukvården i Gaza, men i dess ställe vill jag fråga om en annan sjukvård som havererar, nämligen den svenska sjukvården.

Hemma i mitt Värmland syns konsekvenserna av regeringens sjukvårdspolitik. Det är underskott på närmare 1 miljard kronor och patientavgifter som höjs med 50 procent. Som min kollega Mona Smedman var inne på finns det nu en plan att varsla 750 anställda i sjukvården i Värmland.

Värmlänningarna har varit tydliga. Tusentals personer demonstrerade i 20 minusgrader för att de är oroliga för en försämrad sjukvård.

Nu avgör regeringen, och det inkluderar landsbygdsminister Peter Kullgren från Värmland, om sjukvården får några Ackopengar eller om den kommer att få Kristerssonvarsel och Svantessonnedskärningar. Blir det mer pengar till den värmländska sjukvården?

Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan, även om jämförelsen som ledamoten gjorde initialt inte stämmer! Situationen i Gaza är någonting annat än vad den är i Sverige.

Det är nödvändigt att vi från statens sida stöttar regionerna. De kan inte själva bära den konsekvens som det har blivit av det pensionsavtal som de har ingått. De kan inte heller själva bära konsekvensen av inflationen.

De verkliga läkemedelskostnaderna bär regeringen till största delen. De ökar med 4 miljarder bara på ett par år. Den kostnaden tar staten. Inte en enda ledamot har ställt en fråga om det. Kostnaden för medicinteknisk utrustning ökar också på grund av inflationen.

Vi måste pressa ned inflationen. Det får snabbast effekt för regionerna. Men kostnaderna för pensionerna ligger kvar. Där behöver regeringen gå in och stödja och stötta.

Det är precis som ledamoten säger. Det påverkar patienter när vi inte har en personal som räcker till. Regionerna själva måste göra hemläxan. Regeringen kommer att stödja dem i deras arbete.
(Applåder)

Läraryrkets attraktivitet

Anf. 105 ANDERS ÅDAHL (C):

Fru talman! Handelshögskolan i Stockholm har fått nog. Glädjebetyg från gymnasiet gör att den inte litar på betygssystemet. Därför inför Handelshögskolan nu ett krav på att ha gjort högskoleprovet med ett provresultat på minst 1,25 för att kunna bli antagen.

Samtidigt finns en annan bild. För att bli antagen till grundläroutbildningen räcker det att du har 0,0 på högskoleprovet och godkända betyg från gymnasiet. Tänk om de godkända betygen dessutom är glädjebetyg. Vad händer då med läroutbildningen, våra framtida lärare och läroprofessionen?

Jag kan tycka att det är väldigt oroande, inte minst med tanke på att det är lärarna som underifrån de facto är de som måste bygga grunden för kunskapsnationen Sverige.

Utbildningsminister Mats Persson: Vad gör regeringen för att öka attraktionskraften hos läroyrket?

Anf. 106 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Först och främst vill jag säga att jag har förståelse för Handelshögskolans agerande. Det är ett problem i Sverige att vi har glädjebetyg. Det larmas på sina håll om att den högre utbildningen gymnasifieras. Det är allt lägre kunskapsnivå hos dem som påbörjar utbildningen, och man är inte säker på att betygsättningen har varit riktig. Därför har regeringen tillsatt en utredning som ska se över förekomsten av glädjebetyg och se hur man kan vidta åtgärder mot glädjebetyg.

När det gäller lärarna har regeringen utöver det tillsatt en särskild utredning som just nu tittar på frågan om att införa lägstanivåer när det gäller till exempel högskoleprov eller motsvarande för att komma in på läroutbildningen. Vi behöver bättre lärare i Sverige, och vi behöver få de bästa studenterna att välja att bli lärare. Så är det inte i dag, men så ska det bli i framtiden.

Anf. 107 DZENAN CISIJA (S):

Fru talman! Jag har en fråga till sjukvårdsministern.

I januari hade vi en uppmärksammat maratondebatt om den pågående sjukvårdskrisen. Statsrådet sa då till medierna att det inte räcker att stå i talarstolen och tala väldigt länge.

Men det verkar ha räckt för statsminister Kristersson, som nu i flera omgångar lovat att människor inom sjukvården inte ska behövas "sägas upp". Mer exakt har statsministern lovat att regeringen kommer att täcka upp för ökade kostnader som beror på inflationen.

Min fråga är: Kommer regeringen att kunna hålla sitt löfte om att täcka upp för ökade kostnader i regionerna som beror på inflationen?

Anf. 108 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Jag kommer att komma till riksdagen så fort ni kallar. Det är ingen tvekan om det. Jag kommer att stå i talarstolen så länge som ni ställer frågor och svara på dem. Men det är arbetet som görs i Regeringskansliet som är väsentligt. Vi jobbar med det hela tiden.

Det gäller att se vad det är som regionerna behöver. Hur skulle man kunna forma ett stöd för att få den effekt vi vill, nämligen att det är vårdpersonal som blir kvar? Det gäller att man inte lägger varsel utan att man gör förändringar som stöder. Det är välfärdens kärna vi ska lägga pengarna på.

Vi har haft en situation där vi tillåter andra delar av våra verksamheter att svälla. Jag brukar kalla det politikdriven administration. Vi brukar ha många uppdrag som vi vill be om. Det är underlag, jämförelser och processledare för det ena och det andra. Det påverkar verksamheterna till detaljredovisningar och möten. Men det kanske inte alltid gagnar vården.

Vi behöver rannsaka oss själva och göra förändringar. Men vi ska säkerställa att vi har vårdpersonal, för den behöver vi.

Utredningen om könsdysfori

Anf. 109 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! Könsdysfori bland barn och unga har ökat lavinartat i vårt land med över 2 300 procent på tio år, vilket är djupt oroande. Majoriteten är unga tjejer med annan psykiatrisk samsjuklighet.

Det är av största vikt att vården som ges är trygg, säker och evidensbaserad. Alla medicinska åtgärder som övervägs bör föregås av noggranna utredningar för att säkra att inte oåterkalleliga beslut fattas i onödan. All medicinsk och kirurgisk könskorrigering får livslånga följder, vilket är svårt att överblicka för en ung människa.

I stället för att sänka åldersgränsen och göra det enklare att byta juridiskt kön, med risk att allt fler unga ges könsbekräftande vård och behandling, borde en grundlig utredning av anledningen till den stora ökningen göras.

Min fråga är: Avser sjukvårdsministern att verka för att grundligt utreda vad den stora ökningen av könsdysfori beror på? Hur avser ministern att säkerställa att vård och behandling grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet?

Anf. 110 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Regeringen har redan vidtagit flera åtgärder. Sedan den 1 januari handlar det om nationellt högspecialiserad vård vid könsdysfori, vilket i sig innebär en kvalitetsstämpel. Vi säkerställer därmed att vi har de bästa metoderna och att de bygger på evidens och beprövad erfarenhet. Denna åtgärd är alltså redan vidtagen.

Regeringen har också gett i uppdrag till Socialstyrelsen att följa användningen av könskontrollerande hormoner eftersom detta har stora konsekvenser.

När det gäller de delar som tillhör politiken som regeringen kan påverka har vi vidtagit åtgärder i syfte att säkra en trygg och säker vård för patienter när de söker vård. Sedan är det en annan process som pågår i riksdagen, och den får vi återkomma till när riksdagen har fattat sitt beslut.

Stödet till kommersiell service

Anf. 111 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Stödet till kommersiell service har funnits i många år och är ett viktigt stöd för dagligvarubutiker på landsbygden. Det räddar butiker runt om i landet.

Nu i inflationstider ser vi att stödet urholkas. Kostnaderna har de senaste åren ökat väldigt snabbt, men stödet har varit på samma nivå sedan åtminstone år 2000. Det är 250 000–300 000 kronor man kan få.

Enligt Tillväxtverket är det dags att höja stödet. Vi kan nu läsa i regeringsbrevet till Tillväxtverket att regeringen har gett verket i uppdrag att se över förordningen.

Min fråga till landsbygdsminister Peter Kullgren är därför: Ska jag tolka det så att regeringen överväger att höja stödet till kommersiell service?

Anf. 112 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Kommersiell service, livsmedelsbutiker, är viktigt för att man ska kunna bo, leva och verka i hela landet. Det var bland annat därför som regeringen förra året, som var tufft för många butiker inte minst på landsbygden, såg till att skicka ut mer pengar i systemet. Det var något som togs emot med öppna armar. I ett läge där inflationen är hög, elpriserna är höga och viss handel går ned är detta ett viktigt tillskott för handlarna runt om i landet.

Jag kommer inte att spekulera i var regeringen kommer att landa, men jag tycker att det är bra att uppdraget finns och att vi kan se över formerna för den här typen av stöd. Jag ber att få återkomma i frågan när vi har kommit längre.

Frågestunden var härmed avslutad.

Kammaren beslutade kl. 15.12 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats den 13 februari

AU5 Arbetsrätt

Punkt 2 (Sysselsättningsgrad)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

266 för utskottet

13 för res. 3

21 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 14 L, 1 -

För res. 3: 13 MP

Avstod: 21 V

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3 (Arbete via digitala plattformar)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

279 för utskottet

21 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 13 MP, 14 L, 1 -

För res. 4: 21 V

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 6 (Rätten att kvarstå i anställningen)

1. utskottet

2. res. 7 (MP)

Votering:

286 för utskottet

13 för res. 7

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 14 KD, 13 L, 1 -

För res. 7: 13 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 3 L, 1 -

Elin Nilsson (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 12 (Entreprenörsansvar)

1. utskottet

2. res. 13 (S)

Votering:

206 för utskottet

94 för res. 13

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 14 KD, 13 MP, 14 L

För res. 13: 93 S, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 14 (Den svenska arbetsmarknadsmodellen och EU)

1. utskottet

2. res. 15 (C)

Votering:

279 för utskottet

21 för res. 15

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 14 KD, 13 MP, 14 L, 1 -

För res. 15: 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 15 (Global Deal)

1. utskottet

2. res. 16 (S)

Votering:

206 för utskottet

94 för res. 16

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 14 KD, 13 MP, 14 L

För res. 16: 93 S, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU6 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Punkt 2 (Tillståndsplikt för skyddat boende)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

278 för utskottet

22 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 12 MP, 14 L, 1 -

För res. 2: 21 V, 1 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Leila Ali Elmi (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Kvinnojourernas verksamhet)

1. utskottet
2. res. 4 (S, MP)

Votering:

193 för utskottet

107 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 14 KD, 14 L

För res. 4: 93 S, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Leila Ali Elmi (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 10 (Skäl för begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort)

1. utskottet
2. res. 9 (S, C, MP)

Votering:

172 för utskottet

128 för res. 9

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 14 KD, 14 L

För res. 9: 93 S, 21 C, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 18 (Uppföljning och återrapportering av effekten av tillståndsplikt)

1. utskottet
2. res. 17 (SD)

Votering:

237 för utskottet

63 för res. 17

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 21 C, 14 KD, 13 MP, 14 L, 1 -

För res. 17: 63 SD

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 24 (Vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer)

1. utskottet
2. res. 26 (S, V, MP)

Votering:

172 för utskottet

128 för res. 26

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 14 L

För res. 26: 93 S, 21 V, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU14 Vapenfrågor

Punkt 1 (Genomförande av ändringarna i vapendirektivet)

1. utskottet
2. res. 1 (SD, C)

Votering:

216 för utskottet

84 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 14 KD, 13 MP, 14 L, 1 -

För res. 1: 63 SD, 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 10 (Vapenamnesti)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, C, MP)

Votering:

151 för utskottet

149 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 63 SD, 60 M, 14 KD, 14 L
För res. 2: 93 S, 21 V, 21 C, 13 MP, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Prot. 2023/24:72
15 februari

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Terrorism

Punkt 1 (Nationell samling mot våldsbejakande extremism och terrorism)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

206 för utskottet

94 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 14 KD, 13 MP, 14 L

För res. 1: 93 S, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 2 (Utvisning i rikets intresse m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

237 för utskottet

63 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 21 C, 14 KD, 13 MP, 14 L, 1 -

För res. 2: 63 SD

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU11 Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige

1. utskottet

2. res. (V, C, MP)

Votering:

246 för utskottet

54 för res.

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2023/24:72
15 februari

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 1 C, 14 KD, 14 L, 1 -
För res.: 21 V, 20 C, 13 MP
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 5 KD, 5 MP, 2 L, 1 -
Helena Lindahl (C) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha
röstat ja.

*Redovisning av
användningen av
hemliga tvångsmedel
under 2022*

§ 10 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022

Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU9
Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022 (skr.
2023/24:47)
föredrogs.

Anf. 113 PETER LÖBERG (S):

Herr talman! Vi ska nu hantera en redogörelse för hur staten har använt ett av sina allra mest kraftfulla redskap, de så kallade hemliga tvångsmedlen. Allteftersom dessa redskap används alltmer extensivt i brottsförebyggande och brottsbekämpande syften har också regelverk kommit till för dokumentation och redovisning. Dessa krav har också skärpts. Det beskrivs i betänkandet och är viktigt i sammanhanget. Det finns nämligen en inneboende balans som måste beaktas.

Det handlar i grunden om en målkonflikt. När vi förflyttar gränssnittet mellan statens redskap och de befogenheter som det innebär och den enskildes rätt till integritet och privatliv måste båda dessa perspektiv beaktas. Det är oerhört viktigt, även i denna tid då utmaningarna när det gäller en viss typ av brottslighet är svåra och komplexa och sliter sönder vårt samhälle.

Samtidigt har vi en politik som många gånger lutar åt det totalitära och repressiva hållet. Visitationszoner och angiverilagar är kanske några av de mer aparta varianterna av lagstiftning som är på gång eller har genomförts.

När det gäller de många samverkande processerna för de här frågorna kan varje enskilt beslut vara helt logiskt. Det är ett litet steg vi tar. Men den sammanvägda, sammantagna, effekten kan få följder vi inte har räknat med. Därav finns behovet av just den typen av redovisning som vi har på kammarens bord i dag men också i övriga kontrollfunktioner. Jag vet att även polis och åklagare, som är de som främst använder den här typen av verktyg, är tacksamma för och uppskattar att de finns på plats.

Det har skett en utveckling. På 40-talet var det väl egentligen bara telefonavlyssning man kunde använda. Men i dag finns ett antal kraftfulla redskap som vi kallar hemliga tvångsmedel: hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig dataavläsning, olika typer av preventiva tvångsmedel, rumsavlyssning, kameraövervakning, avlyssningsuppgifter och övervakningsuppgifter. Det finns mängder med material som på olika sätt är till för att ge polisen bra information i förundersökningsskedet för att lösa brott.

Redskapen är många gånger efterlängtrade. Och det finns stor politisk enighet i kammaren om att detta är i grund och botten bra. Det är viktigt för oss att tydliggöra att det finns en bred politisk samsyn om att det är viktiga verktyg. Vi socialdemokrater delar regeringens uppfattning om att de har gjort rejäl nytta under året som denna redovisning omfattar.

Men återigen: Tänk på balansen!

Herr talman! En tung, central aktör i lagstiftningsprocessen i vårt land, Lagrådet, har nyligen beskrivit denna avvägning på ett intressant sätt. Man menar att bestämmelserna om hemliga tvångsmedel inte längre är helt lättillgängliga och att de är spridda i olika författningar. Detta, menar man, gör det svårt att få en samlad bild av lagstiftningen på området och av omfattningen av det intrång i den personliga integriteten som den enskilda kan drabbas av.

Slutklämmen i Lagrådets yttrande är ganska skarpa ord för att vara skrivna av en juridisk penna i Högsta domstolen här på andra sidan gatan. Man menar nämligen att det behöver beaktas vad den sammantagna regleringen innebär för ett demokratiskt samhälle. Det låter inte speciellt dramatiskt eller hårt, men när det kommer från en sådan penna måste det tas på största allvar.

Vidare menar man att det bör uppmärksammas att de uppgifter som samlas in lagras under oerhört lång tid, med inte obetydliga möjligheter att använda dem för andra ändamål än de ursprungligen avsågs att användas för och att hemliga tvångsmedel även kan användas mot personer som inte är eller har varit misstänkta för brott. Detta har vi haft uppe i kammaren tidigare som en aspekt av detta.

Lagrådet menar att det snarast bör göras en översyn av detta, och vi hoppas att regeringen lyssnar på Lagrådet. Vi borde alltid lyssna på Lagrådet. Där har även socialdemokratiska regeringar en del försyndelser i ryggsäcken. Lagrådet är en institution som har tjänat vårt land otroligt väl genom alla år. Vi borde verkligen ta en funderare kring deras slutgiltiga omdömen om de lagstiftningsprodukter som läggs fram i denna kammare.

Sammanfattningsvis utgår vi från att regeringen utvärderar och följer upp befintliga men även aviserade lagstiftningsprodukter på området och utifrån de perspektiv som jag har försökt belysa i mitt anförande också hanterar dessa frågor med största varsamhet. Det rör sig i grund och botten om ett av de kraftfullaste redskap staten har gentemot sina medborgare.

Anf. 114 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den reservation som Miljöpartiet har i detta betänkande.

Detta är en skrivelse som kommer årligen till riksdagen, och den blir mer och mer relevant för oss ledamöter, framför allt i justitieutskottet, att begrunda och läsa igenom lite mer noggrant. Anledningen till att den blir mer och mer relevant är förstås att användningen av hemliga tvångsmedel har ökat och fortsätter öka, av lite olika anledningar.

Den kanske viktigaste anledningen är den tekniska utveckling som sker på snart sagt alla områden. Exempelvis kameraövervakning är i dag något helt annat än det var för tio eller tjugo år sedan. Det finns också bättre möjligheter att avlyssna än det funnits tidigare, liksom att komma in i teknisk utrustning och liknande.

Ett annat skäl, herr talman, är naturligtvis att den grova brottsligheten har ökat på ett sätt som har gjort det viktigare att komma åt den. Vi har också en tystnadskultur som har brett ut sig på många ställen, där människor som blivit vittnen till brott inte vill eller vågar vittna. Det är därför viktigt med teknisk bevisning för att kunna klara upp brott som begåtts och fälla dem som har begått dem i domstol.

Herr talman! Vi har med tiden från riksdagen, med regeringar av olika färg, gett fler verktyg till polisen och sänkt trösklarna för när de kan komma i fråga för användning. Fler är också på gång.

I höstas debatterade jag med justitieministern om en interpellation som handlade om ett förslag från min sida till kompensatoriska åtgärder när tvångsmedelsanvändningen ökar. Syftet skulle vara att öka integriteten eller helt enkelt kompensera för bristande integritet när staten använder tvångsmedel. Jag frågade bland annat om Strömmer, Justitiedepartementet och regeringen skulle kunna tänka sig att utveckla den här skrivelsen framöver. Han avfärdade inte detta utan skulle ta med sig och överväga det. Jag vill i detta sammanhang påminna om att detta är ett medskick regeringen gärna får fortsätta begrunda.

Den här skrivelsen har utvecklats över tid, och det är bra. Men jag tror att det finns anledning att utveckla den ännu mer framöver, i och med att detta är något som används mer.

I den följdmotion som vi från Miljöpartiet har lagt fram har vi också ett konkret förslag till hur detta kan gå till, nämligen att Åklagarmyndigheten ges i uppdrag att ta fram statistik över hur många som får underrättelse om att de har blivit föremål för tvångsmedel. Det finns olika sätt att få reda på detta.

Det kanske vanligaste är att det blir uppenbart i domstol. Men i de fall där tvångsmedlen inte har räckt till eller – kanske ännu viktigare – det visar sig att personen var helt oskyldig borde man enligt min mening ha rätt att vid något tillfälle i efterhand få reda på att tvångsmedel använts. Huvudregeln är att så ska ske. Men det finns ingen statistik på Åklagarmyndigheten över hur många de meddelar.

I betänkandet finns statistik över hur många ärenden som går till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Vi kan få reda på om det gått rätt till eller inte när det gäller berörda personer, men det kan mycket väl vara så, herr talman, att själva beslutet om att använda tvångsmedel i sig var riktigt men det ändå visade sig att personen i fråga var helt oskyldig. I sådana fall borde man få reda på att man utsatts för detta.

Den tidsgräns på ett år som i dag finns borde enligt min och Miljöpartiets mening förlängas betydligt. Den är nu ett år från det att förundersökningen lagts ned. Jag menar dock, herr talman, att intresset hos den enskilda individen av att få reda på detta är stort även om väldigt lång tid behöver förflyta, av olika skäl. Det kan handla om sekretessskäl eller annat som har med rikets säkerhet, polisens metoder eller annat att göra. Men intresset, herr talman, blir inte mindre för att lång tid har förflutit, utan detta är något man borde ha rätt till även om mycket lång tid passerat.

Med detta yrkar jag som sagt bifall till reservationen.

Anf. 115 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Herr talman! Kampen mot kriminaliteten och återupprättandet av det trygga Sverige är vår tids stora frihetsfråga. För att möjliggöra detta krävs

inte bara en kraftigt begränsad migration och att fler lämnar landet än invandrar och ett ensidigt fokus på strängare straff utan också ökade möjligheter för våra brottsbekämpande myndigheter att både upptäcka brott och samla in bevis för att kunna döma fler personer.

Friheten för den stora massan, vi svenskar som gör rätt för oss, är beroende av friheten för dem som bidrar till att göra Sverige till ett mer otryggt land. Det är av denna anledning vi har fängelser där vi låser in människor under olika lång tid beroende på vilka brott de begått, vissa under kort tid och andra på livstid.

Det är när vi får bort farliga människor från gatorna som samhället blir tryggare. Det gör vi genom olika typer av förebyggande insatser för att människor inte ska välja ett kriminellt liv, men för vår del i justitieutskottet handlar de brottsförebyggande insatserna framför allt om att ge våra myndigheter fler verktyg för att kunna upptäcka brott samt, inte minst, möjlighet till inlåsning. Sitter du i fängelse är det svårt att begå brott eller rekrytera andra till brottslig verksamhet.

I dag debatterar vi redovisningen av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022. Det gäller våra brottsbekämpande myndigheters möjligheter till övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning. Det är ett nödvändigt ont som minskar friheten för Sveriges brottsaktiva men som ökar möjligheten för våra myndigheter att upptäcka brott och samla in bevis för att kunna döma fler personer. Det är nödvändiga åtgärder som gör Sverige till ett tryggare och därmed friare land.

Herr talman! Som en konsekvens av den ökade kriminaliteten i samhället ser vi i redovisningen att användningen av hemliga tvångsmedel har ökat på senare år. Med fler brottsaktiva människor på våra gator blir konsekvensen att fler människor övervakas, på goda grunder, och fler kommer det förmodligen att bli.

I Tidöavtalet är Sverigedemokraterna och regeringen överens om fler åtgärder som kommer att göra att hemliga tvångsmedel kommer att användas både oftare och i fler situationer än i dag. Sedan den 1 oktober förra året är det möjligt att avlyssna personer inom den gängkriminella miljön i preventivt syfte, och Tidöpartierna är överens om att också göra det möjligt att avlyssna personer som är under 15 år.

Herr talman! 232 procent. Det var ökningen av antalet dödsskjutningar under den rödgröna regeringen, från 19 dödsskjutningar år 2014 till 63 år 2022. Den förra regeringen gav oss flest dödsskjutningar per capita i hela EU, sex gånger fler än i våra nordiska grannländer tillsammans, fler än i Storbritannien och fler bara i Södertälje än i hela London.

Herr talman! Det är denna oreda som Sverigedemokraterna och den nya regeringen har att reda ut, och med hjälp av Tidöavtalet tar vi de första stegen mot ett tryggare Sverige.

Många av de frågor som nu blir verklighet är sådana som Sverigedemokraterna sedan länge drivit i Sveriges riksdag, frågor som egentligen hade behövt vara på plats för länge sedan.

I januari dubblade vi straffen för grovt vapenbrott. Nu får de som går med vapen på öppen gata minst fyra års fängelse. När dubbla straff för gängkriminella är på plats kommer de att få sitta i minst åtta år. För några år sedan låg minimistraffet på ynka ett års fängelse.

I februari infördes preventiva vistelseförbud. I mars inför vi möjligheten till att upprätta visitationszoner. I april inför vi stärkt skydd för vissa polisanställda. I maj inför vi ökade möjligheter att vråka kriminella. I juni får vi en ny förverkandelagstiftning så att polisen kommer att kunna ta ännu fler ägodelar från kriminella. I juli kommer vi att få ännu fler hemliga tvångsmedel på plats.

Herr talman! Mycket är på gång. Sverigedemokraterna och regeringen är på god väg att skapa ett både tryggare och friare Sverige.

Anf. 116 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Herr talman! Sedan 1983 har ledamöter stått i denna talarstol och hållit anföranden efter att ha tagit del av redovisningen av hur reglerna om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation har tillämpats under det gångna året.

Sedan dess, sedan 1983, har en lång rad tvångsmedel tillkommit: hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning, hemlig dataavläsning, tvångsmedel enligt lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott – den så kallade preventivlagen – och åtgärder enligt lagen om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, den så kallade inhämtningslagen. Redogörelsen innefattar numera även användningen av hemliga tvångsmedel i Säkerhetspolisens verksamhet.

Att dessa tvångsmedel har tillkommit beror på att brottsligheten har utvecklats. De har varit nödvändiga för att bekämpa brottsligheten.

Att befogenheterna har ökat för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten att använda hemliga tvångsmedel är något som riksdagens partier i hög utsträckning har varit eniga om, vilket är bra och viktigt. Men det är angeläget att rättssäkerheten upprätthålls och att lagstiftningen tillämpas på det sätt som varit riksdagens mening. Den skrivelse som regeringen årligen överlämnar till riksdagen om användningen av hemliga tvångsmedel är därför viktig.

I en rättsstat är rätten till skydd för privatliv och familjeliv central. För en effektiv brottsbekämpning är det samtidigt nödvändigt att det finns tillräckliga befogenheter för de brottsbekämpande myndigheterna att i vissa fall använda hemliga tvångsmedel.

Jag vill här betona ordet ”nödvändigt”. Det är nödvändigt dels mot bakgrund av brottslighetens utveckling med mer avancerade kriminella nätverk och dels för att vi har fått en utbredd tystnadskultur. Det finns hos många en befogad rädsla inför att vittna. Det finns hos andra en ovilja att göra det.

För att hemliga tvångsmedel ska fortsätta accepteras i vårt fria och demokratiska samhälle måste dock såväl behov som nytta vara tillräckligt stora. Att så är fallet kan jag konstatera när jag tar del av denna skrivelse.

I det enskilda fallet finns ett grundläggande krav för tillstånd att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen. Det uttrycket inrymmer ett kvalitetskrav. Dessutom får de uppgifter man kan komma åt i princip inte vara åtkomliga med andra, mindre ingripande metoder.

I ett helhetsperspektiv visar myndigheternas redovisning att de hemliga tvångsmedlen fyller en viktig funktion för det brottsutredande arbetet. De har inneburit en reell nytta.

Herr talman! Användningen av hemliga tvångsmedel kan sättas i relation till omfattningen av den grova och organiserade brottsligheten. Till denna brottslighet kopplas cirka 30 000 individer, enligt Polismyndigheten. Vi kan till exempel se att 365 personer var föremål för hemlig dataavläsning – 365 personer av 30 000 personer. Föregående talares stora ord om extensiv övervakning tycker jag därför ekar något tomt.

Själv ser jag det som glädjande att användningen av hemliga tvångsmedel ökar och att vi snart kommer att ge polisen ytterligare möjligheter i form av befogenheter men också utökade resurser så att man får bättre möjligheter att använda de befogenheter man redan har.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till justitieutskottets förslag i betänkandet om att skrivelsen läggs till handlingarna.

Anf. 117 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Det är allvarliga frågor som vi diskuterar nu.

Det är utan tvivel så att väldigt många känner oro för den organiserade brottsligheten och den omfattande våldverksamhet som den har lyckats bedriva, både med vapenmakt och med sprängmedel.

Men det är också så att vi måste ta det på väldigt stort allvar hur vi ingriper så att vi gör det på bästa möjliga sätt. Där är Vänsterpartiet mer kritiskt än regeringspartierna och Tidöpartierna är.

Redovisningen som vi har framför oss nu har utvecklats genom åren. Vänsterpartiet har genom att yrka på skärpningar kontinuerligt kunnat bidra till detta. Det är numera lite tydligare hur de här tvångsmedlen används än det varit tidigare.

Något som också är problematiskt och som tidigare talare har pekat på, liksom inte minst Lagrådet, är att man kan ifrågasätta hur många steg man kan ta omkring hemliga tvångsmedel innan det har nått en oacceptabel gräns.

Nytan av varje enskild reform har varit ganska tydlig, men vi vet fortfarande rätt lite om vad den sammanlagda effekten blir. Det som går att ifrågasätta, och som är huvudargumenten, är att det finns risker för bristande rättssäkerhet och brister i proportionalitet. Frågan är även om vi ens vet något om effektiviteten. De här argumenten har gjort sig gällande och gör det fortfarande.

Det är mycket tydligt att det är en komplex och svår uppgift att beskriva nyttan av tvångsmedel. Regeringen säger att det är väldigt svårt och att det inte heller går att beskriva en målsättning för till exempel hur uppläringsprocenten ska förändras eller hur insamlat material ska värderas i vågskålen när det handlar om rättssäkerhet och effektivitet. Det går att ha stor förståelse för. Det är inte möjligt att vikta detta i förväg.

Det som också finns redovisat bland de inhämtade uppgifterna är att man har lyckats stärka misstankar mot misstänkta personer, att ett antal ytterligare tvångsmedel kanske har tillgripits så att man har blivit tryggare i sina bedömningar och att man har kunnat göra effektivare spaningar. Man har även, vilket jag skulle vilja understryka, kunnat avföra misstänkta från att ingå i en grupp. En person har alltså kunnat vara misstänkt, men man har sett att det inte längre funnits anledning till det. Det har också blivit möjligt att åtala.

Det är dock bara med de här orden som regeringen reflekterar och försöker återge vad myndigheterna rapporterat. Vi får inga siffror. Det är väl-

dig svårt att säga i vilken grad misstankar skärpts eller minskat. Vissa saker har kunnat leda vidare till ytterligare förhör och kanske även nya personer. Men det handlar återigen om ganska vaga uppgifter.

Man säger att det här har fyllt en väldigt viktig funktion. Det är vi inte säkra på. Men jag kan mycket väl förstå att professionerna längtar efter att få ha verktyg att tillgripa och ibland agerar lite desperat.

En annan uppgift i skrivelsen från regeringen handlar om när man fått avslag och inte i domstol. Det är mycket låg frekvens på avlagen. Regeringen tolkar det som att domstolarna gjort korrekta bedömningar, men frågan är om man kan dra den slutsatsen. Kan vi ens veta om domstolen haft relevant underlag eller om de har behövt arbeta under stor tidspress?

Som vänsterpartist ifrågasätter jag hur långt vi ska gå i den här utvecklingen. Några har radat upp åtgärder att fortsätta med. Jag upprepar inte de reformer som är på väg att rulla in, men jag väcker frågan om var gränsen går. Hur nära är vi ett övervakningssamhälle? Det här riskerar att ta oss bort från demokratin.

Det som pågått i decennier är att man har tagit steg i en farlig riktning, vill jag mena. Vi tar risker både för samhällsklimatet i stort och för demokratin på lång sikt. Det är svårt att överblicka. Frågan är om vissa av de här sakerna skapar falsk trygghet. Vi tror kanske att vi gör mer än vad vi faktiskt gör när det gäller effektivitet.

Vi som samhälle har investerat oerhört mycket och gett stora ekonomiska resurser inte minst till polisen för att de ska kunna skärpa sina insatser. De senaste dagarna har vi kunnat glädjas åt medierapporter om att till exempel Stockholm under flera månader har varit ganska befriat från skjutningar. Det har varit lite unikt. Det är naturligtvis en positiv utveckling. Men vad är orsaken till den? Är det att man har investerat mer pengar och att man har haft de hemliga tvångsmedlen, eller är det så, som vissa också säger, att polisen äntligen har börjat arbeta mer effektivt i sin interna organisation, kunnat knyta samman flera brott och agera på en skarpare front? Det finns forskare som menar att detta har gjort att vi har kommit längre med brottsbekämpningen i dag.

Vänsterpartiet menar att det behövs fler och andra brottsförebyggande åtgärder. Om regeringen – kanske smått desperat – går vidare med dessa kontroller och kommer in med fler och fler åtgärder som hotar tryggheten och tilliten till polisen blir det kanske kontraproduktivt. Det kanske gör skada samtidigt som vissa tror att det gör nytta. Det kanske riskerar att försvåra arbetet mot kriminaliseringen och skapa förtroendeklyftor i relation till polisen och samhället i övrigt. Det gör i så fall att färre tar kontakt med polisen för att stödja med informationer och annat. Det skulle därmed bli svårare att bekämpa kriminaliteten.

Det önskvärda vore naturligtvis att vi tydligare kunde se orsak och verkan. Det är väldigt svårt att göra, men det vi vet utifrån forskningen är att tidiga brottsförebyggande insatser, också för små barn i riskmiljöer och ännu mer om de är individuella, har effekt. Det här gör att vi alla noga måste följa utvecklingen både om hemliga tvångsmedel och om hur vi kan agera med andra brottsförebyggande uppgifter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 februari.)

§ 11 2023 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

Prot. 2023/24:72
15 februari

Justitiekottets betänkande 2023/24:JuU10

2023 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar (skr. 2023/24:45)

föredrogs.

*2023 års redogörelse
för tillämpningen av
lagen om särskild
kontroll av vissa
utlänningar*

Anf. 118 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar justitiekottets betänkande om 2023 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar, som tidigare har hetat lagen om särskild utlänningskontroll. Det är en lag som gör det möjligt för vårt land att utvisa personer som inte nödvändigtvis har begått ett brott men som befaras kunna utgöra ett problem som kan leda till terroristattentat i Sverige eller att vårt land, vårt rikets intressen, på olika sätt hotas.

Lagen har varit väl debatterad i den här kammaren genom åren. Den har också skärpts i enlighet med de krav Sverigedemokraterna har ställt under det senaste decenniet, på många olika sätt till det bättre. Det vill säga att vi har fått bättre möjligheter att använda förvar av flera olika skäl, inte bara för att kunna verkställa utvisningar utan även när det kan befaras att människor kommer att begå brott.

Det har alltså skett en hel del förbättringar, men Sverigedemokraterna har fortfarande ganska många synpunkter på hur lagen är utformad och hur den kunde göras bättre för att säkerställa att inga säkerhetshot rör sig fritt i vårt land. Vi vet ju av sorglig erfarenhet i vårt land vilka små medel som krävs för att personer som utgör säkerhetshot ska kunna utföra fruktansvärda attentat på våra gator.

Den 17 oktober hade vår statsminister en presskonferens med anledning av det terroristattentat som skedde dagen innan i Bryssel, där två svenska fotbollssupportrar kallblodigt sköts ihjäl av en våldsbejakande islamist. En av de slutsatser som vår statsminister delgav under presskonferensen var att farliga människor som utgör ett hot mot andra och inte är svenska medborgare måste lämna vårt land omedelbart. Det är en slutsats vars innebörd är svår att misstolka. Med detta kommer också ett politiskt ansvar att faktiskt se till att det också blir så.

Jag har full förståelse för att den här typen av ärenden är komplexa och att en fullt ut transparent redogörelse för allt arbete som sker för att utvisa utlänningar som utgör säkerhetshot inte är möjlig. Men just lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar måste ändå anses vara ett av de mest offensiva verktygen om man vill förmå utländska säkerhetshot att lämna landet omedelbart.

Vi ser att siffrorna i redogörelsen när det gäller hur många ärenden som hanteras med hjälp av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar inte imponerar. Ett enda nytt ärende om utvisning har väckts under perioden 1 juli 2022–30 juni 2023. Det ska för tydlighetens skull nämnas att den här regeringen inte har varit verksam under hela den perioden och att styrningen av våra myndigheter sker efter en viss ordning.

Man kan alltså utifrån detta konstatera att Säkerhetspolisen behöver en mer tydlig styrning från regeringen om orden från vår statsminister ska få verklig betydelse. För att inte verkställighetshinder ska stå i vägen måste

ett mer offensivt arbete ske med just diplomatiska garantier och utvisningar till fler tänkbara mottagarländer. Det måste alltså sättas fart med detta.

Med detta sagt ska också regeringen känna ett stort stöd från Sverigedemokraterna i ett fortsatt arbete med att just utvisa utlänningar som utgör säkerhetshot.

De utländska säkerhetshoten kan däremot i vanlig ordning känna stöd för sin närvaro i Sverige från den politiska vänsterkanten. Vänsterpartiet har i traditionsenlig ordning samlat sina invändningar mot lagen, som alltså gör det möjligt att utvisa säkerhetshot, i ett särskilt yttrande i betänkandet. Tidigare har Vänstern velat avskaffa lagen helt och hållet.

Detta visar lite grann skillnaden mellan Vänstern och framför allt Sverigedemokraterna. Med Vänstern får vi hit fler utländska säkerhetshot som vi får allt svårare att utvisa. De blir säkert till och med medborgare om Vänstern och Miljöpartiet får bestämma själva. Men om Sverigedemokraterna får bestämma får vi inte hit några utländska säkerhetshot, och de som finns i vårt land skulle utvisas precis så omedelbart som statsministern uttryckligen önskade vid sin presskonferens den 17 oktober 2023.

Anf. 119 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag 2023 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Ett enigt utskott föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna. Men det finns ändå anledning när skrivelsen behandlas i kammaren att ge en viss bakgrund i frågan.

Sveriges säkerhetspolitiska läge har försämrats kraftigt under de senaste åren. Vi ville under många år inte riktigt se hur Ryssland utvecklades i en alltmer auktoritär och aggressiv riktning. Men med det fullskaliga och olagliga kriget mot Ukraina är det tydligt hur säkerhetsläget i Europa har förändrats i grunden för lång tid framöver. Därtill har vi Kina och Iran, som på olika sätt utgör hot mot Sveriges säkerhet.

Vi har under lång tid levt med hotet från terrorismen, främst från den våldsbejakande islamistiska miljön men för den delen även från den våldsbejakande vitmaktmiljön. Att olika konspirationsteorier som förekommer inom olika extrema miljöer dessutom blandas till en giftig cocktail av extrema antietablissemangsrörelser förvärrar situationen.

Under senare år har hotbilden mot Sveriges säkerhet breddats, och Sverige står inför allvarigare säkerhetspolitiska hot än tidigare. Sverige står mer i fokus för våldsbejakande extremism. Vi har sett många exempel i vår omvärld på hybridkrigsföring genom information och påverkansoperationer.

De senaste årens desinformationskampanjer om den svenska socialtjänsten och förra årets koranbränningar har fått stor spridning i den muslimska världen. Det innebär att Sverige, från att varit ett västland bland andra, har kommit att pekas ut som ett prioriterat mål för våldsbejakande islamister.

Att denna utsatthet inte enbart är en teoretisk risk utan en i allra högsta grad konkret hotbild blev alltför tydligt i Bryssel den 16 oktober, när två svenska fotbollssupportrar mördades just för att de var svenskar.

Mot den bakgrunden är det av stor vikt att Sverige med kraft kan ingripa mot utländska medborgare som bedöms utgöra kvalificerade säkerhetshot i Sverige. Där fyller lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

en viktig funktion genom att särskilda åtgärder kan vidtas gentemot utläningar som bedöms utgöra hot.

I fråga om detta är de flesta partier överens, men som föregående talare påpekade sticker Vänsterpartiet tydligt ut. I det särskilda yttrande som Vänsterpartiet har i betänkandet påminns vi om att Vänsterpartiet avstyrkte den nya lagstiftning som trädde i kraft 2022 efter att ärendet i flera år hade varit bortglömt i den socialdemokratiska regeringsbyråkratin. Det är en lagstiftning som syftar till att ge oss bättre möjligheter att hantera kvalificerade säkerhetshot i Sverige. Men det slutar inte där. Vänsterpartiet röstade nej till den nya terrorbrottslagen, som gav oss ett bättre straffrättsligt skydd mot terrorism. Vänsterpartiet röstade också nej till att kriminalisera deltagande i en terrororganisation. Vänsterpartiet röstade också emot införandet av hemlig dataavläsning.

Vänsterpartiet har alltså gång på gång röstat nej till viktig lagstiftning för att skydda Sverige mot terrorism. Vänsterpartiets partiledning försöker nu göra sig mer regeringsfärdiga för att kunna ta plats i en framtida socialdemokratisk regering. Men jag bävar för vad det skulle betyda för Sveriges säkerhet om Vänsterpartiet skulle få möjlighet att ta plats i en regering.

Moderaternas utgångspunkt är att utländska medborgare som utgör hot mot Sveriges säkerhet ska lämna landet. Om detta av olika skäl inte är möjligt behöver dessa personer hållas i förvar eller övervakas på ett betryggande sätt. Det måste också övervägas hur de fall där det inte är möjligt att verkställa utvisningar bättre ska hanteras och på vilket sätt samhället ska kunna skydda sig mot personer som anses utgöra ett säkerhetshot. Inom ramen för det nuvarande regeringssamarbetet adresseras dessa frågor.

Nu har Sverige en regering som prioriterar och tar Sveriges säkerhet på allvar. Detta, herr talman, känns tryggt i en osäker tid.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 120 GUDRUN NORDBORG (V):

Herr talman! Som vänsterpartist kommer jag att fortsätta att argumentera för viktiga demokratiska värden som rättssäkerhet och stabilitet i en rättsstat. Det har varit vårt värn, men vi har ifrågasatt många av de reformer som har handlat om hemliga åtgärder och om kontroll av vissa utläningar.

Vi har velat lägga in fler markörer och säkerhetskontroller i de här systemen, och det är en av de frågor som jag kommer att uppehålla mig vid i dag.

Det handlar om hur vi kan förbättra de processuella möjligheterna att få insyn. Där har vi redan för flera år sedan föreslagit att regeringen skulle ge ett tilläggsdirektiv till utredningen om den här lagen om särskild utlänningskontroll för att se över rättssäkerheten för den enskilde och möjligheten att föra över beslutanderätten om utvisning i samtliga säkerhetsärenden till allmän förvaltningsdomstol. Att det inte skedde skulle jag säga är ett skäl till att vi har varit kritiska till en del reformer.

Jag anser fortfarande att rättssäkerheten blir lidande om man inte vidtar vissa sådana åtgärder. Det är också oerhört upprörande att den som blir misstänkliggjord inte får ta del av underlaget som gör att man hotas med utvisning eller att utvisning till och med verkställs. Inte heller de juridiska biträdena i dessa processer får insyn.

Prot. 2023/24:72

15 februari

*2023 års redogörelse
för tillämpningen av
lagen om särskild
kontroll av vissa
utläningar*

Prot. 2023/24:72
15 februari

*2023 års redogörelse
för tillämpningen av
lagen om särskild
kontroll av vissa
utlämningar*

Här skulle man kunna tänka sig olika steg. Vi borde kunna lita på att domstolarna kan särskilja vad som är sträng sekretess och vad ett ombud för vidare till sin klient. Men det finns inga sådana säkerhetsmarkörer i systemet nu.

I den nu aktuella skrivelsen kan man också se att det inte är många fall som har gått hela den administrativa vägen upp till regeringen. Ett av besluten innebar avslag på ett överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om utvisning. Det beslutet rörde någon som inte tidigare hade varit föremål för åtgärder enligt den här lagen eller ens om utlänningskontroll.

Ett annat beslut innebar avslag på ett överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om förbud att lämna ett vistelseområde.

Ytterligare tre beslut innebar avslag på begäran om omprövning av utvisning, efter begäran av den enskilde.

Dessa saker borde vi kunna korrigera för att leva upp till att vi är en rättssäker stat, och jag menar att lagstiftningen och jurister har större möjlighet att skapa tillit i de här frågorna än vad rent politiska organ har.

Avslutningsvis vill jag säga att jag är stolt över att vara vänsterpartist. Det är ett stort avstånd mellan vår politik och Sverigedemokraternas politik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 februari.)

Immaterialrättsfrågor

§ 12 Immaterialrättsfrågor

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU7
Immaterialrättsfrågor
föredrogs.

Anf. 121 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Debatten och betänkandet behandlar de motioner de motioner som lämnades in i höstas på området immaterialrätt.

Vad är då immaterialrätt? Sammanfattningsvis är det idéer som i praktiken kan skyddas. Det handlar om patent som skyddar en lösning för en teknisk idé som någon tagit fram och vill säkra. Det handlar om varumärken i form av ord, symbol, färger eller ljus som är ett kännetecken på en produkt eller tjänst. Alla ser vi dagligen olika varumärken när vi rör oss i samhället och digitalt. Det kan handla om en sportsko, en väska eller en symbol för en matvarubutik. Så har vi design, som är till för att skydda utseendet på en produkt, alltså inte funktionen. Upphovsrätten skyddar konstnärligt skapande som film, musik och litteratur.

Allt fler av tillgångarna i våra företag är immateriella tillgångar, och vi använder en del av dem i vår vardag i form av appar och plattformar som det finns en skapare och en ägare bakom. Just den här delen med immaterialrätt och sociala medier ställer frågor på sin spets. Vad händer till exempel om jag lägger upp en bild på ett känt konstverk i sociala medier? Är det okej att fotografera? Är det okej att göra en avbildning?

För lite mindre än ett år sedan debatterade vi immaterialrätt här i kamraren. En av frågorna handlade då om panoramaundantaget, som tar sikte på att lösa frågan om det ska finnas rimliga möjligheter för privatpersoner

att återge konst digitalt. Frågan är om privatpersoner utan tillstånd ska kunna återge offentlig konst i begränsad omfattning i olika medier. Förr tog vi våra semesterbilder och satte in i ett fotoalbum. Nu lägger vi upp våra bilder på sociala medier, och de får en spridning långt utöver fotoalbumet.

Denna fråga och fler blir då föremål för lagstiftning. Det är lagmässigt tydligt att man inte får fotografera något som är konstnärligt gestaltat om ens syfte är direkt affärsmässigt. Det är uppenbart. Men det finns en glidande skala. Det kan till exempel handla om att ta ett flygfoto över Stockholm och att det då finns ett konstverk med på bilden.

Den andra änden av skalan när det gäller vad som är tillåtet och inte rör nyhetsjournalistik på tv och i medier där man visar bilder från brottsplatser. Det blir en gråzon när man ska ta ställning till beslut om vad som får visas och inte. Den 19 januari var utredningen kring hur detta ska hanteras klar, och den går nu på remiss innan regeringen ska lägga fram ett förslag till beslut.

Herr talman! Beredning sker också på andra områden, står det skrivet i dagens betänkande. Ett sådant område är det som kallas parodiundantaget. Det handlar om citat och att just göra parodi på någonting som redan finns, till exempel en bild eller en symbol. Även detta är på remiss inför beslut.

Jag vill lyfta de skeenden som vi nu är med om där den gamla världen, om uttrycket tillåts, där vi köper och lånar böcker och går på bio utmanas av nya, digitala tjänster. Jag vill nämna exemplet där en app där många unga befinner sig kopplas samman med affärer på stan som just säljer böcker. Det visade sig framgångsrikt. Böcker köptes i affärer som hade marknadsfört sig på appen.

Allt är möjligt när man hittar vägar fram i två världar som ska förenas.

Herr talman! Det sker fantastiska innovationer i vårt land. Om alla dessa skulle omsättas i affärer i den utsträckning som de borde skulle vi skapa mycket större värden i vårt land, vilket skulle leda till högre värdetillväxt och därmed mer välfärd. Det är därför glädjande att kunna konstatera att det pågår ett stort arbete inom Regeringskansliet med att ta fram olika strategier på olika områden.

En av dessa sjösattes i slutet av 2023 i månadskiftet november/december av den moderatledda regeringen: Strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft. Det är ett nytt och samlat helhetsgrepp som är unikt i sitt slag för att få till handel och affärer för svenskt vidkommande. Strategin har tagits emot väl, och nu ska den omsättas i reell politik. Vi kommer att återkomma till den i debatten om handelspolitiken längre fram i vår.

I dag vill jag lyfta att den innehåller skrivningar om just immaterialrätten. I strategin står det så här: "Företag generellt och innovativa företag i synnerhet behöver ökad kunskap och medvetenhet om potentiella risker vid internationalisering, inklusive i frågor om hantering av immateriella tillgångar vid internationella samarbeten kring forskning och innovation. Det handlar om vilken information som kan och bör skyddas och på vilket sätt."

Detta tillsammans med skrivningar om samverkan från de statliga aktörerna med svenska företag, universitet och högskolor tar ett helhetsgrepp om frågorna om att få till information och innovation från idé till affär. Det

handlar om att skydda sina företags tillgångar, att få hjälp att hitta information och att utveckla sina affärer.

Det är svar på de motioner som lyfts i betänkandet kring små och medelstora företag som långt ifrån alltid vet vart de ska vända sig och hur de ska göra för att utöka affärerna. De behöver kunskap om immaterialrätt. Även på utbildningssidan är det viktigt att få in immaterialrätten.

Statens myndighet Patent- och registreringsverket har och får en mer central roll framåt med att informera och kommer att knytas närmare lärosäten för att växla upp på utbildningssidan så att Sverige AB kan stärkas från utbildning till idé och affärsmöjligheter.

Strategin lyfter fram alla de områden som nu ska haka i varandra för att flytta Sverige framåt i den outnyttjade potential vårt land har för att genomföra ännu fler affärer på bättre sätt.

Herr talman! I dagens motionsbetänkande lyfts frågor fram om vad man kan och får göra juridiskt och vidare att det kommer nya möjligheter med AI. I dag på morgonen deltog jag vid ett seminarium där Kommerskollegium tillsammans med andra aktörer satte ljuset på standarder och gamla regelverk som behöver förändras tillsammans med att utveckla nya arbetssätt – just för att hålla jämna steg med de digitala innovationerna.

Produkter som tidigare har kunnat kontrolleras utifrån att de ser ut på ett visst sätt och är statiska har nu övergått till att vara produkter som hela tiden är föränderliga. Det innebär att de måste kontrolleras på annat sätt, och det har två sidor. Detta ger fantastiska möjligheter för oss samtidigt som vi måste kontrollera att saker och ting går rätt till.

Vid dagens möte framfördes bland annat ett önskemål om samverkan mellan myndigheter, och det ligger också i regeringens intresse att tillsammans skriva in i våra regleringsbrev till myndigheterna om att göra så.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 122 AIDA BIRINXHIKU (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Jag är övertygad om att ledamoten delar engagemanget för immaterialrättsfrågorna och för att Sverige inte ska halka efter som innovationsnation. Men då borde ledamoten även dela min oro över att regeringen först och främst väljer att kraftigt sänka anslagen till Vinnova, vilket kommer att leda till nedskärningar i stödet till små och medelstora företag vad gäller hanteringen av immateriella tillgångar. Det framgår klart och tydligt av Vinnovas konsekvensanalys av budgetpropositionen, och det är högst oroväckande när vi samtidigt vet att de mindre företagen i Sverige är betydligt sämre på att hantera sina immateriella tillgångar jämfört med mindre företag i andra jämförbara EU-länder.

För det andra säger regeringen konsekvent nej till att arbeta fram en nationell strategi som kan möta de utmaningar som vi ser på immaterialrättsområdet. Ledamoten och regeringspartierna stod tidigare bakom behovet av en strategi, men de verkar nu helt plötsligt ha ändrat sig.

Herr talman! Jag kan konstatera att nationella strategier arbetas fram i land efter land och att andra länders satsningar på forskning och innovation blir alltmer offensiva. Varför väljer då den här regeringen att prioritera annorlunda?

Anf. 123 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:
Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Jag börjar med det sista. Vi valde när vi var i opposition att innan valet säga att vi ville ha en strategi. Det är inte mer komplicerat än så. Det finns inte något nej, och det vet jag att ledamoten känner till efter att ha debatterat med näringsministern.

Utrikeshandelsstrategin innehåller många olika delar, som sammantaget sätter affären och företagen i mitten. Till det plockas kunskapen in. På så vis går man en annan väg med att först ha en strategi.

När vi ser att allt detta är på plats tillsammans med andra strategier som regeringen tar fram kommer det att leda till svar. Om det finns vita fläckar kvar tar vi hand om dem, och det är möjligt att det blir en strategi där allt annat arbete kan plockas in.

Jag hade inte tänkt på den vägen tidigare, men det är en lysande idé att sätta affären och företagen i mitten. Det är ett annat sätt att göra samma sak.

Anf. 124 AIDA BIRINXHIKU (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret.

Det är välkommet att regeringen arbetar fram olika viktiga strategier. Men varför tas inte en strategi fram som specifikt tar sikte på innovation och immaterialrätt? Varför väljer regeringen att avfärda den idén helt och hållet? Det är det beskedet jag fick i den senaste interpellationsdebatten jag hade med energi- och näringsminister Ebba Busch den 18 december.

Jag vill också återkomma till att regeringen väljer att kraftigt sänka anslagen till Vinnova, vilket jag nämnde i mitt tidigare anförande. Jag vill understryka att vi socialdemokrater avvisar regeringens nedskärningar. Vi säger nej till dem i vår budgetmotion och avsätter 175 miljoner kronor mer till forsknings- och innovationsanslaget.

Att regeringen har valt att skära ned när andra länder satsar som aldrig förr är inte rätt väg att gå. De satsningar som statsrådet har nämnt i den interpellationsdebatt jag hänvisade till tidigare kan inte kompensera för generella neddragningar, och det framgår klart och tydligt när man läser den konsekvensanalys som Vinnova har gjort av budgetpropositionen.

Ledamoten talar varmt om att vi måste öka kunskapen om immaterialrätt som strategisk tillgång, framför allt bland små och medelstora företag. Men varför väljer man då att sänka anslagen till Vinnova? Det kommer att leda till kraftiga nedskärningar i det stödet.

Därför kvarstår min fråga till ledamoten: Varför sänker regeringen ambitionsnivån när andra länder väljer att växla upp?

Anf. 125 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag skulle inte säga att vi skär ned. Tvärtom har den moderatledda regeringen haft ett samlat grepp i och med den strategi som lades fram innan jul. Man samlar all den information som behövs utifrån att man lägger fram andra strategidokument.

Det behöver inte vara Vinnova som har hand om uppdraget att informera och se till att små och medelstora företag får den information de behöver. I min värld finns Patent- och registreringsverket, och den myndigheten har redan uppdraget. De ska knyta universitet och högskolor närmare, och det finns ett informationsansvar. Det ser vi olika på.

Sedan var det frågan om Vinnova generellt. Med forskning och utveckling kommer man också att satsa på försvar och säkerhet. I den aspekten kommer också Vinnova in, så att man kan se på olika områden. Det är där frågan ligger.

Anf. 126 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande om immaterialrättsfrågor, och jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 12 i betänkandet.

Immaterialrättsfrågorna står sällan högst upp på den politiska dagordningen, men de är helt centrala för företag och för samhället i stort. Patenträtten, upphovsrätten och andra immaterialrätter har byggt Sverige starkt. Historien om hur Sverige blev ett rikt land är till stor del även historien om hur Sverige blev en ledande kunskapsnation.

Sverige är ett av världens främsta innovationsländer. För att fortsätta vara det måste vi ta till vara våra immateriella tillgångar på bästa möjliga sätt. Vi måste öka utväxlingen av våra innovationssatsningar så att de leder till största möjliga nytta för det stora flertalet i samhället. De är avgörande för jobben, för välfärden och för välståndet i vårt land.

Herr talman! De är också avgörande för att vi ska kunna ta oss an nutida och framtida utmaningar, inte minst när det kommer till den gröna omställningen. Immaterialrätten skapar incitament för att utveckla framtidens klimatsmarta lösningar. Den möjliggör för enskilda och företag att satsa på forskning och utveckling och göra de investeringar som krävs.

Som ett ledande innovationsland har Sverige en unik möjlighet att leda den gröna omställningen, vilket skapar jobb, investeringar och ett ökat välstånd i hela landet. Det kräver dock att vi kan både värna och skapa värde i våra immateriella tillgångar.

Herr talman! Upphovsrätten har vuxit i både betydelse och komplexitet. Vikten av att vi har en fungerande upphovsrätt i det digitala samhället kan inte understrykas nog, särskilt mot bakgrund av att de kulturella och kreativa näringarna växer i hela landet.

Patenträtten har varit, och fortsätter att vara, avgörande för vår innovationsförmåga. Som tidigare har nämnts är vårt patentsystem helt grundläggande för att företag och andra ska våga investera i forskning och utveckling.

På dagens konkurrensutsatta marknad har även mönsterrätten och varumärkesrätten blivit allt viktigare, vilket vi inte får glömma bort.

Herr talman! Det är tydligt att vi befinner oss i en kunskapsekonomi där immaterialrätten spelar en nyckelroll. Därför är jag stolt över att tidigare S-ledda regeringar har gjort satsning efter satsning på kunskapshöjande åtgärder, skärpt straffen för de allvarligaste fallen av immaterialrättsliga intrång, infört en ny domstolsordning för att öka förutsägbarheten och minska kostnaderna i immaterialrättsliga mål och drivit på arbetet för ett enhetligt patentsystem på EU-nivå, vilket har gjort det enklare och billigare för svenska innovatörer att ta till vara sina idéer. Detta var några exempel.

Som jag nämnde i ett tidigare replikskifte är det dock så att den globala konkurrensen hårdnar för varje dag som går. Därför behöver vi göra ännu mer.

Först och främst behöver vi öka kunskapen om immaterialrätt som strategisk tillgång, framför allt bland små och medelstora företag men även inom universitets- och högskolevärlden. Den omfattande kunskapsbrist som råder i dag leder till att alldeles för stora värden går förlorade.

För det andra är det hög tid att vi börjar använda patentinformation på ett systematiskt och strategiskt sätt. Genom att använda tillgänglig patentinformation kan vi påskynda innovationer och undvika dubbelforskning. Vi kan också satsa våra forskningsmedel där de gör störst nytta. Detta är något som Patentstyret i Norge gör varje år, och det borde även vi i Sverige göra.

Vidare måste immaterialrätten anpassas till den snabba utvecklingen inom AI och digitalisering. Här är det alldeles uppenbart att Sverige inte lyckas hålla jämna steg.

Slutligen, herr talman, behöver vi göra ännu mer, både nationellt och inom EU, för att sätta stopp för det växande problemet med intrång i immateriella rättigheter. Det handlar om miljardbelopp som flödar in i organiserad brottslighet och som i slutändan hamnar i fickorna på de globala kriminella nätverken. Detta framgår klart och tydligt av Skatteverkets senaste granskning beträffande försäljningen av illegala tv-abonnemang.

Många är dessvärre helt omedvetna om vilken roll denna typ av intrång spelar för den organiserade brottsligheten och vad den får för konsekvenser. Vi går miste om tiotusentals jobb. Vi går miste om miljarder i skatteintäkter. Vi går givetvis även miste om de företag och kulturskapare som tvingas att lägga ned helt och hållet.

Herr talman! Mot bakgrund av alla dessa utmaningar vill vi socialdemokrater se en offensiv innovationsstrategi i Sverige. Det behövs en tydlig väg framåt när det gäller hur insatserna inom det immaterialrättsliga området ska utformas på bästa möjliga sätt, annars kommer Sverige att hamna på efterkälken i den globala kunskapsekonomin. Därför är det min förhoppning att regeringen kan gå oss till mötes och påbörja arbetet med att ta fram en sådan strategi.

Jag tycker att det är beklagligt att regeringspartierna först höll med om behovet av en nationell strategi men nu helt plötsligt säger nej, trots att en sådan strategi finns i nästan samtliga våra grannländer och andra länder som vi konkurrerar med på innovationsområdet, trots att en sådan strategi efterfrågas av alla från näringslivet till forskningsfinansiärer och trots att detta kan ske i bred parlamentarisk enighet.

Just nu ser vi att nationella strategier arbetas fram i land efter land, att antalet patent inom grön teknik ökar i rask takt och att andra länders satsningar på forskning och innovation blir alltmer offensiva. I detta läge väljer regeringen att vända i frågan om en nationell strategi. I detta läge väljer regeringen dessutom att kraftigt sänka anslagen till Vinnova, vilket kommer att leda till nedskärningar i stödet till små och medelstora företag vad gäller hanteringen av immateriella tillgångar. Det är, som jag nämnde tidigare, högst oroväckande när det samtidigt rapporteras att svenska start-ups förlorar möjligheter till finansiering eftersom de är betydligt sämre på att hantera sina immateriella tillgångar än startups i andra jämförbara EU-länder.

Vi socialdemokrater avvisar naturligtvis regeringens nedskärningar och avsätter i vår budgetmotion 175 miljoner kronor mer till forsknings- och innovationsanslaget. Att skära ned när andra länder satsar som

aldrig förr är inte rätt väg att gå. Därför hoppas jag att regeringen tar till sig av den hårda kritik som dessa beslut har föranlett, inte minst från näringslivets sida.

Herr talman! I tidigare debatter har jag upprepat att den som står still snabbt blir omsprungen. Det vet alla som sitter i den här kammaren och som engagerar sig i dessa frågor. Om vi inte tar till vara våra immateriella tillgångar på bästa möjliga sätt kommer vi att gå miste om jobb, investeringar och vår ställning som ett ledande innovationsland. Vi riskerar att gå miste om det som har gjort att ett litet och exportberoende land i norra Europa har kunnat bli så framgångsrikt och har kunnat bygga ett så starkt välfärdssamhälle. Det, herr talman, har vi helt enkelt inte råd med.

(Applåder)

Anf. 127 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Aida Birinxhiku för anförandet.

Jag tycker att den som använder begrepp som att regeringen har sagt nej till en strategi, att sittande regering inte ser behov och så vidare far med osanning. Det jag sa i mitt anförande var att man nu har ett antal strategier som man arbetar med.

Strax före jul kom en stor satsning. Det gällde utrikeshandelsstrategin, där man har valt att jobba över departementsgränser och samla in kunskap från Justitiedepartementet, Kulturdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Utbildningsdepartementet och så vidare. Forskning och utveckling inkluderas också här. Detta gör man för att sätta affärerna och näringslivet i centrum.

Det var precis det som Aida Birinxhiku tog upp, men vi gör det på ett annat sätt. Det går att tycka att det är fel sätt, men det är detta sätt vi har valt. Jag kan se att många bra tankar, idéer och resultat kan komma ur detta.

Till skillnad från det som ledamoten tog upp har näringslivet hyllat detta och sagt att det är fantastiskt. Det finns ingenting att klaga på.

Ibland kanske man tänker om. Det är ingen som har sagt att det inte kan bli en annan strategi framöver om det skulle vara så att alla pusselbitar inte kommer in, även om man hoppas på att de gör det med denna breda ansats.

Jag skulle fråga ledamoten om vägen dit måste vara en socialdemokratisk väg eller om man också kan se att det finns bra tankar och idéer hos dem som vill göra på ett annat sätt. Det går faktiskt att uppnå målet på olika sätt. Det är lite tråkigt att höra ord som antyder att regeringen inte skulle vilja göra någonting därför att regeringen inte vill göra det som Socialdemokraterna vill.

Anf. 128 AIDA BIRINXHIKU (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Jag vet inte om jag håller med om att detta enbart är ett socialdemokratiskt sätt. Ledamoten och hennes parti har ju under en lång tid stått bakom detta och motionerat om det – det var inte länge sedan ledamoten själv stod i talarstolen och krävde en nationell immaterialrättsstrategi.

Detta är viktigt. Det är något som Socialdemokraterna har stått bakom och något som kan ske i bred parlamentarisk enighet. Jag tycker att de avsnitt i utrikeshandelsstrategin där immaterialrätt nämns är välkomna.

Jag nämnde också i mitt tidigare replikskifte att det är välkommet att regeringen arbetar med att ta fram flera olika strategier som kan hjälpa oss på vägen.

Jag måste dock säga att jag inte kunde läsa någonting i utrikeshandelsstrategin om hur vi ska göra för att öka kunskapen om immaterialrätt, apropå att regeringen har valt att kraftigt minska anslaget till Vinnova.

Jag kunde inte läsa något om hur vi ska anpassa det immaterialrättsliga skyddet till AI och den utveckling som sker där.

Jag kunde inte läsa något om hur vi ska använda tillgänglig patentinformation eller om hur vi ska underlätta den användningen. Kanske ska vi göra som man gör i Norge, där man varje år gör djupgående patentanalyser för att kunna satsa forskningsmedel där de gör störst nytta.

Jag kunde inte heller läsa något om hur denna strategi ska motverka det växande problemet med intrång i immateriella rättigheter.

Herr talman! Det är alltså många pusselbitar som saknas. Därför är det beklagligt att regeringen inte vill använda detta strategiska angreppssätt och inte vill arbeta fram en innovationsstrategi, trots att man har velat det tidigare. Detta är någonting som näringslivet efterfrågar. Det är också någonting som forskningsfinansiärer efterfrågar. Numera efterfrågas det även av OECD.

Jag väntar fortfarande på svaret. Varför har regeringen helt plötsligt ändrat sig efter att tidigare ha drivit den här frågan?

Anf. 129 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Våra partier ansåg att man behövde ta ett samlat grepp och få in immaterialrättsstrategi och innovationsstrategi under ett och samma paraply. Det är alltså ett annat sätt att göra samma sak. Vi får väl utvärdera framöver hur det blev. Jag säger inte att det andra sättet är dåligt, men jag tror att det här är bra och att man kan ta ett annat grepp om det när man tittar på alla hinder för företagare att växla upp, få nya möjligheter, bli internationella och så vidare.

Angående vem som ska informeras har Patent- och registreringsverket ett uppdrag. Regleringsbrevet talar om minskning av störande regleringar, och myndigheten ska också jobba nära universitet och högskolor med just de frågor ledamoten tar upp. Myndigheten har alltså fått det uppdrag där ledamoten vill göra på ett annat sätt.

Angående intrång i det immateriella. Diskussionen om ip-tv och streaming är stor, för det är ett jätteproblem. Den förra regeringen tog fram grovt upphovsrättsbrott, vilket det byggs vidare på. Det har kommit en dom som innebär fängelse i två år och sex månader och ett skadestånd på 195 miljoner. Regeringen följer nu detta för att se om det verkar avskräckande. Gör det inte det arbetar man med att ta fram nya verktyg i verktygslådan. Det finns poliser som är specialister på detta, och som ledamoten nämnde arbetar också Skatteverket aktivt med kontroller, vilket är bra. Vi är inte framme och har mycket kvar att göra, men det är ett steg i rätt riktning.

Anf. 130 AIDA BIRINXHIKU (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret.

Jag håller med om att det har gjorts mycket bra på detta område. Både ledamoten och jag har framhållit att Sverige är ett av världens främsta

innovationsländer, och det är resultatet av en tydlig politisk riktning. Ledamoten har i tidigare kommittémotioner framfört att innovatorerna inte kan vänta, men i detta fall verkar det vara okej att låta dem vänta.

Vi tycker fortfarande att man behöver ta ett strategiskt angreppssätt och jobba på samma sätt som man jobbar för exempelvis kulturella och kreativa branscher. Man måste se hur man kan använda verktygen på bästa möjliga sätt för att Sverige ska fortsätta att vara ett ledande innovationsland.

Nationella strategier arbetas fram i land efter land, och som jag tidigare har nämnt finns dessa i nästan samtliga av våra grannländer – något ledamoten också har hänvisat till i tidigare debatter. Det finns i andra länder som vi konkurrerar med på innovationsområdet, efterfrågas av näringslivet och kan samla ett brett politiskt stöd. Då har jag svårt att förstå varför regeringen fortfarande väljer att säga nej till att arbeta fram en strategi som specifikt tar sikte på immaterialrätt och innovation. Vi drev denna fråga redan förra mandatperioden, och vi kommer att fortsätta att driva den denna mandatperiod.

Jag har inte heller fått något svar på hur man resonerar om nedskärningarna i Vinnova. Det går inte ihop att tala sig varm för att kunskaps- och höjande åtgärder måste öka och samtidigt föra en politik som innebär att Vinnovas innovationscheckar inte kommer att kunna utformas på samma sätt och att välfungerande projekt inom produktionsområdet kommer att behöva läggas ned.

Herr talman! Jag tycker att regeringen är svaret skyldig. Varför väljer regeringen att sänka ambitionsnivån när andra länder växlar upp?

Anf. 131 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! För Kristdemokraternas räkning vill jag yrka bifall till näringsutskottets förslag angående immaterialrättsfrågor.

I dag står vi inför en av vår tids största utmaningar och möjligheter: hanteringen av immaterialrätt. I takt med att vår värld blir alltmer digitaliserad blir skyddet av immateriella tillgångar, såsom patent, upphovsrätt och varumärken, allt viktigare. Detta skydd är avgörande för att främja innovation och säkra att kreatörer och uppfinnare får rättvisa ersättningar för sina bidrag.

För oss kristdemokrater är äganderätten grundläggande och något som staten är satt att skydda och upprätthålla. Vi tycker att det är självklart att man äger en brödlimpa som man själv har bakat i sitt eget kök med egna råvaror. Man äger också rätten att få bestämma hur denna brödlimpa ska få nyttjas. Man kanske vill äta upp den själv eller sälja den och göra en ekonomisk vinst. Lika självklart är det att man äger ett musikstycke man själv har komponerat, ett tygmönster man själv designat eller en teknisk produkt man själv utvecklat i sitt garage. Man har rätt att få rättvis ersättning för sitt skapande.

Men vi vet alla att det ofta är mer komplicerat än vad vi skulle önska att skydda intellektuella prestationer. Det handlar ganska sällan om att ett isolerat geni låser in sig i ett rum och kommer ut i triumf efter ett antal år. Det är vanligare att det är många människor från olika länder inblandade i det ett internationellt verksamt företag presterar när något nytt utvecklas. Då är det förstås oerhört viktigt att det finns ett välfungerande, effektivt och smidigt regelverk som underlättar dessa processer.

Sverige har byggt sin framgång på lite olika faktorer. Skogen och malmen brukar nämnas, och det med all rätt. En annan faktor är alla framgångsrika ingenjörer som har berikat vår värld med många uppfinningar och innovationer. Kanske är det inte bara en slump att Nobelpriset instiftades i Sverige och i dag är ett av de starkaste inslagen i vår Sverigebild.

Patent och andra immateriella rättigheter är en indikator på förnyelse-nivån i ekonomin. Sverige har under de senaste åren sett en ökning av antalet patent. Detsamma gäller för antalet varumärkesansökningar. Däremot ser vi en tydlig minskning i antalet mönsterskydd. Detta är något som vi behöver adressera, och vi kan som land inte slå oss till ro och vila på gamla lagrar. Därför vill Kristdemokraterna se att man arbetar på ett strukturerat sätt för en nationell immaterialrättsstrategi och har den som ett verktyg för att vässa vårt lands förmåga.

Herr talman! En annan sak som vi kristdemokrater gärna vill lyfta fram är de kostnader som enskilda kan tvingas betala om de hamnar i en juridisk konflikt. I Sverige ligger kostnaderna för en rättsprocess på mellan 1 och 20 miljoner kronor per part. Huvudregeln är att den förlorande parten måste betala båda parter rättegångskostnader. Detta gör det svårt för småföretagare, startup-företag och mindre kapitalstarka aktörer.

Å ena sidan finns det goda skäl för denna ordning. Det handlar delvis om att man inte ska stämma varandra i onödan, och genom att hota med höga kostnader vid förlust skrämmas man bort dem som inte har skäl för sina påståenden. Det handlar också om att den som vunnit ett mål och gjort sin rätt gällande inte ska behöva betala för sin oskuld.

Å andra sidan är reglerna om rättegångskostnader problematiska, då de gynnar kapitalstarka aktörer. Universitetsforskare och startup-företag stämmer sällan någon för immaterialrättsliga intrång, och än mer sällan vinner de en tvist. Risken att få betala miljoner i rättegångskostnader avskräcker kapitalsvaga aktörer från att tillvarata sin rätt i en rättegång, och man går ofta med på förlikning i stället för att ta det vidare till rättegång.

Detta är erfarenheter som vi måste arbeta vidare med för att hitta den optimala balansen mellan de olika ingångsvinklar som finns.

Herr talman! Till sist ska jag beröra ett område vi lär få anledning att återkomma till många gånger, och det är AI. Som alltid när det kommer ett nytt, kraftfullt verktyg reses många frågetecken, och oro uppstår. Det är mänskligt och inget vi ska fuska oss förbi. Frågor både ska och får ställas. Men de ska ställas utifrån vinkeln hur vi gör för att detta verktyg ska användas på bästa möjliga sätt, inte på mer rädslobetonad grund som hur vi stoppar detta nya som kan få negativa effekter. Jag är glad att vår regering har dessa frågor på näthinna och arbetar med dem utifrån en konstruktiv syn på AI.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till utskottets förslag.

Anf. 132 JOHNNY SVEDIN (SD):

Herr talman! I dag behandlar vi näringsutskottets betänkande NU7 *Immaterialrättsfrågor*.

Sverige är ett mycket framgångsrikt innovativt land i jämförelse med övriga världen. Det finns exempel som har slagit världen med häpnad: dynamit, bokstavligt talat. Kullager, pacemaker och tetrapack är andra innovationer som har bidragit till att underlätta för samhället i stor utsträckning. Även mer i närtid har vi innovationer som har gjort stort intryck, såsom

bluetoothteknik, spel, musiktjänster, videochattar och olika former av betalningsalternativ.

Immaterialrätten spelar en central roll för dessa innovationer eftersom den skyddar innovationer, varumärken, upphovsrätt och andra immateriella tillgångar. För att ge några exempel kan upphovsrätten skydda programvarukoder och användargränssnitt inom design. Varumärkesrätten kan skydda varumärken, namn, logotyper och andra identifieringsmedel mot missbruk och förväxlingar på marknaden.

Patent ger företag exklusiva rättigheter att utnyttja sina innovationer och hindrar andra från att kopiera eller sälja deras uppfinningar utan tillstånd. Detta är viktigt inte minst för att upprätthålla företagets rykte och kundernas förtroende. Det är även av yttersta vikt att få skydd för affärshemligheter, såsom algoritmer, affärsmodeller och kunddatabaser. Genom att hålla sådan information hemlig kan företagen behålla sina konkurrensfördelar.

Herr talman! Kort sagt ger immaterialrätten dessa företag verktyg att värna sina innovationer och affärsmässigt prägla sina idéer samtidigt som den bidrar till fortsatt uppmuntran av kreativitet. Genom att säkerställa att de har rätt rättsligt skydd på plats kan dessa företag också expandera och anpassa sig till nya marknader och då skydda sina investeringar och allt hårt arbete.

Herr talman! Tyvärr finns det i dag stora problem med organiserad brottslighet mot företag, speciellt i form av intrång i immateriella rättigheter. Det är ett globalt växande problem, och det inkluderar aktiviteter som förfalskning, piratkopiering och olovlig användning av företagshemligheter. Sådana brott påverkar företagets ekonomi, innovation och rykte.

I Sverige, liksom i andra länder, är det viktigt att förstå vilka åtgärder regeringen vidtar för att bekämpa dessa brott och skydda företagets immateriella tillgångar. Detta är en central fråga i en tid då ekonomins digitalisering och globalisering accelererar.

För att motverka dessa intrång använder svenska företag en kombination av rättsliga åtgärder, som att väcka talan om intrång, och förebyggande åtgärder, som att registrera sina immateriella rättigheter och använda tekniska skyddsmekanismer. Dessutom arbetar många företag med tullmyndigheter och internationella organisationer för att bekämpa gränsöverskridande förfalskning och piratkopiering.

För att förbättra skyddet och stödet för svenska uppfinnare och företag i patentintrångsmål, vilket i sin tur kan uppmuntra till innovation och patentering bland små och medelstora företag, föreslår vi att staten ska vara behjälplig med att skydda svenska patent och bistå i patenttvister.

Vi föreslår att regeringen utser en myndighet som kan assistera svenska företag och uppfinnare vid immaterialrättsliga intrång. Vi föreslår även att regeringen utreder en försäkringslösning med statlig garanti för dem som hamnar i tvist om patentintrång, särskilt vid intrång från ett tredjeland. Denna försäkring skulle kunna erbjuda skydd och ekonomiskt stöd för de drabbade.

Vi efterfrågar även ett tak för rättegångskostnader i patenttvister för att jämna ut spelplanen mellan parter och göra det mer tillgängligt för patenthavare att försvara sina rättigheter. Inte minst blir detta viktigt för de mindre resursstarka företagen. Liknande lösningar har varit framgångsrika i andra länder, såsom Tyskland och Storbritannien.

Vi sverigedemokrater anser dock inte att detta räcker. Det behöver göras mer. Vi har ett antal förslag som bland annat innefattar modernisering av upphovsrätten, utredning av vidgade inskränkningar i upphovsrätten, omprövning av upphovsrättsliga skyddstider och verkande för avskaffande av regler som står i konflikt med ett fritt internet och fri åsiktsbildning. Vi vill också att det görs en utvärdering av straffskärpningar för immaterialrättsintrång och att huvudfokus för intrång ska vara på organiserad brottslighet. Dessa förslag syftar till att anpassa Sveriges immaterialrättsliga regelverk till de moderna digitala samhällsbehov och utmaningar som finns.

Herr talman! Med detta sagt ställer jag mig bakom Sverigedemokraternas samtliga reservationer i näringsutskottets betänkande. För enkelhetens skull yrkar jag dock endast bifall till reservation 5.

I detta anförande instämde Eric Palmqvist (SD).

Anf. 133 LOUISE EKLUND (L):

Herr talman! Kunskapsbaserade tillgångar som patent, varumärken och upphovsrättigheter har blivit allt viktigare. I den kunskapsekonomi som Sverige befinner sig i är dessa tillgångar ofta helt avgörande för att ett företag ska lyckas. Därmed blir immateriella rättigheter också viktiga för samhället i stort.

Sverige blir ofta utsett till ett av de ledande innovationsländerna i världen. Den innovationskraft som finns hos svenska företag, forskare och uppfinnare har lagt grunden för vårt välstånd.

Patent är en förutsättning för innovation och har genom historien säkerställt att forskare och ingenjörer har varit beredda att investera tid och pengar i projekt eftersom patentet garanterar att deras idéer inte blir stulna. Immaterialrättsliga tillgångar utgör numera ofta lejonparten av värdet i nya, ofta innovativa, företag.

Immaterialrättigheter ska kanske numera ses som ett skydd för innovationer, och detta skydd är avgörande för företags vilja att investera i forskning och utveckling. Många företag har hantering av kunskapsbaserade tillgångar som grund för sin affärsmodell, till exempel genom att de kommersialiserar innovationer. Vi har också sett, och det har nämnts här i salen, vikten av detta för den gröna omställningen.

Herr talman! För att behålla och förstärka Sveriges konkurrenskraft måste vi ta till vara alla de tillgångar vi har och skulle kunna ha. Frågor kring immaterialrätt har normalt betraktats som en rent juridisk fråga. Frågan behöver såklart även betraktas ur ett näringslivsperspektiv och göras till en del av näringspolitiken, och kanske även i utbildningspolitiken. Vi ser att många ingenjörer, kreatörer och programmerare behöver få en större kunskap om hur de ska kunna skydda sitt arbete och sina verk. Framför allt ser vi att det europeiska fältet blir avgörande för hur väl vi i Sverige och vi i Europa kommer att lyckas framöver. Om EU ska fortsätta att vara konkurrenskraftigt måste immaterialrätten skyddas. Den behöver harmoniseras och ta större plats även i handelspolitiken.

Med det sagt menar jag att vi varken kan eller bör reglera bort den innovationskraft och de möjligheter som finns inom ny teknik: AI är det senaste och kanske viktigaste. Här skulle det kunna vara värt att snegla mot Storbritannien som ett föredöme för hur man kan hantera både möjligheterna och riskerna inom nya forskningsfält som detta.

Herr talman! Sammanfattningsvis måste kunskapsnationen Sverige erbjuda de bästa villkoren och det bästa rättsskyddet för nytänkande, innovationer och utveckling av ny teknik. Det gäller inte minst för framtidens medicin, som också ryms inom detta fält.

Goda villkor för forskning och utveckling måste hänga ihop med ett starkt praktisk skydd för immateriella rättigheter. Detta stärker Sverige både som kunskapsnation och som industrination och säkrar även vårt framtida välbefinnande.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 134 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Immaterialrätten är en fråga som är avgörande för att kunna driva utvecklingen framåt, för att säkerställa ekonomin och för att motverka maktförhållanden.

För oss i Vänsterpartiet är kunskap och innovation de komponenter som möjliggör välbefinnande och vår framtid. Tyvärr har den nuvarande regeringen genom sin budget för innovation och forskning och för högskolor och universitet underminerat den utveckling som vi har så stort behov av.

Jag tror att vi alla är överens om att till exempel mineralförsörjningen bör ses över, men idéerna och förslagen om hur vi ska göra detta är nog många fler än vad det finns ledamöter i denna kammare.

För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att säkerställa att mineralförsörjningen sker på ett sätt som gör att påverkan på miljö och klimat minimeras. Vi behöver också ta mer ansvar för vår mineralkonsumtion. Vi har handelsavtal som inte är gynnsamma och inte ställer krav i frågor som mänskliga rättigheter, miljö och klimat, och vi ser så kallade hållbara investeringsavtal med tredjeländer som är jättefint skrivna men som inte är bindande på något sätt angående miljö och klimat, vilket bara cementerar den redan upprättade strukturen mellan rika och fattiga länder.

Herr talman! Patentsystemet är inte anpassat efter de globala behov och svårigheter som finns. EU:s akt om kritiska mineral vill säkerställa vår mineralförsörjning framöver, men den gör inget när det gäller att främja vidareförädling på plats.

Vidareförädling på plats skulle dels minska transporter med allt vad det innebär, dels ge möjlighet för länder och områden som har behov av att vidareutveckla sin industri, och därmed få bättre levnadsstandard och kanske mer resurser för lokala investeringar, att fortsätta att vara mineralproducenter, men på ett mer utvecklat sätt.

Vi behöver dels hitta mer miljö- och klimatvänlig teknik för exploatering av mineral, dels främja teknik som möjliggör att fler steg i produktionen kan åstadkommas på plats. Samtidigt vet vi att den typen av tekniker behöver anpassas till rådande förhållanden.

Precis som i fallet med att möjliggöra överföring av grön teknik kan det alltså finnas en möjlighet att bygga in incitament i systemen för patent för att mer mineral ska förädlas i närheten av utvinningen. En sådan utveckling skulle innebära många klimatfördelar och kanske minska transporterna inom mineralindustrin. I samband med mineralakten skulle det därför kunna finnas en möjlighet att se över patentsystemet för att uppnå hållbara processer. Jag yrkar därför bifall till reservation 9.

Anf. 135 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Herr talman! Vi står inför en av vår tids största utmaningar: att omvandla vår ekonomi och vårt samhälle för att uppnå nettonollutsläpp. För att lyckas med detta krävs inte bara politisk vilja och samhällsförändringar utan också innovation och teknologisk utveckling. En av nycklarna till att frigöra denna potential ligger i en stark och väl utformad strategi för immaterialrätt.

Innovation är grunden för att utveckla de teknologier och hållbara lösningar som behövs för att minska vår koldioxidpåverkan och skydda vår planet, men för att innovation ska blomstra behövs incitament. Innovatörer, forskare, företag och finansärer måste känna sig säkra på att deras investeringar i tid, resurser och kunskap skyddas. Det är här immaterialrätten spelar en avgörande roll.

En stark och effektiv immaterialrättsstrategi ger upphovsmän och innovatörer rättsligt skydd för uppfinningar och idéer. Detta skydd är helt avgörande för många teknologier men särskilt för det vi även på svenska kallar deep tech, det vill säga teknik som är avancerad och ny inom sitt område och som svarar mot komplexa globala problem som klimat, koldioxidfri energi och hälsa.

Det säger sig självt att det, när det tar så otroligt mycket längre tid att validera denna teknik och hitta kunder som är beredda att betala för den, inte går att jämföra med teknikutvecklingen inom konsumentappar, där immaterialrättskyddet, om man ska vara helt ärlig, inte är lika avgörande för investerarna. Ibland är det till och med så att man inte vill registrera ett patent därför att man inte vill att konkurrenterna ska se vad man håller på med. I stället vill man springa så fort det går för att skapa det största nätverket bland alla plattformar, precis som alla de sociala medieplattformar som vi här använder varje dag.

Med detta sagt är jag övertygad om att immaterialrätt kommer att bli otroligt mycket viktigare i den tekniktunga epok som vi ännu bara ser början av.

För att stimulera forskning och utveckling, särskilt inom områden som är avgörande för att nå nettonollmålen, såsom koldioxidfri energi, energi-effektivisering och hållbar transport, behövs ett aktivt skydd. Utan detta skydd riskerar vi att innovationstakten avtar, vilket i sin tur bromsar övergången till en grönare ekonomi och Sveriges förmåga att stå starkt som en framtida industrination. Sverige behöver därför en strategi för immaterialrätt som adresserar utmaningarna för våra multinationella företag, våra små och medelstora företag, våra startups och vår forskning.

Den handlar inte bara om skydd. Genom att erbjuda ett klart och förutsägbart rättsligt ramverk underlättas samarbeten mellan uppfinnare och industri, och detta skapar förutsättningar för investeringar i nya teknologier.

Sverige är, precis som många här i dag har varit inne på och vilket är väl etablerat, en ledande nation när det gäller innovation och har en lång tradition av att skapa banbrytande teknologier. Vi har potential att bli världsledande även inom utveckling av lösningar för att bekämpa klimatförändringarna, men för att uppnå detta måste vi säkerställa att vårt system för immaterialrätt är anpassat för att möta de unika utmaningar och möjligheter som finns.

En genomtänkt och framåtblickande immaterialrättsstrategi kommer inte bara att främja innovation och ekonomisk tillväxt utan också bidra till

att Sverige och även andra länder dels når sina klimatmål, dels säkerställer att nya mediciner, mediceinteknik och behandlingar ser dagens ljus. Genom att skydda och främja de innovationer som leder till minskade utsläpp och hållbar utveckling kan vi säkerställa att Sverige fortsätter att ligga i framkant.

Herr talman! När jag lyssnar till debatten här i kammaren i dag hör jag att det finns stor enighet om att skapa de rätta förutsättningarna för innovation, skydda våra uppfinnare och säkerställa att Sverige leder vägen mot en frisk, hållbar och klimatneutral framtid.

Jag yrkar bifall till reservation 12 under punkt 9.

Anf. 136 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! En välfungerande upphovsrätt är en av hörnstenarna i en modern konstnärspolitik. Det handlar ytterst om att de som har skapat ett konstnärligt verk också ska ha rätt till det och de värden som genereras av verken som många människor älskar och tar del av.

Det finns ett antal inskränkningar i upphovsrätten, till exempel motiverade av allmänna intressen som forskning eller parodi och satir. Men utgångspunkten är att de som vill utnyttja ett upphovsrättsligt skyddat verk måste ha samtycke av den som är upphovspersonen till verket.

En väl fungerande upphovsrätt är av stor betydelse för den enskilda konstnären, upphovspersonen, och för ett hållbart, kulturellt ekosystem och för hela den kreativa sektorn i vårt land.

Mycket är på gång på detta område. Vi har debatterat mycket i kammaren tidigare. Men mer behöver göras.

I betänkandet från utredningen Kreativa Sverige som vi tillsatte under vår tid i regeringen lyfts bland annat långsiktighet och snabbhet på den upphovsrättsliga marknaden fram som ett område där det finns tydliga behov av utveckling och där insatser behöver göras under de kommande åren. Bland annat lyfter man fram att kunskapen hos olika parter behöver stärkas för att avtal som stärker rättighetshavarens position på upphovsrättsmarknaden också ska underlättas.

Herr talman! En fråga som har tagit allt större plats i diskussionen om upphovsrätten är AI, artificiell intelligens. AI är ingenting nytt, inte heller på kulturområdet. Det är någonting som ofta används för att underlätta det konstnärliga skapandet på olika sätt. Men den har utvecklats snabbt under det senaste året, kan man konstatera. Nya webbtjänster som Chat GPT ger en ännu större tillgänglighet till AI-tekniken. Detta innebär och kommer att innebära enorma förändringar och utmaningar, inte minst för kultursektorn.

AI ger naturligtvis stora mervärden och kan som sagt användas som hjälp i skapandeprocessen. Men AI reser också ett antal frågor kring kulturens värde och funktion, kring konstnärlig kvalitet, etik, autenticitet, transparens och integritetsfrågor. Men inte minst är frågor om upphovsrättslagstiftningen helt centrala.

AI tränas i dag på stora mängder befintligt material. Och det är svårt, för att inte säga omöjligt, för upphovsrättsinnehavare att hävda sina rättigheter till materialet. Det handlar om författare, bildkonstnärer, kompositörer, musiker, skådespelare och filmskapare vars verk och prestationer utnyttjas utan att de har gett sitt medgivande och utan att de eventuella ekonomiska värden som skapas av de AI-genererade verken tillfaller dem.

Herr talman! Nu pågår en intensiv diskussion inom kulturområdet världen över om hur upphovsrätten bör anpassas till det rådande läget. Det råder i dag olika uppfattningar om hur läget ligger till sett till upphovsrättslagstiftningen. Både KLYS och Svenska Tecknare har undersökt hur den nya generativa AI-tekniken förhåller sig till nuvarande upphovsrättslagstiftning. Enligt deras bedömning ger upphovsrättslagen inte stöd för att man får använda upphovsrättsskyddade verk eller andra skyddade alster som träningsdata för att utveckla generativ AI utan att först inhämta rättighetshavarnas tillstånd och även erlägga skälig ersättning för användningen. Som sagt finns det förvisso inskränkingsbestämmelser, men dessa rättigheter får bara inskränkas när nyttan för allmänheten väger tyngre än skadan för rättighetshavarna. Man lyfter till exempel fram forskning och vård.

Herr talman! För Miljöpartiet är det centralt att all generativ AI-träning måste ske på ett etiskt och lagenligt sätt. Generativ AI bör enbart tränas på material där rättighetshavarna uttryckligen gett sin tillåtelse. Det är viktigt att man ska kunna ersättas för hur verken används.

Vi menar här att lagstiftningen måste ses över för att åstadkomma ett tydligare regelverk som klarar ut de frågor som nu finns och som kan hantera och komma till rätta med de problem som har uppstått till följd av den ökade utvecklingen och användningen av generativ AI men som också skapar en frihet att inom de områden där det finns möjlighet naturligtvis utveckla denna teknik.

Här menar vi att Sverige behöver agera. Det har förvisso tagits en del steg. Kulturministern har inrättat en sektorsövergripande AI-enhet på sitt departement. Utskottet har också i betänkandet hänvisat till ett antal pågående processer, till exempel arbetet med KKB-strategin, alltså den kulturella och kreativa branschstrategin, som jag nämnde tidigare. Regeringen har också tillsatt en AI-kommission, och det finns ett pågående arbete inom EU. Allt detta är bra, men det saknas några viktiga pusselbitar.

Den befintliga lagstiftningen behöver ses över, och det omgående, för att säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter. Det står ingenting om detta i direktiven till AI-kommissionen, och det behandlas inte heller i det pågående arbete med AI-akten inom EU där fokus är på transparensfrågor. Det är också viktigt. Men just när det gäller tolkningen av befintlig lagstiftning behöver regeringen agera för att klara ut dessa frågor.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet har därför yrkat att det omgående ska tillsättas en utredning i syfte att säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter i ljuset av AI-utvecklingen.

Herr talman! Jag vill också understryka att riksdagen bör tillkännage till regeringen att regeringen bör agera pådrivande inom EU för att ta ett helhetsgrepp och göra en översyn av upphovsrättslagstiftningen inom detta område.

Herr talman! Jag vill också betona hur centralt det är att vi jobbar vidare med kunskapen och förståelsen för AI och hur den utvecklas. Det handlar om individens förmågor att förstå hur man kan känna igen och använda AI men också om att de berörda aktörerna, myndigheterna och verksamheterna har den kunskap som krävs för att ge råd och stöd till upphovsrättshavare i dessa ganska snåriga processer.

Herr talman! AI innebär fantastiska möjligheter. Men vi måste i alla sammanhang slå vakt om grunden för AI:s existens – den mänskliga kreativiteten och det mänskliga skapandet. I detta är konstnärers villkor och rättigheter och upphovsrättslagstiftningen helt centrala.

Jag yrkar bifall till reservation 1 avseende upphovsrätt och AI från S, V och MP.

I detta anförande instämde Katarina Luhr (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 februari.)

Mineralpolitik

§ 13 Mineralpolitik

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU8

Mineralpolitik

föredrogs.

Anf. 137 MATS GREEN (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Herr talman! Denna dag ägnar vi åt något som ligger i Sveriges själ. Det ligger inte bara i Sveriges själ utan i vår svenska, stabila, solida berggrund. Gruvor och mineral har funnits med i vårt land lika länge som Sverige har funnits – av uppenbara skäl om de finns i berggrunden. Men i över tusen år har vi svenskar bedrivit gruvverksamhet. Sveriges äldsta gruva i drift, Garpenbergsgruvan utanför Hedemora, omnämndes i text redan för 800 år sedan. Det gläder en starkt konservativ person som mig att vi fortfarande fortsätter denna tradition. Jag brukar säga att det inte finns någonting mer konservativt än att vilja rädda planeten.

Herr talman! Under alla dessa århundraden har malmen och mineralen förädlats i vår industri och skapat framsteg och välstånd åt generationer av svenskar.

Gruvnäringen bildar fortfarande basen i vår industrination och utgör det första steget i en lång förädlingskedja, vilken slutar i alla de fantastiska produkter som vi lever med i dag. Vår tusenåriga tradition av gruvnäring bidrar inte enbart med malm och förädlad stål. Den har även skapat världens mest framgångsrika teknikföretag inom malmbrytning. Svenska företag uppskattas utgöra cirka 60 procent av världsmarknaden när det gäller underjordsteknik.

Jag hade förmånen att tillsammans med goda utskottskollegor från alla partier göra en resa i både USA och Kanada för att se en del av det klockrena svenska ledarskapet när det gäller gruvteknik och därigenom miljöteknik. Som jag kommer att återkomma till är nämligen gruvor och brytning av mineral en förutsättning för den gröna omställningen. Det är något som kanske inte är så självklart i den svenska debatten som det borde vara. Men mer om Miljöpartiet senare.

Herr talman! Sveriges framtid som gruvnation är inte bara en nationell fråga. I EU står svenska gruvor för över 90 procent av järnmalmen, en tredjedel av all zink och allt bly, nästan en femtedel av allt guld och silver

samt en tiondel av all koppar. Vad är då problemet? Jo, problemet är att det är för lite. Det är för få gruvor.

EU och Sverige är i stort behov av mineral, järn, koppar, sällsynta jordartsmetaller och uran. Framtiden kräver mineral; de är helt avgörande för att en grön omställning över huvud taget ska vara möjlig – helt avgörande. Dessutom krävs de för framtidens produkter. Dagens produkter – oavsett om det gäller medicinteknik, mikrochipp eller fordon – får 90-talets motsvarigheter att se ut som antikviteter, och om 30 år kommer man att tänka likadant om det vi använder i dag. För att den teknikutvecklingen ska vara möjlig, och för morgondagens samhälle, krävs mineral.

Den största elefanten i rummet är dock något annat, nämligen säkerhetsaspekten. För de flesta metaller är EU näst intill uteslutande beroende av import från, för att uttrycka sig diplomatiskt, mindre tillförlitliga länder. Världsläget har tydligt påvisat vikten av att kunna upprätthålla egenförsörjning till så stor del som möjligt. För europeisk del gäller det inte enbart importen av mineral och metaller utan även kunskapen och förmågan att förädla dem, vilket försvunnit och försakats när vi inte har naturligt brutit dessa kritiska material i vår närhet.

Många saker och ting gick fel under de åtta år då Socialdemokraterna styrde landet, och Sveriges position som en attraktiv gruvnation var inget undantag. Tidigare låg vi år efter år i tåtklungan, men med ständiga krav från den tidigare socialdemokratiska regeringen på ökad byråkrati gick det snabbt nedåt. I den internationella gruvrankningen låg Sverige under den moderatledda alliansregeringen på plats 8 i hela världen. Efter att Socialdemokraterna tog över regeringsansvaret 2014 rasade Sverige från plats 8 till plats 36. Vi rasade till plats 36!

Det har varit en dyster period – en oacceptabel och ohållbar period – men vi kan nu se ett ljus i tunneln. Med en framåtsyftande regering byggd på Tidöunderlaget ska vi stärka vår position som en av världens främsta gruvnationer. Framför allt ska vi återta den tättposition vi en gång hade.

Förändringen har påbörjats: En ny mineralstrategi utarbetas i detta nu på Regeringskansliet. Utredningar för att korta tillståndprocesserna har inletts, och tidigare presenterade utredningar förväntas landa på riksdagens bord inom en inte alltför avlägsen framtid – eller rättare sagt inom en ganska så omedelbar framtid. Exempelvis har Sveriges geologiska undersökning, SGU, fått ett välbehövligt tillskott i sin budget med fokus på att förbättra kartläggningen av svenska malmtäkter och upptäcka nya fyndigheter. Dessutom ska man främja mineral- och gruvbranschen i stort. Det är inte en dag för tidigt.

Vidare tittar regeringen på att häva förbudet mot uranbrytning, vilket vore en mycket välkommen förändring. Det skulle öppna för möjligheten att stärka svensk och europeisk försörjning av uran. Det är dock inte uranet som är det viktiga. Dagens förbud begränsar nämligen möjligheten att bryta ett antal sällsynta jordartsmetaller samt vanadin, då förekomsterna ofta återfinns tillsammans med uran. Det är även så att det är de andra metallerna som i första hand är de brytvärda, vilket innebär att uranet främst kommer att brytas som en biprodukt. Denna socialdemokratiska förbudspolitik från 2018 har blivit en stoppkloss för den gröna omställningen och för en stärkt svensk och europeisk egenförsörjning.

Regeringen har även inlett arbetet med ett riktigt hinder för svensk gruvdrift, nämligen det mindre kända problemet att Sverige har onödigt många vattenförekomster på papperet. Havs- och vattenmyndigheten har nu fått ett uppdrag att börja analysera detta och se om det är möjligt att minska dessa pappersprodukter.

I raska steg tar vi oss bort från den tidigare regeringens byråkratpolitik och går mot en näringsfrämjande linje som kan bygga ett välmående Sverige för framtiden. Jag skulle kunna stå här och fullständigt spräcka min anmälda talartid genom att gå igenom allt det som nu görs och kommer att göras för att stärka svensk gruvnäring.

Det gläder mig även att man kan ana en bred samsyn i riksdagen för en effektivare mineralpolitik där bolag välkomnas i stället för att motarbetas. Att Socialdemokraterna svänger från sin tidigare förda politik är något vi vant oss vid, och vi ser nu med spänning fram emot vilket annat parti de tänker ge skulden för sin egen tidigare linje. Sedan återstår självfallet den eviga frågan: Kommer Socialdemokraterna att stå upp för gruvnäringen när deras främsta samarbetspartner Miljöpartiet i framtiden kräver ny byråkrati och nya förbud? Klarar de av att hålla linjen? Klarar de av att sätta Sverige främst?

Med kombinationen av effektiva tillståndsprocesser, klok lagstiftning och hållbara miljökrav ska svensk gruvnäring återigen blomstra. Fler, och nya, gruvor ska få möjligheten att likt Garpenbergsgruvan uppnå den aktingsvärda åldern av 800 år. För den gröna omställningen, för den tekniska utvecklingen och för framtida svenskt välstånd behöver vi fler gruvor.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Eric Palmqvist (SD).

Anf. 138 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Mats Green! Vi som har följt *Historien om Sverige* på SVT har förstått gruvnäringens betydelse för Sveriges välstånd. Tveklöst är det så.

Jag förstår att det för en starkt konservativ ledamot som Mats Green måste klia ordentligt i fingrarna att få ta tag i och riva upp den mineralstrategi som togs fram av alliansregeringen och som Annie Lööf presenterade. Det är nämligen den mineralstrategin som har legat till grund för regeringsarbetet.

Vi ser naturligtvis också att denna mineralstrategi behöver uppdateras och göras om utifrån de förutsättningar som råder i dag och utifrån de nya behov som inte sågs då. Det handlar om hela EU:s behov av att försörja oss med nödvändiga mineral. Min fråga till Mats Green är dock om den nya mineralstrategin kommer att innehålla även bostäder, infrastruktur, utbildning, innovation och återvinning. Hur kommer de delarna att införlivas?

Kan man inte bo på en gruvort och kan man inte transportera malmen från en gruvort och vidareförädla den i Boden eller Skellefteå – eller skeppa den någonstans från Narvik – kommer mineralstrategin nämligen att vara fullständigt värdelös. Det är dessa faktorer som är helt avgörande för att Sverige ska kunna bli den gruvnation som Sverige en gång var.

Anf. 139 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag känner mig väldigt obekvämt. Det är inte riktigt min sak att försvara Annie Lööf – det är kanske inte riktigt det jag har ägnat de senaste fyra åren åt – men jag måste faktiskt göra det nu.

Det är klart att det inte är på grund av Annie Lööf som tidigare näringsminister eller på grund av den mineralstrategi som alliansregeringen tog fram på den tiden då Sverige låg i toppen av gruvrankningen som vi har rasat till plats 36. Det är inte det som är anledningen till att vi har rasat, utan anledningen till att vi har rasat är den politik som den tidigare regeringen – bestående av både Socialdemokraterna och Miljöpartiet – förde. Den försvårade egentligen allt vad gruvverksamhet handlar om och byråkratiserade sönder i stort sett allting.

Så till frågan om mineralstrategin ska innehålla alla andra saker som politiken och samhället ska ägna sig åt. Nej, då är det kanske inte en mineralstrategi. Mineralstrategin ska naturligtvis framför allt handla om gruvor och mineral och därtill hörande spörsmål.

Sedan är det självklart att vi måste göra det lättare att bo i hela landet. Vi tar tag i strandskyddet, exempelvis, och jag hoppas att Socialdemokraterna är med på det. Vi tar tag i en mängd andra frågor vad gäller infrastruktur. Vi har en Norrlandsstrategi på väg fram. Men allt det här trycker man såklart inte in i en mineralstrategi, för då skulle det vara en rent generell strategi. Det här handlar naturligtvis om gruvor och mineral.

Jag vill ändå efterlysa någon form av självkritik. Ledamoten Isak From kan gruvverksamhet; han kommer från Västerbotten. När han ser självkritiskt på de gångna åtta åren med socialdemokratiska regeringar, vad hade Isak From velat göra annorlunda? Finns det något där som han ångrar med tanke på tappet från 8:e plats till 36:e plats i den internationella gruvrankningen? Något om det skulle jag gärna höra från ledamoten.

Anf. 140 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Mats Greens svar här indikerar hur det kommer att bli.

Man kan öppna en gruva. För att öppna gruvan behöver man kompetent arbetskraft, som behöver kunna bo vid gruvan. Det är en helt självklar förutsättning för att få den lokala acceptansen.

Moderaterna med flera röstade nej till förändringen av strandskyddet, men än så länge har jag inte sett en enda bostad byggas någonstans i Sverige för att strandskyddet på något sätt har satt hinder i vägen när det gäller kopplingar till en mineralstrategi.

Mats Green sa i sitt anförande att man har gett ett uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att se över vattenförekomster. Vattenförekomster finns ju i hela landet, herr talman. Om inte annat har vi – förhoppningsvis – grundvatten, som behöver ha ett relevant skydd. Det är därför vi har en ganska stark lagstiftning för att se till att man värnar det, och det gör man oftast.

Jag ser fortfarande inte något resultat av det som Mats Green pratar om, men vi kommer naturligtvis att följa det här arbetet.

Jag kan konstatera att mineralstrategin från alliansregeringen kom i slutet av mandatperioden, så att vi sedan föll kan ju bero på det.

Om jag ska vara självkritisk kan jag säga att vi inte såg den enormt höga takt som den gröna industriella omställningen skulle innebära. Vi såg inte riktigt att politiken inte hann med när näringslivet gasade på och startade enormt stora investeringar i klassen 1 000 miljarder kronor. Det är klart att där kan vi känna oss självkritiska. Infrastruktur, bostadsbyggande och kompetensförsörjning är delar där vi ser att vi gjorde för lite. Där behöver vi naturligtvis göra bättre.

Anf. 141 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Ja, framför allt byråkratiserade man sönder näringen. Där ska vi inte skylla allt på Miljöpartiet eftersom Socialdemokraterna är precis lika medskyldiga till det.

Återigen: Ett tapp från 8:e plats till 36:e plats i den internationella gruvrankningen är en katastrof för Sverige, som dessutom är en av världens äldsta och bästa gruvnationer, i synnerhet när man representerar de delar av landet där vi har flest gruvor.

Så till frågan om bostäder. Jag har ju ett förflutet som bostadspolitisk talesperson. Jag kan bara konstatera att trots den värsta bostadskrisen på flera decennier har ingen regering i modern tid eller åtminstone inte på 50 år gjort så lite för att öka bostadsbyggandet som den tidigare regeringen.

Nu tar den här regeringen ett helhetsgrepp om allt detta. Man tar ett helhetsgrepp om strandskyddet. Det är ju inte allt hittills, men det spelar roll. Man tar ett helhetsgrepp om planproblematiken och reglerna där. Man ser också till att satsa på det ägda boendet.

Sedan kan man inte trycka in allt det här i en enda strategi. Då blir det liksom en och samma strategi för hela Sverige, oavsett samhällsområde, och då är det inte en gruv- och mineralstrategi.

Jag kan också konstatera att den här regeringen redan nu har vidtagit fler åtgärder för att stärka gruvnäringen på ett år än den tidigare regeringen måktade med på åtta år. Så är det bevisligen, och vi har bara börjat. När vi står här nästa år och året efter det har vi kunnat göra ännu mer för att satsa på en stark svensk gruvnäring.

Då har vi också hävt förbudet mot att bryta uran, detta helt ologiska förbud som dessutom slår mot den gröna omställningen.

Jag hoppas att vi har Socialdemokraterna med på tåget nu. Jag hoppas att det finns viss självkritik och att vi kan gå framåt gemensamt för att stärka den basnäring som ligger både mig och Isak From ganska varmt om hjärtat.

Anf. 142 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Jag uppfattade spridda skurar av kritik mot Socialdemokraterna och Miljöpartiet, så jag tänkte att jag får säga några ord och kanske fråga några saker.

När vi pratar om uranbrytning vill jag bara klargöra att Miljöpartiet fortfarande inte tycker att vi ska bryta uran i Sverige, av flera olika anledningar.

Jag skulle vilja fråga Mats Green om han kan se några anledningar att *inte* bryta uran i Sverige och kanske också om han kan se några alternativ till att bryta uran och alunskiffer i Sverige.

Anf. 143 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Nej, det finns ingen som helst anledning att ha ett generellt förbud mot att bryta uran.

Sedan ska man naturligtvis ha en stark miljölagstiftning. Om det på en viss specifik plats är direkt olämpligt att bryta uran eller någon annan metall ska det naturligtvis inte göras. Men det här liksom tankeförbudet och generella förbudet tjänar inte någonting till. Det försvårar dessutom ofta brytningen av sällsynta jordartsmetaller, som är helt nödvändiga och avgörande för den gröna omställningen.

Det är där jag tycker att Miljöpartiet går lite vilse. Man säger att man vill gå i bräschen för den gröna omställningen, men många av de sällsynta jordartsmetallerna är en förutsättning för den gröna omställningen – exempelvis dysprosium, som har en extremt hög halt av magnetism och som behövs i vindkraftverk. Man är för gruvor i teorin, men i praktiken säger man nej till alla gruvor. Man står i riksdagen och säger att man inte har något emot gruvnäringen, men man har inte ett enda förslag för att underlätta för gruvnäringen.

Jag skulle vilja ställa frågan till Miljöpartiet var i världen man ska bryta metallerna som är nödvändiga för den gröna omställningen om man inte kan bryta dem i Sverige, där de finns och där de kan brytas med stor respekt för både arbetsförhållanden och miljökrav. Var vill Miljöpartiet bryta allt detta? Ska det vara i kinesiska gruvor? Ska det vara i gruvor i Kongo? Förklara gärna för mig var dessa sällsynta jordartsmetaller ska brytas. Jag har inte fått något svar hittills. Jag hoppas att jag kan få det av ledamoten Katarina Luhr.

Anf. 144 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Jag kommer att återkomma till vad vi i Miljöpartiet skulle vilja se i vår mineralstrategi i mitt anförande.

När det gäller var metallerna ska komma ifrån behöver vi faktiskt använda oss av fler strategier än att bara gräva upp alla mineral som finns. Vi behöver också återbruka. Vi behöver återanvända. Vi behöver ta mineral från de slagghögar som finns. Vi behöver också designa smartare produkter som innehåller mindre metall eller andra ämnen. Men jag kommer att prata mer om det sedan.

Mats Green sa i sitt anförande att vi ska se över vattenförekomsterna i Sverige. Gruvbrytning kan ju påverka vatten ganska rejält, och det finns en stor oro i många lokalsamhällen att vattenförekomster ska förstöras på grund av gruvbrytning.

Vi ser också att vi står i ett samhälle som har ökande klimatförändringar. Vi har i vissa fall helt oplanerbara vattenmängder när vattenmagasin fylls och torkar ut.

Jag undrar därför om Mats Green inte ser att vi när vi går framåt behöver vara ännu mer rädda om vårt vatten framöver. Ser Mats Green några nyttor med att skydda vårt vatten och faktiskt se till att det vatten vi har är friskt och rent?

Anf. 145 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Slagghögar kan inte lösa den gröna omställningen åt oss. Vi kommer att behöva dem också, men det är inte realistiskt att tro att de ser till att vi får nödvändiga mineral för att klara den gröna omställningen.

Vi behöver naturligtvis starta nya gruvor och bryta mer i de befintliga. Vi behöver allting. Vi kan inte utesluta någonting. Uteslutningarna och tankeförbuden är Miljöpartiets affärsområde, och vi delar inte deras bild.

Vad gäller att slå vakt om vatten bor jag själv vid en av Sveriges och norra Europas största vattenförekomster, nämligen Vättern. Det är självklart att vi slår vakt om vattnet, men vi kan inte ha en massa generella förbud mot allting i Sverige. Därmed inte sagt att man ska få bryta överallt. Det är klart att det måste vägas mot lokala miljöfrågor och miljökrav – men generella förbud, oavsett vad de handlar om, måste vi komma bort ifrån. Vi klarar inte den gröna omställningen på det sättet och inte heller Sveriges välstånd eller demokratins överlevnad, om man ska vara lite krass.

Vi behöver göra oss av med beroendet av länder som Kina, Ryssland och andra som har ytterst lite till övers för demokrati och absolut inte heller för den gröna omställningen. Vi behöver bli självförsörjande i högre grad. Vi ska kunna bryta alla de sällsynta jordartsmetaller som finns i Sverige. Bort med de generella förbudena! Det är vad vi moderater står för.

Anf. 146 ISAK FROM (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater har sex reservationer i mineralbetänkandet, men för tids vinning yrkar vi bara på reservation 15 under punkt 11 som handlar om en ny eller reviderad mineralstrategi.

Herr talman! Den här veckan har präglats av mycket mineral-, metall- och näringspolitik. Vi har haft ett seminarium i riksdagen om alunskiffer, grundvatten och förutsättningar att bryta bland annat vanadin och uran. Iva hade ett stort seminarium i går och ett rapportsläpp med en geopolitisk analys om förutsättningarna och behovet särskilt för EU och Sverige att öka sin försörjningsgrad av metaller och mineral. Dessutom har vi naturligtvis debatten här. På morgonen hade vi också ett stålseminarium här i riksdagen om förutsättningarna för att Sverige ska bli helt världsledande och att våra aktörer LKAB, SSAB och H2 Green Steel kan genomföra sina stora investeringar så att de blir lyckade.

Det är ett till steg i värdeförädlingskedjan som höjer värdet på våra redan brutna metaller. Det är klart att det är så man får ekonomi i det och skapar konkurrenskraft mot länder som kan gräva upp metallen med grävskopa under miljöförutsättningar som vi inte accepterar.

Vi befinner oss i ett geopolitiskt läge som skapar nya risker. Leveranskedjorna för metaller och mineral har byggts på en handelspolitik där vi har kunnat handla med hela världen. Men med Rysslands invasionskrig i Ukraina skapades väldigt starka och tydliga hinder för att handla med Ryssland. Kinas totala dominans på området sätter också söklyktan på hur EU kan säkerställa sin självförsörjning av kritiska metaller. Även för halvledarkomponenterna, som är en helt central del i klimatomställningen, behöver industrier i både Sverige och EU faktiskt säkerställa att man bygger leveranskedjor och skapar efterfrågan här.

Det är klart att så länge man kan handla med Taiwan och Sydkorea kanske det fungerar, men hur länge kan Taiwan och Sydkorea handla med Kina? Det måste man ha med sig. Därför är det här också en central fråga. Det är en självförsörjningsfråga och en säkerhetsfråga, och det skapar insikten att vi kanske vetat detta tidigare. Men då var inte världsläget och den geopolitiska situationen som de är nu.

Det är också klart att Sverige kan vara en starkt bidragande aktör i det här arbetet, för dessa metaller och mineral har till viss del brutits tidigare. Men de bröts för att man bröt en basmetall som järn, koppar, zink eller guld. Det finns i dag på slagghögar och annat stora förekomster som man inte utvunnit.

Vi ser också behovet av forskning och innovation på det här området för att ny teknik ska kunna användas till att man på ett säkert sätt kan ta hand om metaller och mineral som finns i mindre omfattning när man bryter de viktiga basmetallerna.

Tillståndsfrågan är central. I och med EU:s råmaterialstrategi ställs hårdare, tuffare krav på medlemsländerna. Ett tillstånd ska ta 24–30 månader att få. Med den situation vi har i dag på gruvområdet ser det inte så ut. Vi behöver ta steg framåt. Här handlar det i huvudsak om motstående intressen. Det är alltså andra intressen som tycker att viss verksamhet inte ska tillåtas.

Det kan vara vattnet man är rädd om, som vid Norra kärr, i Skåne eller i Jämtland. Det viktiga vattnet ska säkras. Det är såklart ingen oviktig fråga; för de människor som är berörda är det en synnerligen viktig fråga att den miljöprövningen fungerar och går rätt till.

Det kan också handla om rennäringens eller kringboendes förutsättningar. Oftast är det någon annan som tycker att en verksamhet ska ske någon annanstans.

Länsstyrelserna lyfter fram att seniora bolag och kanske prospekteringsbolag – som inte sällan kommer från Australien, Kanada eller någon annanstans ifrån – ofta anlitar konsultbolag och att deras ansökningar inte är fullständiga utan saknar någonting. Då måste myndigheten vara transparent och ha egen kompetens för att klara att hantera frågan.

Vi kan inte heller säga nej bara för att ansökan inte uppfyller alla kriterier och myndigheten säger att den behöver kompletteras. I framtiden med EU:s råmaterialstrategi kommer det såklart att bli ett nej i ett tidigare skede för dem som inte uppfyller kriterierna, men här har alltså branschen ett arbete att göra med att säkerställa att underlagen man faktiskt går fram med är så kompletta som möjligt.

Sedan behöver det också i de fallen finnas transparens, så att man i dialog kan komma fram till exempelvis var dammarna, vägarna och så vidare ska vara.

Ofta kan det också finnas så kallade kumulativa effekter, till exempel närboende som tycker att vägen stör för mycket eller att någon annan näring blir för påverkad. I det läget behöver också till exempel Trafikverket bli mer lyhörda.

Många av dessa frågor, och flera andra frågor, behöver finnas med i en ny mineralstrategi. Den mineralstrategi som vi lever med nu tar inte höjd för Sveriges och EU:s behov av strategiska metaller och mineral. Vi behöver öka återvinningen, men för att kunna göra det behöver vi också ny brytning.

Verksamheten vid Rönnskärsverken i Skellefteå har ökat mångfald, till stor del på grund av återvunnet material. Men där kan man som mest återvinna upp till tio eller tretton olika metaller och mineral, och det finns betydligt mer att göra. Här finns ett forsknings- och innovationsbehov. Därför kommer vi att trycka på att den forsknings- och innovationsstrategi som regeringen lägger fram också måste ta höjd för den här frågan.

Anf. 147 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! När jag lyssnar på ledamoten Froms anförande om mineralstrategi ser jag framför mig på väggen här en tavla med en massa be-
lopp. Bakom 1 000 kronor mineralstrategi gömmer sig frågan: Ska vi ha
en ny mineralstrategi? Och jag säger som programledaren i Jeopardy: Väl-
kommen in i matchen!

När Sverige sjönk som en sten i Fraser Institutes rankning av länder
som det var värt att satsa på gruvindustri i motionerade vi 2019, 2020 och
2021 om att ta fram en ny mineralstrategi, men det parti som då satt i re-
geringen tyckte att det var en jättedålig idé. Man tyckte att Annie Lööfs
mineralstrategi från 2013 var bra, trots att branschen sade något helt annat.

Jag skulle gärna vilja att ledamoten From kunde förklara varför det är
mer rätt nu med en ny mineralstrategi än det var tidigare. Vad är det som
har fått myntet hos Socialdemokraterna att trilla ned i sparbössan nu och
som inte var alldeles uppenbart för några år sedan?

Jag har också en fråga om vad ledamoten tänker när det gäller slagg-
högarna. Att bryta ort i en gruva kostar över 100 000 kronor för fem meter.
Man bryter alltså inte för skojs skull. Det som ligger uppe på backen är
däremot nästan gratis att lasta. Man behöver en lastmaskin, några lastbilar
och en kross. Det är nästan gratis.

Hade det funnits ett business case i detta hade industrin redan gjort det.
Man ska inte ha en övertro på något som industrin annars skulle ha gjort
av sig själv.

Anf. 148 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Eric Palmqvist, för frågorna! Frågorna är viktiga
och berättigade.

Jag skulle nog säga att det i huvudsak handlar om två händelser. Men
först ska jag säga att jag inte kan påminna mig att vi i stora ordalag skulle
ha applåderat mineralstrategin. Den var ju då i princip ny, och den behövde
naturligtvis få verka.

Men sedan inträffade alltså två saker. Det blev ett kraftigt försämrat
geopolitiskt läge med Rysslands invasion i Ukraina. Det andra som har
förändrat tillståndsprövningen är Högsta domstolens dom gällande Norra
kärr. Det underlag som gick fram till domstolen ansågs vara för litet och
inte tillräckligt omfattande. Domstolen har bedömt att betydligt större vikt
ska fästas vid kringboende, andra näringar och andra verksamheter.

Detta hanterade den förra regeringen genom att skicka tillbaka detta till
bergmästaren och SGU. Det är klart att en ny mineralstrategi behöver ta
höjd också för den frågan. Den är inte oviktig.

Precis som jag var inne på i mitt anförande kommer det inte att behövas
särskilt många på en ort som känner oro för att vattnet ska bli försämrat
för att man ska säga nej. Den här viktiga frågan måste man kunna hantera
med förtroende för gruvbranschen.

Anf. 149 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ha ett lite tydligare svar på vad det är som
har fått polletten att trilla ned. Man kan inte bara peka på ett krig som är
pågående och den enskilda händelsen med Norra kärr. Näringen har ju un-
der ett antal år efterlyst en ny strategi, och vi såg redan tidigare, långt innan
kriget i Ukraina bröt ut, att vi sjönk i Fraser Institutes rankning. Då måste

det någonstans trilla ned en pollett med insikten om att vi har en utdaterad strategi.

Man började ju inte tala om omställningen i samma stund som Ryssland invaderade Ukraina. Jag vill dra mig till minnes att diskussionen om den gröna omställningen och nya sällsynta jordartsmetaller var något som var på agendan långt före det.

Återigen: Jag skulle vilja veta varför det har blivit aktuellt just nu från Socialdemokraternas sida att bejaka behovet av en ny mineralstrategi.

Jag vill fortfarande fråga ledamoten: Om det hade varit ett business case i att lasta gamla restmalmer och slagghögar, hade då inte industrin redan gjort detta? Det är ju jättekostsamt att driva gruva. Det är kostsamt med varje salva som går. Det är så många moment i en salvcykel som man kan undvika genom att ta sådant som redan ligger uppfordrat på backen. Skulle inte industrin redan ha gjort detta om det var lönsamt, tror ledamoten?

Anf. 150 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Frågorna är viktiga. Det är klart att det i huvudsak handlar om gamla försyndelser. Många av de slagghögar vi talar om ligger ju i dammar. De bröts långt tidigare, på 50-, 60-, 70- och 80-talet, då tekniken inte var framme och behovet av de metaller och mineral som vi behöver i dag inte var så stort.

Då var det basmetallerna man ville åt, och lakningsprocessen var inte fulländad. I dag, precis som Eric Palmqvist säger, fyller man i en underjordsgruva tillbaka så mycket man kan av restprodukten direkt. Men för en gammal fyndighet, som kanske innehåller stora mängder bly och kadmium, behöver man ett miljötillstånd om man vill återfylla med material från en gammal deponi. Och miljöpåverkan kan bli ännu större om man ska riva upp den, för särskilt bly och kadmium kan finnas i väldigt stor omfattning. Då pratar vi miljögifter i ganska stor omfattning. Det måste man också ha med sig.

Jag har själv varit med i Björkdalsgruvan, till exempel. Där bröt man från slutet av 80-talet, och när gruvan återstartades i slutet av 90-talet började man med att bearbeta det gamla gråberget. Tekniken hade nämligen gått så mycket framåt.

Naturligtvis finns det därför även ekonomiska faktorer i det här. En ny gruva bör också ha förutsättningarna att ta vara på hela värdekedjan, och därför vill vi ha en forsknings- och innovationsstrategi som också innefattar detta.

Anf. 151 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Näringslivet är stort och mångfasetterat, precis som sig bör. Vissa näringar kommer dock före andra i värdekedjan, och till dessa hör gruvnäringen. Den är förutsättning för så mycket annat som vi vill åstadkomma. Utan en vital gruvnäring – inget bra samhällsbygge. Så skulle man lite drastiskt kunna sammanfatta det hela.

Som en övergripande målsättning är vi överens över partigränserna här i kammaren om att vi ska ha en klimatomställning. Där är gruvnäringen inte bara viktig utan en grundläggande förutsättning.

Vad är då status i dag för gruvnäringen? Jag tycker att två rubriker från Dagens industri kan sammanfatta läget lite grann.

Den 26 januari 2022 kunde man läsa: ”Rekordfå gruvbolag vill prospektera i Sverige”. Det var inte någon jättebra rubrik om man vill klara klimatomställningen. Men jag tror att den mätte temperaturen korrekt vid det tillfället.

Den 2 januari 2024 kunde man i samma tidning läsa: ”Ökat intresse för svenska gruvor: ’Våldsamt optimistiska’”.

Vilken skillnad i tonart! Vad är det som har hänt? Ja, det har ju varit ett val mellan dessa två rubriker. En ny regering kom på plats, en regering som med näringsminister tillika vice statsminister Ebba Busch i spetsen har fått gruvnäringen att känna vind i seglen när näringslivets gröna omställning ska genomföras.

Sverige har närmast en fantastisk position att utgå ifrån. Vi har ett i det närmaste fossilfritt elsystem som en bottenplatta. Det behöver skalas upp, och det finns mycket som behöver åtgärdas. Men vi har något bra att ta avstamp ifrån. Vi står inte på ruta noll.

Herr talman! Vi har också mycket goda tillgångar på mineral och metaller. Flera av dem är sällsynta och nödvändiga för den gröna omställningen. Vårt land, liksom andra länder i EU, är i dag i mycket stor utsträckning beroende av länder som vi kanske inte vill vara så beroende av.

Vi har en kompetens bland medarbetare inom branschen som är mycket hög. Sverige har jämfört med många andra länder ett relativt sett högt löneläge. Detta tillsammans med höga krav på miljöhänsyn och säkerhet har vässat vår gruvnäring och inspirerat innovation och nytänkande. Sveriges attraktionskraft bygger inte på att vi är billiga utan på att vi är bra. Det är en väg vi ska fortsätta vandra på.

Men går vi tillbaka till den där rubriken i Dagens industri i januari 2022 blir vi påmind om att Sverige hade gått lite i baklås när det gäller gruvnäringen.

Herr talman! Det hade inte startats några helt nya gruvor på länge. Hela 95 procent av den malm som bryts i landet kommer från gruvor som är äldre än 50 år, och prospektering skedde enbart i befintliga gruvor. Tillståndprocesserna har varit långa, kostsamma och, kanske värst av allt, oförutsägbara.

Mot den bakgrunden är det inte så konstigt att Sverige har fallit som en gråsten på både Fraser Institutes och Mining Journals årliga ranking. Mellan 2010 och 2014 låg Sverige i topp. Sedan har vi sjunkit i attraktivitet, och den senaste siffran jag såg från Frasers lista var plats 36, vilket har påpekats även i tidigare anföranden.

Det här är inte otur eller oundvikligt. Sverige har slarvat bort tid och möjligheter. Men nu har resan uppåt påbörjats, och vi ska komma tillbaka till toppen, där vi hör hemma.

Ska man koka ned vad den svenska gruvnäringen betyder för vårt land har den potential att bidra med klimatansvar, välstånd och säkerhet. Det är en treklang som heter duga. Med nuvarande regering kommer denna potential att kunna frigöras och tjäna vårt land väl.

Herr talman! Med detta vill jag tacka för ordet och än en gång yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 152 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Det finns i mänsklighetens historia ett antal upptäckter som med stor tydlighet utgör paradigmskiften i utvecklingen och som har kommit att definiera ett före och ett efter. Människans förmåga att tämja elden är en sådan upptäckt, och när våra förfäder uppfann hjulet måste det ses som en annan.

Själv hävdar jag som hundägare att domesticerandet av hundarna är bland det bästa våra förfäder gjort, men det är inte konsekvenserna av detta som dagens debatt kommer handla om utan något helt annat.

För några tusen år sedan upptäckte våra förfäder sätt att ta till vara metaller och tillverka föremål av dem. Fram till dess var vi stenåldersmänniskor som förlitade oss på redskap av sten, lera, trä och djurben. Men i och med att vi kunde börja forma redskap av först brons, sedan järn och därefter ytterligare metaller öppnade sig helt nya möjligheter. Och nu, några tusen år senare, står vi här i Sveriges riksdag och debatterar näringsutskottets betänkande 8 *Mineralpolitik*.

Att vi gör det, herr talman, kan naturligtvis hänga ihop med andra historiska företeelser såsom som de antika grekernas filosofi om folkstyre, alltså demokrati, och andra saker. Men låt oss för sakens och formens skull stanna kvar vid metaller och mineral, eftersom dagens betänkandedebatt handlar om det.

När jag åkte hit i dag gjorde jag det med buss och tunnelbana som bestod av massor av metaller. Jag gick in genom dörrar och spärrar gjorda av metall, åkte hiss av metall, tände lampor innehållande metaller och slog på min dator, som också den innehåller en lång rad metaller. Därefter har jag varit på ett seminarium om ståltillverkning, och jag har även ringt flera samtal med min mobiltelefon och facebookat lite.

Jag konstaterar att utan metaller och mineral vore vi ingenting av det vi är i dag. Vi vore stenåldersmänniskor. Inga bussar, inga flygplan, inga höftleder, inga cyklar, inga smartphones, inga vattenkranar – jag kan hålla på hur länge som helst.

Och så är det faktiskt. I takt med att utvecklingen går framåt upptäcker vi fler användningsområden för våra metaller och mineral. Samtidigt upptäcker vi att fler av de metaller och mineral som man förr inte såg nyttan av att utvinna faktiskt nu kan tjäna mänskligheten synnerligen väl i vår strävan att föra samhället och vår industri framåt. Det är en strävan som varit en framgångssaga för oss historiskt, och ingenting indikerar egentligen att detta inte skulle gälla även för den framtid som vi kan överblicka.

Det var faktiskt den enastående industri som våra släktingar utvecklade i Sverige under förra århundradet som blev själva nyckeln till att bygga en modern välfärdsstat. Vi utvecklades till en exportnation av rang, och med hjälp av intäkterna byggde vi välstånd. Detta blev möjligt för att vi hade välutbildad arbetskraft, gott om förstklassiga råvaror och en stabil tillgång till ren och billig el.

Tyvärr har den tillgång på ren och billig el som vi länge tog för given gått till att bli ett stort orosmoln för industrin. Vanvettiga beslut inom det energipolitiska området har fattats, något som nuvarande regering med stöd av oss sverigedemokrater med beslutsamhet försöker att rätta till. Detta är dock en helt annan debatt som vi inte ska föra här i dag, varför jag tänker att vi kanske ska fokusera på råvarorna.

Prot. 2023/24:72

15 februari

Mineralpolitik

Sverige har en synnerligen god tillgång till förstklassiga råvaror.

Mineraliseringarna är många, men för att bli till malm måste det vara både möjligt och lönsamt att bryta dem. Det växer liksom inte höftledsprotoser och bromsskivor på träd. Nej, det krävs att man hittar metallerna, får lov att bryta dem och därefter bearbeta dem i flera steg. Detta ger upphov till så kallade värdekedjor, som är mycket värdefulla för oss som nation.

Det finns emellertid orosmoln. Tidigare regeringar har överimplementerat EU-regler och begränsat vilka metaller och mineral man får, och inte får, bryta och i vilka berggrunder man ska få göra det. Näringen har vid upprepade tillfällen larmat om att regelverken varit motstridiga och otydliga och att tillämpningen varit oförutsägbar. Under senare år har vi alla kunnat följa tillståndsprocesser som tillåtits pågå under oacceptabelt lång tid eller tvingats göras om på grund av trivialiteter i ansökningshandlingarna. Detta är något som när våra förslag blir verklighet kommer att upptäckas i ett mycket tidigare skede av tillståndsprocesserna.

Situationen blev så illa att Sverige började rasa som en sten i Fraser Institutes årliga ranking av gruvnationer som företag vill göra satsningar i, och det har nämnts tidigare i talarstolen.

Mot slutet av förra mandatperioden, när Socialdemokraterna blivit av med kvarnstenen MP i Regeringskansliet, tillsattes utredningar som skulle ta fasta på kritiken mot de segdragna tillståndsprocesserna. Det var naturligtvis bra, även om det tog väldigt lång tid för dåvarande regering att komma till insikt om att detta var nödvändigt. Nuvarande regering har kompletterat dessa utredningar, och nu är mycket faktiskt på gång.

Jag roade mig med att titta på Sverigedemokraternas mineralpolitiska kommittémotion från 2021/22, alltså sista motionen före valet och Tidö-samarbetet. Jag noterar nu att av den motionens 19 yrkanden är åtminstone 13 på gång att genomföras av nuvarande regering. Mycket handlar om tillståndsprocesser och förenklingar eller förtydliganden av desamma, men låt mig också nämna saker som en ny mineralstrategi, åtgärder för att stärka prospekteringsviljan och en översyn av markägarnas rättigheter – inte minst vad avser deras rätt till ersättning.

Herr talman! En ny tid innebär nya utmaningar och kräver nya lösningar och därmed också en ny politik. Nya kunskaper och insikter tillsammans med ett nytt och osäkert geopolitiskt läge sätter fingret på vår egen förmåga till självförsörjning såväl inom nationen som tillsammans med våra närmaste handelspartner inom Europeiska unionen. Pandemin visade på att formuleringar i lagstiftningen som reglerar prospektering inte alls var anpassade för en kris, och det förbud mot prospektering efter kol, gas och olja som den förra regeringen införde vittnar om den aningslöshet som rådde före Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina. Ur beredskapssynpunkt är det i alla fall min och Sverigedemokraternas övertygelse att det var ett dumt beslut som skyndsamt borde rullas tillbaka, även om vi i dag inte ser det som motiverat att utvinna kol, olja och gas i Sverige – det ska tilläggas.

Man införde också restriktioner mot att utvinna metaller och mineral ur alunskiffer, och jag frågar mig varför. Inte för att jag inte förstår att det är komplext och komplicerat att utvinna råvaror ur alunskiffer på ett sätt som inte innebär en miljörisk, men det är ju därför vi har miljöbalken.

För så här är det, herr talman: Jag har i princip aldrig hört ett företag i branschen kritisera miljöbalken i sig. De flesta anser att den är bra, även om man också uttrycker att den kan moderniseras eller förtydligas. Men i sak skriver hela branschen under på att strikta miljöregler ska råda. Det upplevs till och med som en konkurrensfördel för svensk gruvindustri. Kan vi då inte enas om att vi från politikens sida drar upp reglerna för vilken miljöpåverkan som är acceptabel och inte acceptabel och att företagen sedan har att förhålla sig till dem?

Kan man sedan visa att man kan utveckla tekniker och metoder för brytning i utmanande berggrunder är väl det något bra som vi ska applådera – inte förbjuda. Det är så man stimulerar till innovation. Det har funnits en första gång för precis allting som vi inte tidigare har kunnat.

Ett annat olyckligt beslut som inte kan förbises i den här debatten är det så kallade uranförbudet som infördes 2018 av den dåvarande S-MP-regeringen. Vi var emot det då, och vi är emot det nu. Om inte gamla argument om att Sverige är en kärnkraftsnation som skulle kunna vara självförsörjande på uran räcker finns det nya argument. Vi har exempelvis sett att prospekteringsföretagen nu har svårare att finna de sällsynta jordartsmetaller som behövs för den så kallade gröna omställningen. Uran är nämligen i sammanhanget en viktig ledmetall, som lite enkelt uttryckt ofta förekommer där det man egentligen letar efter också finns fast i lägre koncentration.

Mer då? Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Ryssland har nämligen varit en stor exportör av uran och kärnbränsle, och i ett nytt geopolitiskt läge finns det definitivt en möjlighet för Sverige att hävda sig i den internationella konkurrensen.

Det faktum att vi sedan den förtida avvecklingen av svenska kärnkraftsreaktorer har sett de högsta elpriserna i Sverige någonsin har fått Tidöregeringen att landa i att ny kärnkraft behövs. Varför då inte öppna för att förse dessa reaktorer med inhemskt bränsle? Det faktum att Sverige är en modern gruvnation med en hård miljölagstiftning bäddar för att vi skulle kunna göra det här på bästa tänkbara sätt.

Dessutom, herr talman: Nuvarande lagstiftning innebär de facto att om ett företag hittar en fyndighet där man primärt avser att bryta ett annat mineral, men uran utgör ett stort sekundärt mineral, måste det efter det att det primära mineralet extraherats stoppas tillbaka i backen i stället för att anrikas och användas. Det är så dumt att klockorna stannar!

Det är därför välkommet att samtliga partier utom Centerpartiet ställer sig helt bakom det som står i betänkandets majoritetstext om uran: ”Om kärnkraften på sikt kommer att byggas ut i Europa, kan det enligt utskottets uppfattning vara motiverat för Sverige att överväga att se över de nuvarande begränsningarna i lagstiftningen när det gäller utvinning av uran i landet.”

Med detta sagt, herr talman, ber jag om ursäkt för att jag dragit över min föranmälda talartid innan jag avslutar med att påpeka att jag naturligtvis står bakom samtliga Sverigedemokraternas reservationer i betänkandet, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 4 i enlighet med överenskommelsen om att yrka bifall till endast en reservation per parti.

Anf. 153 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Eric Palmqvist, och vi fortsätter dialogen om dessa viktiga frågor.

Jag har läst Sverigedemokraternas reservationer. Det är känt att i de fall som Sverigedemokraterna har överenskommelser med regeringen lägger man inte fram en reservation. Men nu har man lagt fram en reservation om minerallagens utformning. Motivtexten hänvisar till coronautbrottet, vilket får mig att fundera över vad de har för koppling. Sverigedemokraterna anser att man med anledning av utbrottet kan behöva se över minerallagen.

Minerallagen är i grunden bra. Ibland förväxlas minerallagen med miljöbalken. Minerallagen säkerställer att den som har funnit en metall eller ett mineral och har visat att den är brytvärd får en koncession. Minerallagen ska säkerställa ett skydd för exploitören och mineraltillgången. Man ser att metallen eller mineralet kan vara brytvärda.

Var någonstans kolliderar Sverigedemokraternas önskan att se över minerallagen med de övriga högerpartierna?

Anf. 154 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Isak From för frågan.

Jag beklagar att Isak From antagligen har läst fel. Han kanske har läst betänkandet och dragit egna slutsatser, men han har definitivt inte läst vår motion. Det finns ett stycke i vår kommittémotion som handlar om robust lagstiftning. Det står ingenting om minerallagen, utan det gäller robust lagstiftning. Vår reservation handlar också om det.

Vi vill ha en översyn av alla de lagar som påverkar gruvbrytning, som skedde med exempelvis prospekteringslagen. Under pandemin fattades en rad beslut gällande den för att giltiga undersökningstillstånd inte skulle löpa ut på grund av de regler som fanns då. Då såg vi att det kan finnas skäl att se över all lagstiftning som handlar om gruv- och mineralpolitik så att den är robust även i händelse av kris. Det behöver inte handla om krig, utan det kan gälla olika sorters kriser och oförutsedda händelser.

Jag vill med bestämdhet hävda att detta inte är riktat mot minerallagen. Jag tackar ändå Isak From för frågan. Det är trevligt att denna dialog, eller debatt, uppehålls – det är ju så man rätar ut frågetecken och får möjlighet att framföra sin egen politik. Jag har passat på att göra det under detta anförande. Vi får väl se om Isak From har någon följdfråga.

Anf. 155 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Punkten är i alla fall Minerallagens utformning, och Sverigedemokraterna har en reservation där.

Under pandemin, och med de förutsättningar som rådde då, hade ju både regering och riksdag alla möjligheter att ändra på något om man såg att det fick orimliga konsekvenser, och det gjordes också i väldigt många fall.

Minerallagen är i grund och botten bra. Är det så att man inte nyttjar sin koncession är det inte rimligt att man sitter kvar med den rätten hur länge som helst. Det kan ju finnas ett annat företag som vill ta över den och faktiskt göra någonting med den. Jag menar att minerallagen, som den är utformad, är tämligen välbalanserad i detta stycke. Det utgör en säkerhet att den som har hittat mineral, eller metall, och visat att det är värt att bryta

får koncession och kan påbörja en process mot en miljöprövning om den nu vill bryta, vilket vi hoppas – annars kommer ju dessa metaller och mineral inte upp.

Jag tycker att Sverigedemokraterna har en del att visa. Det pratas väldigt mycket om att man ska se över prospekteringsstrategin och att det ska komma en ny mineralstrategi. Vi kommer att ta del av denna när den kommer, reagera på den och se vad som eventuellt fattas. Eric Palmqvist kan ju använda sitt sista inlägg till att berätta vad Sverigedemokraterna särskilt har lyft fram som ska vara med i mineralstrategin.

Anf. 156 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Vi vill inte ha någon som helst ändring i minerallagen, utan vi vill låta se över all lagstiftning som har med gruvindustrin att göra. Det borde inte behövas en pandemi för att man ska upptäcka att lagstiftningen inte är robust nog för att klara eventuella kriser. Det är bättre att förekomma än att förekommas; det är min bestämda uppfattning.

Jag delar absolut ledamotens uppfattning att vi inte ska ha det så att företaget har undersökningstillstånd men inte bedriver någon undersökning. Vi är absolut inte ute efter någonting sådant – jag delar ledamotens uppfattning i det fallet.

Som jag sa i mitt anförande vet jag att 13 av de 19 yrkanden vi hade i vår kommittémotion under den tid som Socialdemokraterna styrde landet tillsammans med Miljöpartiet är i rullning nu. Flera av de grejerna kommer att presenteras i närtid. Flera av de grejerna drev vi också under den förra mandatperioden. I den kommunala politiken finns det ibland förslag som majoriteten tycker är så bra att man gör dem till sina egna. Vi hade ett antal förslag som den dåvarande majoriteten hade kunnat göra till sina, men den dåvarande majoriteten valde att inte göra det.

För mig är det helt obegripligt att man i dag står och säger att man vill ha en ny mineralstrategi. Förslagen fanns under den förra mandatperioden, men då dög de inte. I dag sitter man i opposition och tycker att det är jättefestligt. Jag har lite svårt för det.

Det är i alla fall 13 av våra 19 yrkanden i den tidigare kommittémotionen som är på väg att bli verklighet. Jag tycker att vi kan klappa oss själva på axeln för det.

Anf. 157 LOUISE EKLUND (L):

Herr talman! I den här salen nämner vi ofta den gröna omställningen. Därför är det väl inte mer än rätt att jag påpekar att det över huvud taget inte är möjligt att producera de klimatteknologier som behövs för den gröna samhällsomställningen utan metaller och mineral. Vindkraftverk, solpaneler, elbilar och batterier kräver metaller i mycket högre grad än de teknologier som hitintills har använts.

Om vi tittar utanför Sverige och jämför ser vi att den svenska gruv- och mineralnäringen redan i dag i har väldigt låga klimatutsläpp tack vare det näst intill fossilfria elsystem som Sverige länge har lutat sig mot, och nu är på väg att bygga upp igen, och tack vare investeringar i ny klimateffektiv teknik. Sverige har därmed möjlighet att ta ett större globalt ansvar för klimatomställningen genom att ta vara på svensk gruvindustris möjligheter. Med rätt förutsättningar från oss i politiken kan branschen utvecklas

och fortsätta att bidra inte bara till det svenska utan även till det globala klimatarbetet.

Herr talman! Sverige har potential att bryta många av de energi- och innovationskritiska metaller och mineral som behövs, inte minst för klimatomställningen. Hälften av metallerna och mineralen på EU:s lista över råmaterial som bedöms som kritiska för vårt samhälle och vår välfärd har hittats i den svenska berggrunden. Marknaderna för dessa metaller är globala, och den efterfrågan som inte tillgodoses av svensk produktion kan tillgodoses genom import från andra aktörer runt hela världen.

Det har sagts här tidigare av mina kollegor, men det bör upprepas: Dessa metaller kommer att användas – frågan är om vi i Sverige ska vara med och bidra till att få fram dem eller om vi ska luta oss mot länder som Kina och Kongo.

För att den svenska gruvnäringen ska kunna fortsätta att bedriva sin produktion samtidigt som man har ledartröjan inom den gröna omställningen och den gröna produktionen behöver vi i politiken hantera de problem som finns i Sverige. Jag skulle vilja peka ut tre områden som jag tror att vi behöver bemöta politiskt.

För det första har vi har för lite energiproduktion.

För det andra har näringslivet stora svårigheter att få tag på kvalificerad arbetskraft; detta gäller inte minst inom teknikbranscherna. Vi behöver många fler ingenjörer i Sverige, och vi behöver många fler som söker sig till de så kallade STEM-utbildningarna.

För det tredje behöver vi se över tillståndsprocesserna och kraftigt korta ledtiderna, inte minst för att få den infrastruktur som krävs för denna typ av industri – och även för många andra industrier – på plats.

Herr talman! Som har nämnts här kommer vi att behöva bryta nytt, men vi kommer också att behöva öka metall- och mineralproduktionen från sekundära källor – från återvinning – och få en mer effektiv användning av metaller och mineral. Även här kommer vi att behöva öka takten. Detta kommer dock inte att täcka hela det framtida metallbehov som klimatomställningen innebär, utan det behövs en ökad produktion. Här har Sverige stor geologisk potential. Därmed finns det också stor potential för ett nytt och framväxande näringsliv, inte minst i norr.

Jag tror att det vore bra om Sverige fick en mineralstrategi som säkrar den inhemska metallproduktionen. Det är viktigt inte minst mot bakgrund av den förändrade geopolitiska kontexten. Vi behöver stärka förutsättningarna för en konkurrenskraftig och långsiktigt hållbar svensk industri och öka tillväxten generellt. Regeringen arbetar med detta och har som mål att utveckla svensk mineralnäring och hela gruvklustret, och det är en stor förändring i den kultur vi har sett mot denna bransch från tidigare regeringar.

Herr talman! Den näringspolitik som regeringen driver är bra för klimatet, ambitiös, effektiv och resultatriktad. Ambitionen i detta arbete är även att Sverige ska bli världsledande i en effektiv gruvnäring som tar stor hänsyn till miljön.

Jag yrkar bifall till näringsutskottets förslag.

Anf. 158 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Denna fråga har vi diskuterat tidigare, så jag väljer att lyfta ämnet för vår reservation så att jag inte förlänger debatten. Jag för-

sökte med samma strategi tidigare, men då blev ledamoten Isak From konfunderad och trodde att jag hade hamnat fel i den debatten och pratade om mineralpolitik. Men nu så!

Vi har stora behov av mineral i Sverige, och vi behöver ta mer ansvar i vår konsumtion och våra behov. Det kan innebära att vi behöver exploatera mer lokalt men också säkerhetsställa att mineralen är exploaterade på ett sätt som tar full hänsyn till mänskliga rättigheter, miljö och klimat, i synnerhet i mineralrika fattiga länder. Det finns flera direktiv och förordningar där mänskliga rättigheter, miljö och klimat tas upp i samband med detta. Tyvärr är det inte alltid tillräckligt. Vi får kontinuerligt rapporter om brott mot mänskliga rättigheter i samband med exploatering och rapporter om att man helt enkelt frångått miljöregler för att kunna säkerhetsställa ekonomiska intressen.

I många länder som är mineralproducenter lever befolkningen i fortsatt fattigdom, och dessa länder har inte samma lagar och kontrollmekanismer för att ta hänsyn till miljö och klimat, vilket får stora konsekvenser för människor, djur och biologisk mångfald – något som tyvärr utnyttjas för att hålla priserna nere.

Våra handelsavtal och investeringsavtal cementerar snarare än utvecklar relationerna länder emellan. Till exempel kommer Chiles associeringsavtal snart upp på bordet. Det ser bra ut, men i det finstilla säkerställs att Chile som land inte bygger vidare på sin vidareförädling utan fortsätter att vara råvaruexportör. Avtalet om hållbara investeringar som EU och Angola ingick häromdagen är vilseledande till namnet. Här finns varken en bestämmelse om hållbara investeringar eller en definition av hållbara investeringar, och det föreskrivs inte att arbets- eller miljömyndigheter ska delta i styrningen. Även om texten innehåller förklarande åtaganden om hållbar utveckling saknas bindande bestämmelser om bristande efterlevnad. Det är alltså ett dokument för att trygga mineralförsörjningen och fortsätta exploateringen på samma sätt som vi har gjort historiskt. Det är synd.

Omställningen kommer att kräva en betydande mängd batterimetaller som litium och kobolt. Med dagens råvaruproduktion kommer dessa metaller inte att räcka till framöver, inte ens om återvinningen ökar. Sverige har med sin gruvindustri goda möjligheter att gå före i denna utveckling, inte minst när det gäller ny teknik för energilagring.

Här kan Sveriges geologiska undersökning, SGU, spela en viktig roll. Därför anser jag att SGU bör få ett särskilt uppdrag att utreda vilka kritiska metaller som finns i Sverige. Därtill bör SGU:s uppdrag utökas så att det innefattar Sveriges hela mineralförsörjning, det vill säga återbruk, återvinning och exploatering. Detta skulle kunna leda till en ökad lokal produktion med bättre förutsättningar att respektera mänskliga rättigheter, miljö och klimat.

Jag yrkar bifall till reservation 12.

Anf. 159 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Herr talman! Vi står i dag i en skärningspunkt mellan globala utmaningar och nationella möjligheter där Sveriges mineralnäring inte bara kan vara en katalysator för hållbar tillväxt utan också ett ankare för vår nationella säkerhet i oroliga tider.

Dagens debatt handlar om hur en dynamisk och framåtblickande svensk mineralnäring kan vara grunden för vår strävan mot ett nettonollutsläppssamhälle, och det i en tid då de geopolitiska hoten skakar vår värld. Mineralnäringen är en av de av många svenska sektorer där nyttan för våra företag och den nationella politiken överlappar. Varje investeringsbeslut, varje nytt gruvprojekt och varje politiskt steg som tas får stora konsekvenser för vår ekonomi, vår miljö och vår säkerhet.

För att nå vårt mål om ett nettonollutsläppssamhälle måste vi öka vår självförsörjningsgrad av de mineral som ligger till grund för all ny teknik i omställningen till koldioxidfri energi. Det är litium för batterier, sällsynta jordartsmetaller för elektronik och vindturbiner samt koppar och nickel, som är grundläggande för nästan all hållbar infrastruktur. Sveriges unika geologiska förhållanden placerar oss i den fördelaktiga positionen att vara inte bara självförsörjande utan också en ansvarsfull exportör i den globala gröna omställningen.

På samma sätt är vår mineralnäring en strategisk tillgång i ljuset av de geopolitiska hoten. Vi lever i en tid då länder använder råvaror som taktiska redskap i ett mycket större maktspel. Genom att säkerställa en stark och självständig mineralnäring skyddar vi vår ekonomi mot externa störningar, förstärker vår teknologiska utveckling och stärker vår position på den internationella arenan.

Vidare är vår förmåga att effektivisera och modernisera vår gruvindustri avgörande för att upprätthålla och förbättra vår position på den globala marknaden. Vi måste investera i ny teknik som kan minska vår miljöpåverkan, öka vår produktivitet och säkerställa att vi kan möta den ökande globala efterfrågan på dessa värdefulla resurser.

Men vi måste också se till att vi har den arbetskraft som krävs för att stödja denna växande industri. Det innebär att vi måste investera i utbildning, forskning, utveckling och andra färdigheter så att vår arbetskraft kan möta framtidens behov.

Vi måste optimera varje aspekt av vår mineralnäring, från prospektering till produktion och export. Det betyder en regelbunden översyn av vår regulatoriska miljö för att säkerställa att den stimulerar innovation och attraherar investeringar samtidigt som den upprätthåller högsta tänkbara miljöstandarder och sociala standarder.

Här har Centerpartiet föreslagit tre parallella processer som snabbt kan ta oss förbi långa ledtider för miljöprövning utan att göra avkall på kvaliteten i prövningen.

Det första är en omarbetning av miljöbalken så att den tar större hänsyn till klimatnytta. Eftersom det tar tid har vi – det är det andra – föreslagit att regeringen samtidigt tillsätter en tillståndsberedning som likt Försvarsberedningen jobbar för att lösa så många frågor som möjligt på kort sikt som inte behöver vara en del av den längre miljöbalksförändringen. Det tredje är att stora projekt med stor klimatnytta inte bara måste ha en lots utan ett helt team av rätt personer från myndigheter som snitslar banan för projekten.

Vi kan aldrig, och ska inte, konkurrera med stora subventioner för produktion, men vi ska säkerställa att företag som vill utveckla sin verksamhet i Sverige inte behöver åka runt som en kula i ett flipperspel och slungas från ett hörn till ett annat för att sedan missa något och åka ned mellan armarna i flipperspelet och behöva börja om igen.

Det är trist att regeringen inte har lyssnat på det, för vi är övertygade om att vi på alla sätt behöver fortsätta att bygga broar mellan regering, näringsliv och forskningsinstitutioner för att skapa ett ekosystem som gynnar hållbar utveckling inom det här området.

Våra akademiska institutioner är i framkant inom forskning och innovation när det gäller hållbar gruvdrift och mineralutvinning, och denna expertis måste öka och gynna hela samhället. Men mer måste göras för att både grundforskning och tillämpad forskning ska bli en del av den statliga forskningsbudgeten.

Herr talman! Vi måste närma oss alla delar av mineralfyndigheterna och gruvbrytningen med ödmjukhet och en stark känsla av ansvar för att säkerställa att vi kan möta dagens behov utan att äventyra framtida generationers förmåga att möta sina behov.

I detta måste vi som politiker på nationell, regional och lokal nivå tillsammans med näringen ha en aktiv och nära dialog med dem som bor i områden där det ska brytas nya gruvor för att förstå rädslor och på ett så tidigt stadium som möjligt räta ut alla frågetecken.

En stark och hållbar svensk mineralnäring är avgörande för vårt lands framtid. Det handlar om att sätta en kurs som inte bara är miljömässigt ansvarsfull utan också ekonomiskt klok och strategiskt säker.

Centerpartiet vill gå vidare med en politik som erkänner mineralnäringens vitala roll i vår nationella agenda och som proaktivt adresserar de utmaningar och möjligheter vi står inför. Låt oss se till att vi när vi strävar efter en grönare framtid bygger den på fast svensk mark, där också de lokala ekonomierna får del av de värden som skapas.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 8 under punkt 6, som handlar om att omgående undersöka hur mineralersättningen kan höjas och hur den del som tillfaller staten kan tillfalla lokalsamhället.

(Applåder)

Anf. 160 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Sverige är en gruvnation sedan hundratals år, och den mineralbrytning som i dag pågår i Sveriges gruvor är viktig inte bara för Sverige utan för hela Europa. Sverige står till exempel för mer än 90 procent av all järnmalm som produceras i Europa, och vi har bland annat viktiga fyndigheter av koppar, guld och silver.

Gruvnäringen kommer dock ofrånkomligen alltid att ha en betydande miljöpåverkan som också behöver hanteras. I dag är gruvnäringen den största avfallsproducenten i vårt land, och gruvbolagen är i dag några av Sveriges största utsläppare av koldioxid. Därutöver påverkar gruvbrytning ofta både vatten och närmiljöer för lokalbefolkningen.

I dag handlar diskussionen ofta om behovet av både mer el och mer mineral för den gröna omställningen. Den gröna omställningen innebär troligen att en del nya gruvor kommer att behöva öppnas, medan alla kolgruvor, brunkolsdagbrott, skifferoljefält och oljeplattformar ska fhasas ut och stängas.

Varje ny gruva innebär dock en miljöpåverkan. Gruv- och mineralnäringen har själva tagit fram klimatmål i sin färdplan inom ramen för Fossilfritt Sverige. Näringarna kommer att behöva arbeta aktivt för att nå dessa mål. Det är också viktigt att politiken stöttar den omställning som måste ske.

Herr talman! För Miljöpartiet är det helt centralt att hela den gröna omställningen blir just grön, det vill säga att den blir både miljömässigt och socialt hållbar. Detta kräver att vi tar frågan på allvar och att vi gör en plan för hur en omställning ska kunna ske på ett sätt som är bra för de flesta av oss, och att vi gemensamt planerar en omställning som genomförs på ett ansvarsfullt sätt.

Om Sveriges gruvnäring på allvar ska bli en del av den gröna omställningen måste omställningen även omfatta själva gruvdriften. Därför anser vi i Miljöpartiet att Sverige behöver ta fram en ny strategi för en hållbar mineral- och metallförsörjning. Vi tycker att den ska innehålla fyra olika fokusområden.

Fokusområde ett handlar om resurseffektivitet och ökad cirkularitet. Vi behöver på ett mycket bättre sätt använda de material som vi har, dela mer, tillverka smartare produkter med mindre metall och återvinna den metall som redan har plockats upp. Metaller kan återvinnas från befintliga skrot-högar och från återvunna produkter. Men det finns också, som vi har hört i dag, möjlighet att ta fram värdefulla resurser ur gammalt gruvavfall. Det kan gälla mineral som sågs som ointressanta eller svårtillgängliga i en helt annan tid.

Vi behöver göra det möjligt, både ekonomiskt och tekniskt, att använda alla dessa olika resurser från olika delar av vår miljö. Fokusområde två handlar därför om att vi behöver säkerställa forskning och utveckling av alternativa material. Vi behöver utveckla de produkter som behövs för den gröna omställningen för att kunna använda fler typer av material där det är möjligt. Ett exempel är bilbatterier som inte innehåller litium.

Här har det också blivit tydligt att Sverige kan bli mycket bättre på att stötta forskning, utveckling och kompetensförsörjning kring alla delar av mineral- och metallområdet.

Fokusområde tre handlar om att vi anser att Sverige ska ha världens mest hållbara gruvnäring när vi bedriver gruvverksamhet. När gruvbrytning och mineralanrikning sker måste det ske så hållbart som det bara går, ur både social och ekologisk hållbarhetssynpunkt. Vi kan inte bedriva viktiga och strategiska verksamheter utan en stark hållbarhetsaspekt.

Fokusområde fyra handlar om att vi behöver säkerställa hållbara värdekedjor globalt. Det är inte bara den svenska gruvnäringen som ska vara socialt och ekologiskt hållbar. När vi handlar med mineral behöver vi samarbeta, ha gemensamma riktlinjer och ställa krav både inom och utanför EU för att undvika allt från barnarbete till miljökatastrofer i andra delar av världen.

Vi anser att alla dessa våra fyra fokusområden behöver finnas med i en ny nationell strategi för en hållbar mineral- och metallförsörjning.

Herr talman! Många stora målkonflikter uppstår om nya gruvor ska tas i bruk. Det kan gälla markkonflikter och negativa konsekvenser för miljö, påverkan på samers liv och deras rättigheter, rennärningen och effekter för lokalbefolkningen.

När vi nu ser ett ökat tryck på Sverige att leverera mineral till Europas gemensamma omställningsarbete behöver den svenska staten få i uppgift att trygga den svenska miljön, den svenska befolkningen, Sveriges lokalmiljöer, våra vatten, våra marker och lokalbefolkningens rättigheter. För vad ska vi med mineral till om vi förstör vårt vatten, vår mat och vår mark? Här borde inte målkonflikterna vara speciellt svåra.

Miljöpartiet anser att det behövs ett förstärkt arbete framåt för att vi ska kunna möta den gröna omställningen på ett hållbart sätt och för att säkra att vi kan göra omställningen och hejda klimatkrisen utan att i det arbetet köra i diket inom andra områden och därmed utarma till exempel den biologiska mångfalden, människors livsmiljö eller människors hälsa.

Herr talman! För att stärka och säkerställa ett hållbart och ansvarsfullt gruvdriftssystem anser vi att ett större helhetsgrepp även behöver tas vid planering av nya gruvor där planering från prospektering till stängning av en gruva behöver finnas med. Exempelvis skulle man redan från början behöva planera och finansiera en framtida restaurering av de områden som påverkats av gruvbrytning.

Då lokalsamhället ofta påverkas mest medan vinsterna med mer metall främst finns nationellt eller internationellt anser vi att en del av vinsterna bör gå tillbaka till lokalsamhället. Detta skulle kunna stöttas av en mineralfond till del bekostad av en höjd mineralavgift, en avgift som i dag är avsevärt lägre i Sverige än i andra europeiska länder.

I dagens situation, där vi inom många områden ser ackumulerade negativa effekter för till exempel lokalbefolkningen eller rennäringen, har vi flera stora samhällsinvesteringar – det kan handla om vindkraft, transportinfrastruktur, energiinfrastruktur eller mineralbrytning – där summan av de olika effekterna måste beaktas i beslutsprocesserna. Därför behöver vi tillsammans planera både långsiktigt och klokt.

Vi måste hejda klimatkrisen, men vi måste samtidigt säkra att vi får ett socialt hållbart samhälle och att vi tryggar den biologiska mångfalden, våra vatten och våra livsmiljöer. Den gröna omställningen måste bli just grön.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till Miljöpartiets reservation 16 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 161 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Tack, Katarina Luhr, för klargörandet att Miljöpartiet i grund och botten är ett parti som i alla fall är positivt inställt till gruvnäring! Det är glädjande att höra.

Under den förra mandatperioden hände dock ingenting så länge Miljöpartiet satt i regeringsställning. När näringen gång efter annan konstaterade att det fanns problem och hade tydliga önskemål på politiken hände ingenting. Vi rasade i rankning, och man pratade om det cirkulära. Faktum är att det cirkulära bara är en liten del av lösningen.

Vi har en befolkning i världen som ökar, och dessutom ett välstånd som ökar. I väldigt många länder kommer man ur fattigdomen, vilket vi ska vara tacksamma för. De vill ha samma standard som vi, vilket gör att behovet av jungfruligt material de facto ökar, även om vi är duktiga på att återvinna.

Vi kan inte gärna återvinna exempelvis Frihetsgudinnan eller Eiffeltornet. Det finns en massa metall och mineral som är använt i dag i applikationer och konstruktioner som vi inte rör på. Hur tänker sig Miljöpartiet en framtid där det cirkulära så tydligt understryks som en del av lösningen?

Det är klart att vi ska använda det som vi tidigare har använt ännu en gång eller så många gånger som möjligt – detta har vi ett moraliskt ansvar för att göra. Men är det inte lite att slå blå dunster i ögonen på folk att

hävda att det är lösningen? Industrin själv säger ju att det inte är lösningen. Det är nästan gratis för dem att återvinna det som redan finns ovan jord, så det är inte så att industrin motsätter sig återvinning. Men det är inte hela lösningen. Hur tänker Miljöpartiet kring detta?

Anf. 162 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. När det gäller återvinning har vi faktiskt kommit en ganska kort bit på vägen. Det finns väldigt mycket saker som inte återvinns i dag, och det finns dessutom väldigt dåligt med statistik över vart de metaller som kastas tar vägen och vad som händer med de metaller som återvinns.

Jag var själv lite naiv när jag började gräva och grotta i frågorna om att cirkulera metaller. Jag tänkte att metaller är det absolut enklaste att återvinna från produkter då de ofta består av grundämnen, har olika smältpunkter och är ganska lätta att separera, men det är faktiskt så att man inte alls återvinner det som man skulle behöva på grund av gamla strukturer och att det ofta kostar mer att återvinna än att ta upp nytt.

Jag vill, precis som jag framförde i mitt anförande, vara tydlig med att vi när vi ska försörja samhället med metaller och nya material behöver ha alla de olika benen. Det kommer inte att räcka med att till exempel bara återvinna elektronik, men det är ett bra steg på vägen att börja jobba med det.

Vi var på samma debatt i går och diskuterade kompetensutveckling, och jag tror att det krävs en ganska stor kompetensutveckling också när det gäller återvinning av material och ny design av produkter. Det kommer till exempel nya direktiv från EU om att man ska designa produkter så att de lättare kan skruvas isär. Det finns alltså massor att göra även på det området. Detta tycker jag vi ska ta vara på, för det är en superviktig del att återvinna det som vi redan har plockat upp.

Anf. 163 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Luhr, för svaret på frågan!

Återigen hävdar jag att industrin inte motsätter sig återvinning. Industrin motsätter sig inte att använda det som redan är upptaget ur jorden. Det är ju jättebilligt i förhållande till att driva ort i en gruva. Det är flera år sedan jag jobbade i gruvan, men då pratade man om att det kostade 100 000 kronor för varje 5 meter man drev under jord – då driver man väldigt många meter innan man är inne i malmkroppen. Det är alltså en no-brainer att använda det som finns ovan jord. Men man kan inte slå blå dunster i ögonen på folk och säga att detta är den stora lösningen, för det är det inte.

Jag hörde också gamla platser nämnas, alltså tidigare gruv sajter där det finns gamla försyndelser och fyndigheter som ligger kvar. Att förtydliga regelverket kring detta var något som Sverigedemokraterna motionerade om under i princip hela den förra mandatperioden.

I dag innebär det en jättestor risk för företag att ge sig på ett gammalt område som staten ansvarar för. Risken för företagen är att de övertar hela risken för allt avfall som finns begravt där, och det är ingen som är villig att överta den risken från staten.

Vi hade förslag om att se över regelverket och göra det enklare för företag att ge sig på gamla nedlagda gruv sajter. Det avlastar kommunen, det

blir säkrare för allmänheten då gamla schakt och liknande kanske inhägnas och det är en vinst för SGU och för gruvföretagen, som vet att det finns åtminstone någon form av fyndigheter. Men med nuvarande lagstiftning är det ingen som vågar.

Är Miljöpartiet beredda att stödja eventuella förslag som syftar till att undanröja denna problematik?

Anf. 164 KATARINA LUHR (MP) replik:

Fru talman! Jag vill åter tacka Eric Palmqvist, som jag tycker sätter fingret på en jätte viktig fråga. Han säger att det är en no-brainer att återvinna därför att det kostar mindre pengar. Problemet är att det inte är så i dag, och detta gör att det ibland faktiskt är lättare för företag att ta upp ny metall än att återvinna gammal.

Den debatt som vi har haft handlar egentligen bara om att vi behöver utöka gruvnäringen kraftigt och öppna nya gruvor, men vi missar mycket av det stora område som handlar om hur vi ska kunna minska avfallsbergen och också få ut nya metaller från både gruvanfall, produkter som vi redan har och gamla skrothögar.

Det finns många frukter som man tycker är lågt hängande, men precis som Eric Palmqvist säger behövs ett helt nytt regelverk här. Detta måste vi fokusera på. Om vi ska ha en ny mineralstrategi behöver vi också lägga stor vikt vid hur vi ska göra för att få fram de metaller som vi redan har tagit upp och undvika att behöva öppna nya gruvor och lägga på hög någon annanstans.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 februari.)

§ 14 Skogspolitik

Prot. 2023/24:72

15 februari

Mineralpolitik

Skogspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU7

Skogspolitik

föredrogs.

Anf. 165 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Nu är det dags för den årliga skogsdebatten. Vi har stått här många gånger de senaste åren, och vi har debatterat ungefär samma frågor varenda gång. Det betyder att vi inte riktigt kommer framåt, eller inte riktigt har kommit framåt, i skogsdebatten.

Min partikollega Mats Green höll ett anförande tidigare om vikten av gruvor, vad de har inneburit för Sverige och vad de har byggt upp under lång tid. Det är precis samma sak med skogen. Det är gruvorna och skogen, och såklart också Östgötaslätten, som har givit Sverige framgång.

Skämt åsido, fru talman, hade vi i mitten av 1800-talet kalhuggit nästan hela Sverige, i alla fall de södra delarna. I början av 1900-hundratalet bestämde vi oss för att vi var tvungna att bygga upp virkesförråden igen, och det gjorde vi. Vi började med en återbeskogning av det som var kalhugget, och sedan dess har vi byggt upp otroligt stora virkesförråd i Sverige. Samtidigt har vi skördat dessa virkesförråd ett flertal gånger.

När vi kom fram till mitten av 1900-talet bestämde staten hur skogsbruket skulle se ut. Det skulle vara stora monokulturer, och om det fanns andra trädslag besprutade vi dem med Hormoslyr. De skogsägare som bestämde sig för att de inte ville vara med om detta utan sköta skogen efter eget hjärta var de skogsägare som byggde upp höga naturvärden. Det är de skogsägare som i dag inte längre bestämmer över sin egen skog.

När vi sedan kom fram till 1990-talet och beslutade att svenska skogsägare skulle ha frihet under ansvar var det för vissa redan för sent. Men sedan vi har kört med frihet under ansvar i den svenska skogen och gett skogsägarna möjlighet att bruka skogen efter eget huvud har vi fortsatt att bygga upp virkesbestånden. Men vi har också ökat många av de biologiska värden som vi mäter i skogen.

Allt är inte perfekt – verkligen inte. Det är det aldrig. Men det går åt rätt håll i fråga om väldigt många parametrar. Den bilden får man inte riktigt när man står i denna kammare och lyssnar på vissa partier.

Vi brukar beskriva oss själva i Sverige och Sveriges skogar som ganska dåliga när det kommer till biologisk mångfald. Därför tycker jag att det är så intressant att läsa om biologisk mångfald från COP 15 i Kina år 2021. Det togs då fram ett verktyg av Storbritanniens naturhistoriska museum som skulle mäta biologisk mångfald och trender för biologisk mångfald i världen. Man skulle kunna mäta över tid och mäta länderna mot varandra.

Enligt detta sätt att mäta och följa biologisk mångfald ligger Sverige i topp tillsammans med Finland. När andra länder tittar på Sverige ser de att vi har en fantastisk biologisk mångfald i Sverige.

När man tittar på hur det har sett ut sedan vi införde frihet under ansvar för skogsägarna enligt 1993 års skogsvårdslag ser man att takten i fråga om återuppbyggnad av biologisk mångfald har ökat. Ändå har vi i dag problem med att skogsägarna inte får bruka sin egen skog efter eget huvud. Hur blev det så fel?

Vi har haft ministrar hela vägen sedan vi antog denna skogsvårdslag som har sagt att skogspolitiken ligger fast. Men likafullt blir fler och fler skogsägare av med möjligheten att bruka sin egen skog. I dag är det ett stort antal skogsägare som får gå till domstol för att det ska konstateras huruvida de över huvud taget ska få en ersättning och om de ska få bruka sin egen skog. Detta är ett system som vi måste komma ifrån. Framtiden för skogen i Sverige bygger på att de enskilda skogsägarna brukar och bestämmer över sin egen skog. En stark äganderätt är en stark brukanderätt, och det ger tillbaka till Sverige som nation.

Denna regering har nu tillsatt en skogsutredning. Det hade kanske inte behövts om den förra hade fyllt sitt syfte. Det gjorde den tyvärr inte. Problemen finns när man ska förhandla äganderätt, skog och brukande med Miljöpartiet – tyvärr. Centern hade nog väldigt goda intentioner med den utredningen, men det går inte att vinna den matchen och komma bra ut ur den. På samma sätt blev det med den artskyddsutredning som tillsattes under förra mandatperioden. Därför har denna regering nu tillsatt en ny skogsutredning. Det kommer under året också att komma en mindre utredning som hanterar de problem som vi har med artskyddet och ersättningsfrågan. Vi måste nämligen lösa dessa problem nu. Det måste vara slut med skogsägare som ska gå till en domstol gång på gång för att få bruka sin egen skog.

I denna skogsutredning talar vi dessutom om EU och skogen. EU har under senare tid lagt sig i mer och mer i det som handlar om den svenska skogen och det svenska självbestämmandet. Jag vet inte om man är uppe i sju, åtta eller nio olika lagförslag som på ett eller annat sätt är inne och petar i det som handlar om den svenska skogen och detaljstyr den svenska skogen. Det är nog inte en trend som kommer att gå över, utan vi kommer att behöva lära oss att hantera hur EU på ett eller annat sätt vill in och styra i den svenska skogen. Därför behöver vi också utreda hur vi ska bemöta de förslag som kommer från EU.

Det är en annan del i denna utredning som handlar om skogsägaren när det kommer till utredningsansvaret. Den nyordning som kom när det gäller skogen under förra mandatperioden, och som våra myndigheter bestämde sig för att jobba efter, handlar om att en skogsägare ska utreda huruvida staten får inskränka hans grundlagsskyddade ägande- och brukanderätt. Det är inte rimligt att skogsägaren ska utreda detta och ha detta ansvar. Dessa delar finns också med i utredningen.

Fru talman! EU har som sagt på ett antal olika sätt gått in i detta och velat detaljstyra och egentligen förstöra detta med frihet under ansvar som vi har i Sverige. Det är faktiskt det som det leder till. Och jag förstår det, för det ser inte likadant ut i Europa när det kommer till skog och brukandet av skog. Men för Sverige är detta en stor konkurrens fördel, precis som gruvorna har varit. Där har vi dock släppt efter, och nu håller vi på att göra samma sak med skogen.

Det som sker gång på gång när skogsägaren nu inte får bruka sin egen skog är att det uppstår råvarubrist för vår framgångsrika svenska skogsindustri. Det är en skogsindustri som ska stå för en stor del av den gröna omställningen, en skogsindustri som står för en stor del av bruttonationalprodukten och som faktiskt gör någonting bra av den råvara som våra förståndiga och kloka skogsägare har tagit fram.

Fru talman! Jag som själv är skogsägare vill även i framtiden kunna känna att jag är en miljö- och klimathjälte. Jag vill inte sitta och hantera ett antal olika kontroverser med myndigheter och domstolar för att få bruka min skog och leverera råvara, precis som skogsägare har gjort under lång tid för Sveriges bästa.

Fru talman! För övrigt anser jag att Sveaskog borde säljas.

(Applåder)

Anf. 166 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för hans anförande. Det är alltid lika roligt att lyssna till John Widegren när han debatterar.

Ledamoten nämnde den nya skogsutredningen, och jag har några funderingar kring den. Den aviserades för snart ett år sedan, så det har tagit ett bra tag innan man lyckades tillsätta den. Vi har väntat, men till slut kom den.

Utredningen ska hinna med ganska mycket på ganska kort tid. Vi har tidigare en skogsproposition och den omfattande utredning som låg till grund för den. Det finns också flera andra utredningar som berör skogen och som redan är igång.

Utifrån detta funderar jag lite grann på hur dialogen med de andra utredningarna ska ske. Det är fråga om Miljömålsberedningen, Renmarks-

kommittén, utredningen om avskogningsförfordningen och förhoppningsvis också väldigt snart en utredning om artskyddet.

Hur har regeringspartierna tänkt med alla dialoger och framför allt alla de överlappande uppdrag som finns? När det gäller Miljömålsberedningen finns det flera överlappande uppdrag inom olika tidsramar som man ska jobba med parallellt. Vem ska göra vad, och hur ska det samordnas?

Någonting som jag tycker är bra är den referensgrupp som ska tillsättas där samtliga politiska partier i riksdagen ska ingå. Hur är det tänkt? Vet ledamoten Widegren någonting mer? Är det ledamöterna från Miljömålsberedningen, eller är det en ny grupp med representanter som ska tillsättas?

Anf. 167 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Det var ett helt koppel av frågor. Tyvärr ska jag göra ledamoten ganska besviken eftersom jag nog inte kan svara på dessa frågor. Det får nog Regeringskansliet själva hantera.

Hur denna parlamentariska grupp ska tillsättas vet jag inte än – om det är klart eller inte.

Det är intressant att ledamoten lyfter fram att det är mycket som överlappar. Det tror jag är bra. Det blir då fler som tittar på samma frågor. Sedan kommer det såklart att behöva landa i någon form av slutbehandling på ett eller annat sätt. Miljömålsberedningen som pågår nu och som jag själv sitter i ska vara klar under hösten. Delbetänkandet från Skogsutredningen ska vara klart till jul, och slutbetänkandet ska vara klart till nästa sommar. Man kommer alltså att jobba med frågorna samtidigt, och jag tror att det är bra. Jag förutsätter också att man på ett eller annat sätt sedan lyckas landa dem på departementet på ett sådant sätt att de sedan ska kunna leda till en klok proposition.

Anf. 168 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Widegren för svaret trots att han inte kunde svara på särskilt mycket. Jag trodde kanske att ledamoten hade mer insyn och hade varit med mer i framtagandet av direktiven och utredningen.

Jag måste dock få fråga ledamoten Widegren vad han anser vara den viktigaste frågan i skogspolitiken just nu. För mig är svaret självklart: Det är artskyddsfrågan. Den måste hanteras här och nu. Men regeringen tycks faktiskt inte prioritera den – den SD-ledda regeringen har haft ett och ett halvt år på sig, men ingenting har hänt.

Vi har haft interpellationsdebatter med ansvariga ministrar här i kammaren, och på frågestunden har vi ställt frågor, men vi får inga svar. Man säger att det ska tillsättas en utredning, och det har man sagt under lång tid. Man har sagt att man tittar på frågan och så vidare, och senast under frågestunden i dag kom det löften om en ny utredning. Men vi har inte sett skymten av den.

Detta är den fråga som är allra mest akut för skogsägarna här och nu. Varför har man inte börjat med artskyddsfrågan? Delar ledamoten SD-regeringens solklara prioritering att tillsätta en skogsutredning men ingen utredning om artskyddet?

Anf. 169 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag fick först frågan vilken jag tycker är den viktigaste frågan just nu. Jag instämmer i att det är artskyddsfrågan. Ett av de absolut största problemen vi har just nu är artskyddsfrågan. Det beror på att vi har valt en nyordning för skogen, nämligen att tolka artskyddsfrågan på ett sätt vi egentligen inte hade behövt göra i det här läget. Vi hade kunnat fortsätta framåt på det vis vi har gjort tidigare.

Den moderatledda regeringen har nu tillsatt en skogsutredning. I förarbetet till den skogsutredningen är det sagt att det ska vara en del som blir en artskyddsutredning. Frågorna ligger dock inte under samma ministrar, och därför delas detta upp. Men det kommer att ske skyndsamt, för detta är en fråga som brådskar. Förhoppningsvis ska vi alltså inom något år eller så slippa att gång på gång se rubriker i lantbrukspressen om skogsägare som drabbas av artskyddsinskränkningar.

En viktig fråga för mig som moderat är ersättningsbiten. Alla gånger som någons ägande och brukande inskränks ska det utgå en ersättning. För Moderaterna blir därför detta en väldigt viktig del i det fortsatta arbetet med artskyddet.

Anf. 170 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, ledamot John Widegren! Jag kunde inte låta bli att begära replik med tanke på att du tillskriver mitt parti så stor makt i dessa frågor. Det är alltid spännande att se.

I mitt anförande kommer jag att ta upp ungefär samma sak som ledamoten gjorde men – som vanligt, kanske – tvärtom.

I Sverige har vi ju en skogsvårdsplan med två jämställda mål: Vi har ett produktionsmål, och vi har ett miljömål. Produktionsmålet har vi nått varje år sedan vi antog dessa lagar, men miljömålet har vi aldrig nått. Borde därför inte regeringen lägga större vikt vid detta när den tillsätter en ny skogsutredning?

I Skogsstyrelsens fördjupade utvärdering av miljömålet Levande skogar står det: ”Miljökvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder.” Det står också: ”Utvecklingen i miljön är negativ.” Det har utvärderats fram till år 2030.

Som regeringsparti och, vilket vi hörde nyss, ledare av regeringen borde väl detta vara någonting man vill åtgärda och se till att man faktiskt får verktyg för att hantera. Jag märker inget av det när jag hör John Widegrens anförande, utan snarare hör jag att man vill öka produktionsmålet och köra över miljömålet. Frågan är därför: Anser Moderaterna att miljömålet fyller sin funktion?

Anf. 171 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna från ledamoten Nohrén.

Miljömålet Levande skogar har varit en trätöfråga förut. Vi vidhåller att målet inte är rätt utformat. Både Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket framhåller att vi inte kommer att uppnå miljömålet Levande skogar även om vi slutar att bruka skogen. Målet är nämligen felformulerat. Vi anser att det är formulerat på ett sätt som inte gör det nåbart.

Jag tycker ändå att jag sa ganska många gånger i mitt anförande att miljövården och annat i mångt och mycket går åt rätt håll. Så är det ju, men det målas ofta upp en bild av att det inte är så i den svenska skogen

utan att det går åt fel håll. Jag tycker att det är en väldigt olycklig bild, och jag tycker att det index jag hänvisade till är ett tydligt exempel på det.

Enligt detta index behöver man ligga över 90 procent för att vara på en stabil nivå som är bra för ekosystemen och den biologiska mångfalden, och Sverige – tillsammans med Finland och något ytterligare land – ligger där, alltså över 90 procent. Världssnittet ligger nere på någonstans runt 75–77 procent. Det är alltså inte här problemet med biologisk mångfald finns.

Vi har en del problem med biologisk mångfald i Sverige, och det rör mängden naturbetesmarker som inte längre betas på grund av att vi har för få betande mular – vilket beror exempelvis på att Miljöpartiet med flera har släppt upp rovdjursstammarna för högt. Det är ett större problem än situationen i den svenska skogen.

Jag sa också i mitt anförande att allt inte är perfekt men att jag är helt övertygad om att enskilda, privata svenska skogsägare vill göra saker och ting bättre och bli bättre. Det förutsätter dock att de bestämmer över sin egen skog. Ingen svensk skogsägare tror att det offentliga kommer att sköta hans skog bättre än vad han själv gör.

Anf. 172 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Likt John Widegren är jag skogsägare, och jag vill väldigt gärna göra rätt i min skog. Jag vill kunna få rådgivning för att veta hur det ska gå till och ha möjlighet att vidta bra miljöåtgärder. Jag vill kunna leverera bra biomassa och framför allt bra träprodukter, och för att göra det behöver man se hur skogen mår i sitt ekosystem. Det finns alltså många olika sätt att se på detta.

Jag tycker inte att ledamoten svarar på min fråga. Målet Levande skogar är felställt, säger han, men det är ju det mål vi har och som vi har antagit i denna kammare.

När Skogsstyrelsen tittar på detta ser man att vi har brist på viktiga livsmiljöer i skogslandskapet och att flera typer av livsmiljöer minskar och blir mer fragmenterade. Det är en ogynnsam status och en negativ utveckling för många skogslevande arter. Många hotade och känsliga arter minskar, och populationer blir fragmenterade. Flera av skogens ekosystemtjänster har otillräcklig status. Kulturmiljöer förstörs i skogslandskapet i samband med skogsbruksåtgärder. Vi har en negativ påverkan på skogslandskapets vattendrag.

Detta är sådant som man ser inte har blivit bättre över tid. Man ser i stället att det har försämrats sedan man började utvärdera de här sakerna. Det står: ”Sveriges möjligheter att bevara biologisk mångfald i skogslandskapet kräver kraftfulla åtgärder. För arter knutna till lång kontinuitet och arter som behöver livsmiljöer som idag är ovanliga i skogslandskapet är situationen allvarlig.”

Tycker inte ledamoten att detta är någonting att ta på allvar, snarare än att ställa om målen? Vad ska ni göra för att detta ska bli bra, John Widegren? Kommer produktionsmålet och miljömålen fortfarande att vara likställda under en moderatledd regering? Jag ser det inte så.

Anf. 173 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Det här med arter är en intressant fråga. Den ska vi inte ge oss in i nu, för den kräver en lite längre diskussion. Dessutom finns vår

gamle nestor när det kommer till arter, Mats Nordberg, inte med oss längre. Han representerade Sverigedemokraterna. Jag hyste ett väldigt stort förtroende för honom när det gällde arter och artdiskussionen. Han förklarade ofta detta med trender i arter och så vidare, även om det inte är hela förklaringen.

Till skillnad från Miljöpartiet vill Moderaterna inte att Sverige ska bli ett museum. Moderaterna vill inte att mer mark ska tas ur produktion, för vi har inte råd med det. Däremot har vi moderater under lång tid när vi lagt våra egna budgetar haft extra pengar till att sköta de naturvärden som vi redan har skyddat för att ha mer skötsel i de områdena och inte behöva ta mer mark ur produktion.

För vissa i den här kammaren och runt omkring är det som att the sky is the limit för hur mycket mark man ska ta ur produktion och hur mycket mark man ska skydda. Det kommer inte att vara en framgångssaga för Sverige. Framgångssagan är att fortsätta låta enskilda skogsägare bestämma, att ge dem möjlighet att bli bättre men framför allt att låta dem bruka och bestämma över sin egen skog.

Beskrivningen som finns av miljömålet Levande skogar är ytterligare ett exempel på att vi förmodligen ganska ofta framställer oss som lite sämre än vi faktiskt är. I omvärldens ögon är vi inte så här dåliga. När vi rapporterar skyddad natur och så vidare till EU rapporterar vi på ett annat sätt än övriga länder, och då hamnar vi i dålig dager. Det måste vara slut på det. Vi måste börja lyfta fram de fördelar vi har, för skogen är nyckeln till framgång i framtiden för Sverige.

Anf. 174 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Vi har precis haft ett replikskifte som berörde ganska mycket av mitt anförande. Man kan se stora skillnader i fråga om hur vi ser på skogen, vad som är viktigt och vad man kan tumma på och inte.

Jag tror att vi alla här i kammaren kan säga att Sveriges natur är fantastisk. Jag tror att de flesta svenskar känner stor stolthet och varm glädje över den natur vi har, och vårt land har fått natur i överflöd. Vi har milsvida skogar, storslagna fjäll, myllrande våtmarker och artrikedom i skog och mark. Men vi ser att förlusten av särskilt värdefulla och artrika skogar är mycket omfattande, och den sker just nu i väldigt hög takt.

De svenska avverkningsnivåerna har de senaste åren varit exceptionellt höga och legat på över 90 miljoner kubikmeter varje år. Det är historiskt unikt, fru talman, och vi ser att effekterna är mycket påtagliga i skogslandskapet. Det är inte det här som lagen föreskriver. Som jag sa i replikskiftet har den svenska skogspolitiken två jämställda mål: ett produktionsmål och ett miljömål. Båda ska uppnås.

Som jag sa tidigare skriver Skogsstyrelsen så här i sin senaste utvärdering av miljötillståndet i skogen: "Förlust av naturvärden som inte går att återskapa under överskådlig tid har i analysen identifierats som ett problem av särskilt brådskande karaktär. --- Att säkerställa att kvarvarande skogar med mycket höga naturvärden bevaras är avgörande och behöver hanteras skyndsamt."

Den förra S-MP-regeringen tillsatte en skogsutredning. Det blev en skogsproposition, och det blev förslag på hur vi skulle skydda en stor del av naturen när det gäller fjällnära skog. Men själva skyddsdelen gick om intet, för när den skulle implementeras vann oppositionens budget och

pengarna försvann. Därefter blev det en ny regering, och än mer pengar försvann.

Det är ledsamt, för i den fördjupade utvärderingen av Levande skogar tar man upp flera problem att lösa för att faktiskt uppnå miljömålet.

Det handlar om brist på livsmiljöer i skogslandskapet. ”Flera typer av livsmiljöer minskar och blir alltmer fragmenterade.”

Vi ser en ogynnsam status eller en negativ utveckling för många skogslevande arter. ”Många hotade och känsliga arter minskar och populationerna blir alltmer fragmenterade.” Populationerna kan helt enkelt inte mötas utan blir fragmenterade, och skogslandskapet löses upp.

”Flera av skogens ekosystemtjänster har otillräcklig status”, står det vidare. Vi ser att kulturmiljöer förstörs i skogslandskapet i samband med skogsbruksåtgärder, och vi ser negativ påverkan på skogslandskapets vattendrag.

En del i hur man ska åtgärda de här sakerna är att ha ett mer naturnära brukande. Skogsstyrelsens utvärdering tar till exempel upp hyggesfritt skogsbruk och andra naturnära brukningsformer och hur man ska återställa vattenbalansen i skogen.

Före jul fick vi en rapport presenterad av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen om hur man skulle kunna öka förutsättningarna för hyggesfritt skogsbruk och naturnära skogsbruk. Där nämns flera olika delar som skulle kunna öka den biologiska mångfalden och ge mer kontinuerliga skogar, bland annat genom att man ger Sveaskog och Fastighetsverket i uppdrag att jobba med dessa saker. Man kan också ta fram utbildning och ge ekonomiska bidrag till entreprenörer och kompetensutveckling inom hyggesfritt, för i dag finns inte alltid kunskapen. Vad är bäst? Alla metoder funkar inte på alla marker. Vissa metoder funkar bättre. Sverige är ett stort, avlångt land. Vi behöver mer forskning.

Vi behöver också forskning på skogsskötsel, skogsteknik, skoglig plantering, nya maskiner och nya maskinparker som funkar. Där ser vi just nu att Sveaskog har ett fantastiskt samarbete med några som gallrar med drönare och annat. Det gör att vi får mer skog kvar, för vi behöver inte ha skogsbilvägar. Vi får också mindre påverkan på marken. Just det här ska vi använda våra gemensamma skogar till, och det är sådana här initiativ som staten ska ta lead på.

Men tar regeringen det här på allvar? Nej. Trots årtal av nödrop från forskare och myndigheter gör man nu tvärtom när man tillsätter den nya skogsutredningen.

Den här utredningen ska fokusera på att öka tillväxten i skogen – trots att vi inte en enda gång har missat produktionsmålet. Men varje år har vi som sagt misslyckats med att nå miljömålet. Ändå finns inte det med i utredningen. Det allvarliga hotet mot de sista resterna av skog med riktigt höga naturvärden nämns inte med ett enda ord.

Man säger att det är klimatåtgärder att ta ut mer biomassa, men man visar inte förståelse för att levande skogar också är ett skydd mot klimatförändringar och att klimatanpassningsåtgärder i skogsbruket är en nödvändighet.

Man vill heller inte veta vad som finns i skogen. Vi avverkar redan nu i blindo. Nu vill man öka ytan som enskilda får avverka utan granskning från 0,5 till 5 hektar. Det är alltså en yta stor som fem fotbollsplaner. Gör grannen likadant är det snart ett ganska stort område, och gör fler grannar

likadant blir det ett enormt kalhygge utan någon granskning. Det kan komma att få förödande konsekvenser för naturen som sådan men också för till exempel rennäringen och för fragmenteringen av skogslandskapet.

Det här är några av förslagen i skogsutredningen som gör oss djupt oroade. Det finns fler.

John Widegren försökte sig på att tolka Miljöpartiets politik tidigare. Jag skulle säga att det var en vantolkning. Vi vill se en omläggning av skogspolitiken, ja. Men vi vill att Sverige ska vara ett grönt föregångsland inom hållbart och skogsnära skogsbruk. Vi ser att vi behöver en bredd av olika metoder för att bruka skogen.

John Widegren pratar om ett museum. Nej, det vill vi inte ha. Men vi ska skydda det som behöver skyddas, och det som ska brukas ska brukas hållbart. Vi vill att storleken på hyggen och den sammanlagda storleken på tidsmässigt och rumsligt närliggande hyggen ska begränsas så att vi får en landskapsbild och kan titta på skogen på ett sådant sätt.

Vi vill se ett ersättningssystem för att främja ekosystemtjänster, ökad naturhänsyn och andra miljöåtgärder i skogsbruket. Vi vill främja hållbara skogsbruksmetoder och minimera gödsling av våtmarker och skogsmarker, för det är ju så att det vi gör i skogen kommer ut på andra ställen. Om vi har avverkning lakar vi ut mineral, grundämnen, gifter och gödning. Det hamnar i våra vattendrag och till exempel i havet, så det vi gör i skogen påverkar hela vårt ekosystem.

Fru talman! Jag ska sluta nu. Vi kommer säkert att fortsätta med denna debatt under hela kvällen.

Vi har en förenklad motionsbehandling det här året, vilket gör att vi inte kommer att kunna yrka på flera av de motioner som vi lämnat in. Jag står förstås bakom dem även i år, men jag yrkar bifall till reservation 10 och tackar därmed för i dag.

(Applåder)

Anf. 175 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Emma Nohrén brukar säga att vi tycker precis lika, fast tvärtom. Det är väl rätt sant.

I förra veckan kom besked om den nya skogsutredning som Emma Nohrén tog upp i sitt anförande, och som ett brev på posten kom också en debattartikel där utredningen förstås sågades jäms med fotknölarna. I den artikeln, som en partikollega till Emma Nohrén skrivit under, står det: ”Regeringen kör på – skogen ska skövlas” och ”Sveriges natur är fantastisk. Men ändå tillåter vi en massaker av den.” Det är väldigt drastiska ord om hur regeringen vill jobba kring skogen och även om hur den enligt Miljöpartiet sköts.

Står Miljöpartiet som parti bakom uttalandet att den svenska skogen skövlas? Är det den bild hela Miljöpartiet står bakom, eller ska den enskilda ledamoten stå till svars för den? Anser Miljöpartiet att vi bedriver en massaker på den svenska skogen?

Anf. 176 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Som Kjell-Arne Ottosson sa var artikeln underskriven av en enskild ledamot och innehöll ordval som jag själv kanske inte hade gjort. Däremot ser vi ju att utredningen har fokus på ökad produktion och inte nämner någonting om miljöhänsyn. Vi ser över huvud taget väldigt få

åtgärder på det området. Det är klart att det finns frustration i den här debattartikeln.

Vi anser att regeringen har chansen nu när de ska lägga fram en ny skogsutredning – trots att så många andra pågår samtidigt, som vi hörde i replikskiftet mellan Moderaterna och Socialdemokraterna. Det är förvånande att det bara handlar om ökad produktion och att inga andra delar finns med.

Jag skulle personligen inte använda samma ord som i debattartikeln, men vi ser ju vartåt det barkar.

Anf. 177 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! I direktivet står det flera saker om just miljömålen och hur vi ska effektivisera miljöarbetet i skogen. Det finns faktiskt med i direktivet.

I detta betänkande har Miljöpartiet bara med en reservation som är uppe till behandling. Ett återkommande mantra är ”hyggesfritt skogsbruk” och att man ska upphöra med kalhyggesbruk. Det är ständigt återkommande. Men forskningen säger att det inte är vägen framåt. Möjligtvis skulle det kunna fungera på vissa områden, men det är ändå väldigt tydligt att det inte skulle funka om vi gick över till en annan form där vi i stället plockhugger. Det insåg man redan 1903. Då var skogen tom på stora träd, och därmed var det material som gav frö inte bra.

Forskningen har gång efter annan pekat på att hyggesfritt skogsbruk inte kommer att fungera. Om vi till stora delar ska köra med det kommer ett enda trädslag att ta över, och det är gran – oavsett vilken mark skogen står på. Ändå är detta ständigt återkommande från Miljöpartiet. Ser Miljöpartiet ingen annan väg framåt, annat än möjligtvis minskad gödsling? Det ger ju ännu mindre biomassa. Vi skulle behöva mer biomassa för att suga upp mer koldioxid. Ser Miljöpartiet ingen annan lösning för skogen annat än att den brukas kalhyggesfritt? Det verkar ju vara det som kommer igen i allt.

Anf. 178 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Hyggesfritt har blivit namnet på en viss typ av skogsbruk, men vi börjar mer och mer prata om naturnära brukningsmetoder.

Det är helt rätt att vi inte tycker om kalhyggen – speciellt inte stora. Däremot kan det göras när det blir motsvarande en naturlig lucka. Vi ser ju i andra länder, till exempel Tyskland, att det görs kalhyggen på mindre ytor. Jag tror att det handlar om upp till 2 hektar i vissa delar. Det kan släppa in ljus och ge andra fördelar.

Vi skulle behöva ha ett mer naturnära bruk. Kalhyggesförfarande funkar jättebra på vissa marker, men inte på alla. Skulle det göras överallt blir det en förgraning, som ledamoten säger. Det behövs skötsel även om man arbetar hyggesfritt, och man är oftare ute i skogen på det viset. Men att ha trakthyggesbruk som i dag anser vi inte är förenligt med miljömålen, och det gör också att man inte klarar av att nå dem.

Miljöpartiet vill ha hyggesfritt, naturnära metoder och mindre kalhyggen – om vi alls ska ha några kalhyggen.

Anf. 179 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Vänsterpartiet har inga yrkanden i det här betänkandet eftersom vi i år – eller snarare förra året – inte har väckt någon motion om skogsbruk. Det gjorde vi däremot i början av mandatperioden, och jag vill hänvisa till den för den som är nyfiken på vår politik på området. Vi har även i vår följdmotion till regeringens klimathandlingsplan ett antal yrkanden som rör skogspolitiken.

Jag tänkte passa på att i dag prata lite om skogsbrukets klimatpåverkan. Skogen är livsmiljö för en mängd olika djur och växter och genererar en rad ekosystemtjänster utöver att lagra kol och producera råvaror. Det totala kolupptaget skulle kunna vara ännu större än i dag med ett skogsbruk där träden får växa sig äldre eller genom skydd av mer skog. En betydande del av dagens kolsänka uppkommer på skogsmark som inte används för virkesproduktion, exempelvis formellt skyddade skogar.

Vänsterpartiet anser inte att det svenska skogsbruket i dess helhet i dag är att betrakta som hållbart. Vår inställning är att produktionsmålen behöver vara underställda miljöhänsynen. I dag nås inte miljömålet Levande skogar.

För att uppnå ett hållbart skogsbruk kan inte råvaruförsörjningen vara styrande för hur våra skogar ska brukas. Naturens gränser med bevarade ekosystem måste vara ramen för hur skogarna nyttjas. Att vi hållbart nyttjar vår skogsråvara är avgörande för att vi ska kunna möta såväl klimatkrisen som utarmningen av den biologiska mångfalden.

Sverige ska enligt EU:s nya klimatlagstiftning öka den genomsnittliga totala nettoinlagringen med 4 miljoner ton år 2030. Nettoinlagringen ska ske i skog, mark och träprodukter. Med nettoinlagring menas att upptaget av kol i skogsmark är större än den förlust som sker varje år i samband med skogsavverkning och naturlig nedbrytning.

Enligt statistik från Naturvårdsverket var Sveriges nettoinlagring av koldioxid i skogsmark år 2022 cirka 39 miljoner ton koldioxid. Det innebär att det årliga kolupptaget i skogen har minskat med 40 procent de senaste tio åren. Sammantaget motsvarar det utsläpp som är större än från alla inrikes transporter under ett år. Att kolupptaget minskat beror på hög avverkning, att fler träd dött av torka och granbarkborrar och minskad tillväxttakt. Nettoinlagringen i träprodukter är relativt oförändrad under perioden. Ungefär 80 procent av det som avverkas i skogen går till kortlivade produkter som biobränslen, papper och kartong.

För att bryta trenden med att kolinlagringen blir allt sämre i Sverige anser Vänsterpartiet att det krävs ett stort antal åtgärder för att svenskt skogsbruk ska bli hållbart. Mest angeläget är att omedelbart få stopp på de avverkningar som sker av skogar med höga naturvärden. Då kan mer kol lagras och den biologiska mångfalden stärkas. Det är även av stor vikt att markägare i ökad utsträckning kan få ersättning för att de lagrar kol och bevarar biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster och därmed bidrar till de gemensamma nyttigheter som främjar ett mer hållbart samhälle för oss alla och för kommande generationer.

Anf. 180 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Även om Vänsterpartiet inte har några reservationer i dag var det ändå ganska mycket i anförandet som jag skulle vilja ta fasta på, men till det räcker inte tiden.

Kajsa Fredholm sa bland annat att produktionsmålen ska vara underställda miljömålen. Samtidigt säger hon väldigt mycket om omställningen och vikten av omställning med tanke på de utmaningar vi har med klimatet.

Då måste jag fråga: Med produktionsmål som är underställda miljömålen – det innebär alltså att vi ska ta ut ännu mindre – på vilket sätt tänker då Vänsterpartiet att vi ska ställa om? Om vi inte ska använda produkter från skogen, som ju är vår stora konkurrensfördel här i Sverige, vad ska vi då använda? Eller är lösningen på omställningen att vi ska krypa tillbaka in i grottorna igen?

Anf. 181 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för ledamotens intresse för vår politik. Det tycker jag är trevligt.

Jag tänker inte att vi ska krypa tillbaka in i någon grotta. Jag tror att man även när man bodde i grottor brukade skogen, i alla fall om man bodde i Sverige. Det fanns skog att bruka, elda och använda.

Jag menar att vi ska använda skogen fast på ett hållbart sätt. Det var det jag sa i mitt anförande. Vi anser inte att skogen som helhet i dag brukas på ett tillräckligt hållbart sätt.

Sedan har vi ju konflikter om den svenska skogens skötsel och användning. Om man ska dra det lite till sin spets kan man säga att den ena parten ser skogen som ett odlingssystem och den andra parten ser den som ett ekosystem. Jag tror att vi behöver hitta ett mellanting här, där vi fortfarande kan behålla och bevara den biologiska mångfalden.

FN:s Agenda 2030 och dagordningarna på de årliga COP-mötena säger ju samma sak med tydlighet: Klimatkrisen accelererar. Vi är illa ute, och vi måste agera nu. Här har varje hektar skog en roll att spela med sina viktiga produkter för den nödvändiga biologiska mångfalden och kampen mot klimatkrisen. Jag undrar om ledamoten håller med om att även skogssystemet behöver sättas in i klimatkrisens tidsramar?

Anf. 182 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Kajsa Fredholm, för både svar och fråga!

Ja men självklart, vi är ju redan där! Bara genom att skogen står och växer suger den in strax under 50 miljoner ton koldioxidekvivalenter på ett år. Sedan har vi substitutionseffekten, som väldigt många inte låtsas om. När vi byter ut CO₂-intensiva material som stål och betong mot trävaror blir det ytterligare ungefär 40 miljoner ton koldioxidekvivalenter som vi tränger bort eftersom vi använder produkter från skogen. Vi är alltså där redan nu. Vi använder oss av skogen och av de tjänster som skogen ger oss. Att vi skulle behöva ställa om för att nå dit är en bild som jag inte köper. Vi är redan där.

I sitt anförande ondgjorde sig Kajsa Fredholm över kortlivade produkter. Detta är en annan sak som vi brukar få höra: Vi ska inte använda kortlivade produkter i den utsträckning vi gör i dag.

Vi hade en bioekonomistrategikonferens för ett år sedan, där vi hade med representanter från EU som sa något i stil med att vi inte kan fortsätta elda dugligt timmer. De menade alltså på fullt allvar att vi eldar timmer! Den skogsägare som skickar sitt timmer som brännved tror jag inte finns.

Nu är det så här, fru talman, att timmerstockar är runda. Plankor och brädor är fyrkantiga. När vi skickar timmer till sågverk får vi restprodukter, och det är till stor del av restprodukterna som vi gör dessa kortlivade produkter. Dem kan vi inte använda till annat. Det är där detta kommer in.

Anser Kajsa Fredholm och Vänsterpartiet att vi inte heller ska ta fram brädor och plankor längre utan att vi ska gå tillbaka till att timra hus? Det blir förstås fint, men då tror jag att vi får stora bekymmer.

Anf. 183 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Det är alltid lika roligt att debattera med ledamoten. Kjell-Arne Ottosson talar om timmerstugor. Jag bor i Leksand i Dalarna, och jag tycker att de är jättebra. Man får gärna timra fler.

Vi behöver till exempel bygga mer i trä. Långsiktigt hållbara träprodukter är helt nödvändigt. Det tycker jag är jättebra.

Det som ledamoten nämner om att EU hade åsikter om att vi eldar upp dugligt trä, eller vad ledamoten nu sa, är inget som jag tycker att ledamoten ska blanda in mig i, för jag håller inte med om det. Självklart ska vi använda det som blir över till både biobränslen och andra produkter. Vad jag menade var helheten. Uttaget ur skogen är för stort som det ser ut i dag, och vi har en negativ klimatnytta på det sättet.

Sedan har vi EU:s klimatlagstiftning, som innebär att vi behöver öka nettoinlagringen med 4 miljoner ton till år 2030. Hur ser ledamoten att det ska gå till?

(KJELL-ARNE OTTOSSON (KD): Det får jag inte svara på.)

Nej, förlåt. Jag ber om ursäkt.

Anf. 184 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas reservation nummer 3, under skogsbrukets roll i bioekonomin.

Den svenska skogen är vårt gröna guld som skapar jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Men den svenska skogen har också ett unikt naturvärde och ska därför förvaltas i balans mellan naturvård och skogsbruk. Skogen har byggt vårt land och har en avgörande roll i omställningen nu när vi ska ersätta våra fossila produkter.

Äganderätten i skogen är grunden för att tillvarata skogens potential, och frivillighet ska vara grunden vid skydd av skog.

Vi socialdemokrater vill att förädlingsgraden ska öka, att fler hus ska byggas i svenskt trä, att vi ersätter fossilbaserade plastmaterial och ökar den inhemska produktionen av bioenergi och biodrivmedel. I detta är det svenska skogsbruket centralt.

Bioenergin är en möjliggörare i omställningen. Nya förnybara lösningar ska utvecklas för att bryta oljeberoendet. Med en ökad inhemsk produktion av flytande biodrivmedel kan vi stärka vår försörjningsförmåga och energisäkerhet.

Den bioekonomiutredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte har lämnat sina förslag, men frågan är vad den här regeringen kommer att göra med den. Det har varit och är oroväckande tyst.

Nu krävs det att vi politiker är konstruktiva och beredda att se helheten i skogen för att vi ska komma framåt. Vi behöver mer dialog i våra skogsfrågor, och då är skogsprogrammet ett viktigt verktyg för att främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk.

Kompetensbristen i de gröna näringarna är något vi måste ta på allvar, och den kan lindras med hjälp av Naturnära jobb. Vi socialdemokrater vill också se en jämställd skogssektor. En inströmning av kompetenta och engagerade kvinnor och män till våra skogliga arbetsplatser är en direkt förutsättning för kompetensförsörjningen och branschens överlevnad.

Fru talman! Den senaste veckan har det varit mycket skog på dagordningen även i riksdagen. Först hade vi middagsmöte med Skogsindustrierna och pratade om forskning och energifrågor kopplat till skogen. Sedan drog vi igång en skogsutbildning för att tillsammans över partigränserna fördjupa våra skogskunskaper. Sveaskog besökte miljö- och jordbruksutskottet, och till slut kallade också regeringen till pressträff och presenterade direktiven till en ny skogsutredning, där balansen mellan de två jämställda skogspolitiska målen produktion och miljö ska ligga fast. Det tycker jag är bra.

Det ligger ett gediget arbete bakom den tidigare utredningen, som var på över 1 000 sidor. Men sedan dess har det hänt mycket rörande skogen framför allt på EU-nivå och även i forskningen. Det är positivt att det kopplas en politisk referensgrupp till den nya skogsutredningen. Det är viktigt att man från regeringens håll samlar alla partier i riksdagen och försöker nå en så bred enighet som möjligt. Skogspolitik är nämligen inte kvartalspolitik. Varenda skogsägare vet att skogspolitik handlar om långsiktighet så att skogsägarna vet hur spelreglerna ser ut så långt fram som möjligt.

När regeringen presenterade den nya skogsutredningen visade det sig dock att skogsbrukets största problem i dag, artskyddet och ersättningsfrågan för skogsägare som fråntas rätten att bruka sin skog, inte ens fanns med.

Det senaste exemplet från mina hemtrakter kom i början av denna vecka. P4 Västernorrland berättade om bröderna Bäckström i Resele, som fått avslag på sin avverkningsanmälan till Skogsstyrelsen, eftersom det finns spår av den rödlistade tretåiga hackspetten. Man får inte avverka, och man får ingen ersättning.

Oron är nu stor ute bland landets skogsägare. Fler och fler får efter avverkningsanmälningar brev från Skogsstyrelsen med information om fridlysta växter och fåglar som kan påverkas av skogliga åtgärder. De kan inte avverka sin skog – den skog som de skött och planerat för i årtionden, i generationer, skogen som är en investering och en tillgång. Detta skapar inte bara en oro utan också ekonomiska problem för många.

Hur länge ska svenska skogsägare behöva vänta? Vad har regeringen för plan för att hantera denna situation?

Knärot, tretåig hackspett, bombmurkla, lavskrika och tjäderspel har samtliga lett till artskyddsförbud och till att skogsägare inte fått avverka sin skog. Men ska vi inte skydda arter då, kanske en del tänker. Jo, det ska vi – inom rimliga gränser, och om det ska skyddas måste markägaren få rättmätig ersättning.

Sverige ska ha höga ambitioner för naturvård och artskydd, men det ska genomföras rättssäkert och effektivt. En intressant diskussion är också hur vi kan öka den biologiska mångfalden och hur vi kan ta hänsyn till skyddade arter i den brukade skogen. Kan vi både bruka och ta hänsyn samtidigt? Jag tror det.

Skogen är nationell kompetens och ska så förbli, tycker vi socialdemokrater. I ett EU-sammanhang är det fantastiskt viktigt att vi kan exportera våra skogsprodukter. Som EU-land kan vi använda skogen som en viktig faktor i utsläppssystemet. Men vi måste kunna ha en dialog med EU om skogen utan att bli överkörda, och vi ska också samverka med andra skogsländer.

Vi är ett skogsland. Skogen betyder mycket för många. Den har ett stort ekonomiskt värde, men den ger oss också jakt, svamplockning, friluftsliv, naturupplevelser, biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster. Alla dessa stora värden måste rymmas i skogen, och de måste få avtryck i skogspolitiken.

Skogen är avgörande för Sveriges och Sveriges landsbygdens utveckling. Att utveckla en tydlig skogspolitik är att ta ansvar för landet.

Fru talman! År 2023 blev världens varmaste uppmätta år någonsin. Även här i Sverige påverkas våra skogar. Vi ser torra, översvämningar, toppbrott efter snöoväder med tung snö och många vindfällen efter stormar. Klimatförändringarna utgör ett hot mot det svenska skogsbruket och dess brukningsmetoder. Den svenska skogen kommer sannolikt att växa snabbare på grund av ett förändrat och varmare klimat, men samtidigt ökar riskerna för skador.

Genom att anpassa skogsbruket för att klara ett förändrat klimat förbättras möjligheterna för skogen att stå emot exempelvis stormar, insektsangrepp och svampangrepp, och risken för körskador motverkas. Ett aktivt skogsbruk som är klimatsmart och miljömässigt hållbart samtidigt som det skapar jobb och hållbar tillväxt i hela Sverige bygger vår nya växande bioekonomi.

Skogen är Sveriges gröna guld. Den är inte bara en del av stommen i vår ekonomi och välfärd, utan den är också avgörande i klimatomställningen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Joakim Järrebring och Anna-Caren Säterberg (båda S).

Anf. 185 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Det är kul att få stå här i denna sena timma och diskutera skog. Ett fantastiskt spännande ämne!

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Det kan jag göra med ganska stor stolthet, eftersom nästan alla av dem tas upp i skogsutredningen eller den kommande artskyddsutredningen. Sedan finns det någon reservation som vi gärna kan låta vila i frid utöver det.

I Sverige har vi någonting som kallas för Skogsbarometern. Det är en årlig undersökning som Kantar Public utför. En av frågorna där är: Vad betyder mest för ditt skogsägande? När man hör debatten i samhället, i denna kammare eller var det nu är låter det ofta som om det viktigaste med

att äga skog är pengar och att ha så stor avkastning som möjligt. Du ska avverka så mycket som möjligt så att du får så mycket pengar som möjligt – så tycker jag att det låter i den allmänna debatten.

Men i de svar som har kommit fram är det absolut viktigaste känslan av att äga skog. Andelen som svarar så är fyra gånger så stor som dem som svarar att det viktigaste är en god löpande avkastning. Äganderätten är alltså helt central. Känslan av att äga någonting som du sedan förvaltar och sköter efter bästa förmåga ligger på första plats.

På andra plats ligger god långsiktig investering. Där handlar det förstås om pengar och en placering av pengar, men det är verkligen inte fråga om några snabba klipp, som det också låter som i debatten ibland, utan det är en investering över generationer. Det är väldigt sällan den generation som planterar är samma generation som sedan får avverka.

På tredje plats kommer jakt och rekreation, som vi hörde här tidigare i något av anförandena: att vara ute, jaga, plocka bär och svamp och så vidare.

Först på fjärde plats kommer god löpande avkastning.

Äganderätten är helt central. Det har vi hört flera gånger. Men tyvärr är den under ständiga angrepp både från EU och på nationell nivå från olika aktörer. Vi har verkligen ett hästjobb med att skydda, bevara och stärka äganderätten.

Som ett led i detta har regeringen lagt fram direktiv till en utredning, En robust skogspolitik som ser skogen som en resurs. En del i arbetet är att utvärdera skogspolitiken, givet de förändringar som har skett sedan 1993 när skogsvårdslagen kom.

I den text som finns om lagen som kom 1993 framgick att utbildning och rådgivning skulle innebära att vi kunde klara oss utan politisk detaljstyrning. Det var tanken. Den är jättegod, men vi har sannerligen inte hamnat där att vi klarar oss utan detaljstyrning i skogen. Som vi också har hört i debatten var frihet under ansvar devisen när den lagen togs fram. Man hade alltså en tilltro till skogsägarnas ansvarskänsla. Den tilltron måste vi komma tillbaka till, och det är där vi ska vara i skogspolitiken.

En annan del av utredningen gäller att utveckla skogspolitiken för att möta de utmaningar som kommer i EU:s skogspolitik och utveckla arbets sättet för Sveriges fortsatta arbete i EU vad gäller de skogliga frågorna. Vi måste verkligen steppa upp, fru talman. Precis som Malin Larsson sa i ett tidigare inlägg är skogen nationell kompetens. Det är vi nästan helt eniga om i kammaren. Men ändå är EU ute och fäktar i skogsfrågor gång på gång, trots att de inte ska göra det. Skogen nämns inte med ett ord i EU-fördraget, och därmed är den nationell kompetens. Vi måste snarare klara jobbet på hemmaplan och utbilda EU-institutionerna i vad skogsbruk faktiskt är.

Fru talman! En annan del gäller hur vi rapporterar. Vi måste få fram ett enhetligt system så att vi rapporterar lika. På det sätt som det sker nu blir det att jämföra äpplen och päron.

Fru talman! En annan oerhört viktig del handlar om förenklingar för den enskilda markägaren. Det gäller till exempel att överväga alternativ till avverkningsanmälan och anmälan för samråd. Det handlar om hur beslut inte ska kunna överklagas till flera olika instanser. I dag kan ett beslut överklagas till både allmän förvaltningsdomstol och till mark- och miljödomstol samtidigt.

Kunskapskraven har tagits upp tidigare. Där måste vi verkligen tydliggöra vad som gäller och underlätta så att inte skogsägaren råkar ut för oproportionerliga kostnader och ett enormt kontorsarbete. Vi har tidigare sett en del formulär som har skickats hem till skogsägare, och det är helt vansinnigt vilka förväntningar som finns på den vanliga skogsägaren. Det räcker inte bara med att vara biolog, utan det krävs än högre utbildning för att klara av att fylla i formulären. Detta visar att vi verkligen har kört i diket, och det är därför vi måste göra ett omtag.

Precis som vi har hört tidigare måste det ske en förenkling av avverkningsanmälan för enskilda, alltså brukningsenheter som ägs av privatpersoner. Vi måste se över om det inte går att höja gränsen för undantag från ett halvt hektar upp till fem hektar. Det här är återigen, fru talman, ett steg tillbaka mot grundtanken i lagen 1993 där man lutar på skogsägaren.

I en av mina repliker nämnde jag att man ska se över både mätbarhet och uppföljbarhet i miljö kvalitetsmålen. Man ska effektivisera miljömålsarbetet. I miljömålet Levande skogar finns tyvärr en del preciseringar och indikatorer som allt fler forskare är överens om inte kan nås. Även om all mänsklig verksamhet skulle upphöra på jorden i 100 år når vi inte målen. Då är frågan om målen är ställda på ett riktigt sätt. Vi måste sätta upp mål som är nåbara. Vi som har börjat vår bana i kommunpolitiken har fått höra om målstyrning. Där är det jättetydligt att mål måste vara nåbara, och där är vi inte.

Jag ser fram emot det arbete som ska göras, och jag ser fram emot att en "superutredare" har fått uppdraget, nämligen Göran Enander. Ingen seriös aktör ifrågasätter hans kunskap och kompetens: doktor, docent och professor i skogsskötsel. Det kommer att bli otroligt bra.

Jag noterar att min talartid tar slut alldeles för fort. Slutligen vill jag ta upp den fråga som inte är med i skogsutredningen, just för att vi måste gå fortare fram. Det är artskyddet. Det är därför de ligger i två delar. Om artskyddet hade legat med i utredningen hade den tagit för lång tid.

I december var jag på studiebesök i Jämtland, och jag besökte ett sågverk som under hösten hade stått still i flera dagar på grund av timmerbrist. Det låter verkligen märkligt att det kan vara timmerbrist i skogslänet Jämtland. Det berodde på artskyddet. Det var alltså så pass många förväntade avverkningar som inte hade blivit av på grund av att artskyddet hade tickat in, och därmed blev det stopp. Så kan vi inte ha det. Därför görs detta i ett eget spår så att utredningen går fortare.

Fru talman! Jag avslutar, även om jag hade mer på min agenda.
(Applåder)

Anf. 186 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Både jag och ledamoten Ottosson trivs bra i skogen. Jag tänkte ta vid där ledamoten avslutade.

Trots att Kristdemokraterna och Liberalerna sitter i samma regering lyfte ledamot Ottosson upp frågan om artskyddet vid en frågestund nyligen. I dag ställde en annan kristdemokratisk ledamot också en fråga om artskyddet. Till och med ni kristdemokratiska ledamöter undrar samma sak som jag, nämligen varför inget händer. Men ni sitter i regering, och ni har ett ansvar.

Nu har ni styrt landet tillsammans i ett och ett halvt år, och ännu har inte SD-regeringen tagit itu med den viktigaste frågan för skogsbruket. Jag fick inget svar när jag interPELLERADE miljö- och klimatministern, och ledamot Ottosson fick inte heller något svar vid frågestunden, trots att man styr landet tillsammans.

Varför dröjer regeringen med att ta itu med den viktigaste frågan för våra skogsbrukare? Kommer artskyddsbestämmelserna och ersättningsfrågan att ses över? Det har ni sagt. Men när?

Anf. 187 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Malin Larsson för frågan.

Det är jätteroligt att Socialdemokraterna har fått bråttom i frågan eftersom det sannerligen inte var bråttom när man själv satt i regering.

Omtolkningen av artskyddet; fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet slogs ihop. Förlåt! Nu tappade jag namnet på direktivet. Nej, jag kommer inte på det, fru talman.

När omtolkningen gjordes satt Socialdemokraterna i regeringen. Man har suttit i regeringen i två år efter omtolkningen, och man har inte gjort någonting. Vi har suttit i regeringen i drygt ett år, och vi har tagit itu med frågan eftersom den måste hanteras nu. Det är just därför som den kommer i ett eget spår för att det ska gå så fort som möjligt.

Jag är jätteglad att det är vi som sitter i regeringen när frågan ska lösas, inte Socialdemokraterna. Då hade ni med stor säkerhet suttit ihop med Miljöpartiet och kanske också Vänsterpartiet, och deras inställning i frågan kan vi vara säkra på. Då är frågan om det hade blivit något över huvud taget.

För att det ska bli verkstad i frågan är jag glad att vi sitter med i regeringen. Utredningen kommer att hanteras i ett snabbspår för att den ska gå så fort som möjligt så att våra skogsägare inte ska drabbas av galenskapen.

Anf. 188 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Ottosson för svaret.

Verkstad och snabbspår; det har gått ett och ett halvt år. Det kallar inte jag för snabbspår, och jag kallar det inte heller för verkstad. Både jag och ledamot Ottosson vet att när EU-reglerna infördes var det ledamot Ottossons eget parti som satt med i regeringen, inte Socialdemokraterna.

Problemen har ju inte uppstått genom ändringar i svensk lagstiftning, utan det är en rad rättsfall som har ställt till det. När detta upptäcktes agerade den socialdemokratiska regeringen direkt. Vi hade en trestegsplan och hann genomföra de två första stegen. Det tredje steget gällde artskyddsreglerna. Där behöver det troligtvis göras en översyn av miljöbalken.

Nu har Kristdemokraterna suttit med i regeringen i ett och ett halvt år, men ingenting har hänt. Artskyddsfrågan måste hanteras nu, och vad som gäller för ersättning till skogsägare som nekas avverkning behöver styras upp. Vi har i dag hört från flera representanter för regeringspartierna att det är viktigt med ersättning. Det finns också många markägare som har höga naturvärden på sina marker och som vill bevara dem. Men vad ser vi att den SD-ledda regeringen gör? Man minskar budgeten för skydd och skötsel av natur och skog. Sedan lägger man tillbaka lite pengar till skydd, men det är långt ifrån det som krävs.

Jag håller inte med om att detta skulle vara något snabbspår eller någon verkstad. Jag vet inte om landsbygdsministern och klimat- och miljöministern är eniga här. Den ena säger att det är bråttom samtidigt som det inte har hänt någonting på ett och ett halvt år.
(Applåder)

Anf. 189 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag kan bara uppskatta Malin Larssons engagemang i frågan. Det betyder att det kanske är ännu större chans att saker och ting händer fort även om Socialdemokraterna skulle sitta i regering.

Som jag sa tidigare hade även ni chansen att rätta till det. Om det nu var så att just artskyddet var det viktigaste här, varför tog ni inte det först? Varför väntade ni i så fall med det till sist?

Ja, detta implementerades under alliansregeringen. Ja, det var en överimplementering. Därför måste det göras om och göras rätt – det är ingen som har hymlat med detta över huvud taget. Den chansen har funnits. S-regeringen tog inte den chansen. Vi kommer att ta den, och jag hoppas att vi tar chansen även i flera andra delar där vi ser att Sverige har överimplementerat EU-regler eftersom Sverige alltid ska vara Bror Duktig och helst göra lite mer än vad som krävs. Därmed straffar Sverige sig självt. Jag känner mig väldigt trygg i den frågan.

Vad gäller skydd av skog verkar Malin Larsson och jag inte vara eniga. Vi sätter kvalitet före kvantitet. Det låter på Malin Larsson som att man vill skydda än mer skog och ta skog från skogsägare; det är ju faktiskt detta som det handlar om. Vi har sagt att det är nödvändigt att lugna sig och ta hand om den skog som staten redan har tagit från enskilda skogsägare.

Det låter ju bra med frivillighet som grund när man ska skydda skog, men här handlar det också om ersättning och hur ersättningar ska hanteras. Vilken ersättning ska du få om du skyddar skog frivilligt, och hur ska det vara de gånger då staten går in och pekar med hela näven? Där har vi inte hört hur Socialdemokraterna vill gå fram – bara att de vill lägga mer pengar för att skydda mer skog. Hur mycket vill Socialdemokraterna skydda?

Anf. 190 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för anförandet! Jag får erkänna att jag höll mig ända till slutet – sedan tryckte jag på knappen.

Ledamoten pratade mycket om frihet under ansvar och att det är vi skogsägare som vet bäst. Det står att den svenska skogspolitiken till stor del bygger på frihet under ansvar, med begränsade sanktionsmöjligheter. Men skogsvårdslagen är en så kallad minimilag – för att de skogspolitiska målen ska nås förväntas skogsägare göra insatser utöver vad lagen kräver. Detta är en del av skogsbrukets så kallade sektorsansvar, vilket innebär att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket.

Man ska alltså göra det som krävs för att man ska uppnå det som står i lagen. Som vi har varit inne på har lagen två jämställda mål: produktionsmålet och miljömålet. I slutet av ledamotens anförande sa han att det inte går att nå dessa mål. Tidigare i dag, under frågestunden, stod landsbygdsministern här och sa att han står bakom båda målen. Min fråga blir därför: Står Kristdemokraterna bakom båda målen?

Anf. 191 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Emma Nohrén för frågan.

Jag börjar där Emma Nohrén slutade. Ja, vi står bakom dem. Det måste vara mål som faktiskt går att nå, men självfallet står vi bakom dem. Det står även i utredningen.

Emma Nohrén nämnde att det står om begränsade sanktionsmöjligheter. Detta kan man ju i allra högsta grad fundera på med tanke på hur det ageras i skogen och hur staten och statens myndigheter på olika sätt agerar mot våra markägare.

Det råder ingen tvekan: Vi står bakom de två jämförda målen, som fastställdes 1993. Landsbygdsministern och jag är helt eniga om detta, och det står även i direktiven.

När dessa mål fastställdes 1993 hade man – eller ville i alla fall komma till – en syn där man litade på skogsägarna. Man menade att politiken inte skulle vara inne och detaljstyra, utan man ville ge frihet med hjälp av bland annat utbildning. Detta har vi verkligen kommit bort ifrån.

Min upplevelse är att Emma Nohréns parti driver på för raka motsatsen – att man ska in och detaljreglera in absurdum – och anser att vi inte gör nog här i Sverige utan att även EU ska in och detaljreglera.

Anser Emma Nohrén att skogen är EU-politik? Ska EU vara med och bry sig om det svenska skogsbruket när skogen ser så otroligt olika ut i de olika europeiska länderna? Det går inte att jämföra skogen i Belgien med skogen här i Sverige. De är två vitt skilda saker. Ska EU kunna vara med och begränsa det svenska skogsbruket när man inte har kunskapen?

Anf. 192 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Vi har ju en klimatlag på EU-nivå som vi har förbundet oss att följa. Där finns det ett beting där skogen spelar en stor roll. Det är också detta som till exempel Miljömålsberedningen jobbar med.

Visst finns det stora delar där vi har ett gemensamt ansvar för hela Europas skogar för att de ska göra Europas klimatarbete och bidra till biologisk mångfald.

Du sa, Kjell-Arne Ottosson, att ni står bakom målen. Samtidigt sa du att miljömålen inte går att nå. Men oavsett om man anser att målet är oundgängligt kan man se att trenden sedan 1993 har varit att det går utför. Det råder brist på viktiga livsmiljöer. Flera livsmiljöer minskar – de blir mindre och mer fragmenterade. Vi ser en ogynnsam status och en negativ utveckling för många skogslevande arter. Populationerna av många hotade och känsliga arter blir mindre. Ekosystemtjänsterna har otillräcklig status. Vi har en negativ påverkan på vattendragen i skogslandskapet.

Det är inte så att vi har ett bra läge och ska ännu högre, utan det vi har minskar, trots åtgärderna. När vi ser nedåtgående trender, minskande antal, minskande utrymmen och livsmiljöer för dessa arter och att arterna minskar kan vi inte, oavsett vilka mål vi har, säga att vi ska vara nöjda. Därför undrar jag vad ni ska göra för att vi ska nå miljömålen eller åtminstone se till att det inte går åt motsatt håll, om ni nu inte vill ha miljömål som faktiskt motsvarar det som krävs.

Anf. 193 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Emma Nohrén, för frågan!

Vi ska i alla fall inte lita på storebror staten. När staten har pekat med hela handen har det verkligen gått åt skogen; det har visat sig med all önskvärd tydlighet.

Vi ska lita på enskilda markägare så att de får göra det jobb som de vill göra. Det har visat sig vara det absolut bästa, ändå från att de gamla kronoskogarna blev privata fram till dags dato.

Emma Nohrén pratar om trender. Vi har mer död ved i skogen än på länge. Vi har mer löv i skogen än på länge. Vi har mer fågel i skogen än på länge. Vi har mer skog i skogen än på länge. Ändå låter det som att vi inte har skog kvar. Det avverkas 1 procent av den svenska skogen årligen, och i debatten låter det ändå som att det inte finns livsmiljöer kvar. Men det finns i allra högsta grad livsmiljöer kvar i den svenska skogen.

Det som verkligen är skyddsvärt ser skogsägarna och låter stå när de avverkar. Vid en avverkning ska man alltid ta generella hänsyn till högstubbbar, surdråg eller annat, och områden med högt naturvärde låter de flesta markägare vara, för de inser själva värdet. Vi måste lita på markägarna, och markägarna måste kunna lita på staten. Annars kommer det åter gå käpprätt åt skogen.

(Applåder)

Anf. 194 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu miljö- och jordbruksutskottets betänkande 7 om skogspolitik. Sverigedemokraterna står givetvis bakom alla sina förslag, men jag väljer att yrka bifall till reservation 2.

För Sverigedemokraterna är den svenska skogen mer än bara en resurs. Den är en del av vårt kulturarv, en grundpelare i vår ekonomi och en nyckel till vår framtid och välfärd. Vår skogspolitik är djupt rotad i principen om ansvarsfullt och hållbart bruk, och vi ser det som vårt ansvar att förvalta denna ovärderliga resurs så att den fortsätter att blomstra för kommande generationer.

Vi i Sverigedemokraterna förstår vikten av att balansera ekonomisk utveckling med miljömässig hållbarhet. Vi tror fullt och fast på att ett aktivt och välskött skogsbruk inte bara bidrar till Sveriges ekonomi genom produktion av timmer och pappersmassa utan också spelar en kritisk roll i att bevara biologisk mångfald och en bra miljö. Vårt engagemang för skogen genomsyras av en djup respekt för naturen och en förståelse för det samband som finns mellan människa och miljö.

Fru talman! Sverigedemokraterna står för en skogspolitik som främjar hållbart nyttjande. Det innebär att vi aktivt stöder metoder för skogsbruk som säkerställer att avverkning och andra ingrepp inte skadar skogens förmåga att regenerera sig själv. Vår politik är inriktad på att uppmuntra tillväxt av skogen på ett sätt som skyddar vattenkällor, bevarar habitat för djur och växter och upprätthåller en hälsosam och diversifierad skogsmiljö.

Genom att främja forskning och innovation inom skogssektorn vill vi leda vägen mot mer effektiva, ekonomiska och miljövänliga metoder för skogsbruk. Vi ser det som avgörande att samarbeta nära med skogsägare, lokalsamhällen och industri för att dela kunskap och bästa praxis som stöder en hållbar framtid för landets skogar.

En viktig del i vår vision är också att nyttja skogens potential i kampen för en bra miljö. Genom att främja skogsbruk som aktivt bidrar till koldioxidbindning, såsom återplantering och nyplantering av skog, tar vi ett viktigt steg mot en grönare och mer hållbar framtid.

Ekonomiskt värde och miljöskydd går hand i hand i vår politik. Vi arbetar för att säkerställa att den svenska skogsindustrin fortsätter att vara en världsledande kraft genom att skapa förutsättningar som främjar innovation och hållbar tillväxt. Detta inkluderar att uppmuntra användning av trä på nya och innovativa sätt, vilket bidrar till en mer hållbar utveckling överallt.

Utbildning och medvetenhet är centralt för vår skogspolitik. Vi strävar efter att öka kunskapen om skogens värde och dess betydelse för Sverige för att säkerställa att alla, från politiker till allmänhet, förstår vikten av att skydda och vårda denna viktiga resurs.

Sammanfattningsvis står Sverigedemokraterna för en skogspolitik som är både ansvarsfull och framsynt. Genom att balansera ekonomisk tillväxt med miljömässig hållbarhet, främja innovation och samarbete och fokusera på utbildning och medvetenhet är vi dedikerade till att bevara den svenska skogen för framtida generationer. Det är vår skyldighet, vårt ansvar och vår ära att skydda och främja denna ovärderliga resurs för Sveriges framtid.

Fru talman! Sverige är välsignat med rika skogstillgångar. Det är en resurs som inte bara är en hörnsten i vår ekonomi utan också en källa till stolthet och nationell identitet. Vårt sätt att förvalta skogen har utvecklats genom århundraden av erfarenhet, tradition och innovation, vilket resulterat i en skogspolitik som balanserar ekonomisk utveckling med miljömässig hållbarhet. Detta är en politik som bygger på djup förståelse för lokala förhållanden och behov, något vi anser är grundläggande för dess framgång.

Men i dag står vi inför en växande oro för EU:s alltmer påträngande hållning och regelverk kring miljö och skogsbruk. Det är inte utan anledning vi sverigedemokrater känner en djup oro för dessa regelverk. De är ofta formulerade långt från våra skogar utan genuin förståelse för vår unika situation, och de hotar att undergräva vår nationella suveränitet och det framgångsrika skogsbruk som är så vitalt för vårt land.

Sverigedemokraterna står fast vid principen om nationellt självbestämmande, särskilt när det gäller att förvalta Sveriges egna naturresurser. Vi anser att beslut som rör skogspolitik bäst fattas av dem som står skogen närmast, alltså det svenska folket och dess folkvalda representanter. Det är vi som bäst förstår den svenska skogens betydelse, dess ekosystem och de utmaningar och möjligheter som finns inom svenskt skogsbruk.

Fru talman! EU:s försök att standardisera och reglera skogsbruket över hela kontinenten utan hänsyn till nationella skillnader och behov utgör inte bara ett hot mot vår förmåga att effektivt förvalta våra skogar utan även mot vår rätt att själva bestämma över våra naturresurser. En sådan en-storlek-passar-alla-politik riskerar att försvaga vår skogsindustris konkurrenskraft och dess förmåga att bidra till nationell ekonomi och miljömål på våra egna villkor.

Vi måste värna om vår rätt att själva utforma de regler och den praxis som styr vårt skogsbruk baserat på våra egna vetenskapliga rön, traditioner och miljöförhållanden. Vi måste försvara vår suveränitet mot överreglering och inblandning från EU, som alltför ofta drivs av en agenda som inte tar hänsyn till de unika förutsättningarna i vårt land.

Att stå upp för vårt nationella självbestämmande innebär inte att vi stänger dörren för internationellt samarbete eller ignorerar vikten av detta. Tvärtom ser Sverigedemokraterna ett stort värde i att dela kunskap och bästa praxis med andra länder. Men detta samarbete måste bygga på respekt för nationell suveränitet och en förståelse för att olika länder har olika förutsättningar och behov.

Vi står vid en kritisk tidpunkt i vår nations historia, där vägen vi väljer i dag och i det kommande valet till Europaparlamentet kommer att forma framtiden för våra skogar, vår ekonomi och vår plats i världen. Det är därför vi i Sverigedemokraterna med kraft argumenterar för att skydda det nationella självbestämmandet, försvara rätten att förvalta Sveriges skogar på det sätt som svenskarna vet är bäst och säkerställa att Sverige förblir en stark, självständig och blomstrande nation.

(Applåder)

Anf. 195 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Jag funderar lite på vad Sverigedemokraterna och ledamoten Eriksson Falk anser om den nya skogsutredning som presenterades förra veckan. Det vanliga är att Sverigedemokraterna som största parti i regeringsunderlaget deltar med en representant vid alla pressträffar regeringen har. Men inte denna gång. Står Sverigedemokraterna bakom utredningsdirektiven, eller har Sverigedemokraterna inte varit med vid framtagandet av dessa direktiv?

Anf. 196 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågorna.

Sverigedemokraterna tycker att det är bra att regeringen tillsätter en utredning om skogen, som är så viktig för den svenska ekonomin och för svenska arbetstillfällen. Vi kommer att följa utredningen med stort intresse och bidra med våra tankar och inspel i det kommande arbetet.

Varför någon representant från Sverigedemokraterna inte var med när utredningen presenterades kan jag inte svara på. Men Sverigedemokraterna kommer givetvis vara en aktiv part i den kommande utredningen.

Anf. 197 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Eriksson för svaret. Ledamoten kan inte riktigt svara på varför ingen var med, men vi vet ju att Sverigedemokraterna som det största partiet i regeringsunderlaget har mycket att säga till om. Även i går deltog Sverigedemokraterna i regeringens pressträff där SD-regeringen meddelade att man sänker a-kassan, trots att Sverigedemokraterna före valet satte sin heder på pant på att inte försämra a-kassan. Till och med vid en sådan pressträff väljer man att medverka, men inte när det gäller skogen.

Hur viktiga tycker egentligen Sverigedemokraterna att skogsfrågorna är? Man prioriterar inte skogsfrågorna, tycks det som, trots att man sitter på den makt man har som det största partiet i regeringsunderlaget. I Tidöavtalet nämns inte skogen en enda gång.

Anf. 198 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Det är lite spännande att ledamoten vid detta tillfälle väljer att ta replik på just mig. När min partikamrat Martin Kinnunen deltog i samma debatt föregående år – då Tidöavtalet dessutom var nyare – valde Socialdemokraterna att inte ställa den frågan, för att kanske påverka eller vad man nu ville föra in för tankar. De kommer nu. Bara det tycker jag är ganska intressant.

Skogen är viktig för Sverigedemokraterna. Tidöavtalet är det andra företrädare för mitt parti som har varit med och förhandlat fram, som ledamoten vet. Tidöavtalet rymmer väldigt mycket bra politik när det gäller till exempel kriminaliteten, migrationen och energifrågorna, för att nämna några delar.

Det är klart att Sverigedemokraterna tycker att skogen är en viktig fråga. Det är också därför vi levererar så omfattande politik på det området, bland annat det som vi just nu debatterar och det som jag framförde i mitt anförande.

Varför exakt någon person inte var med vid en särskild pressträff kan inte jag redogöra för här eller ha alla detaljer kring. Men skogen är en viktig fråga för Sverigedemokraterna och kommer att vara en viktig fråga för Sverigedemokraterna. Det har vi varit mycket tydliga med vid många tillfällen. Det är också därför vi har varit så tydliga med att EU ska hålla sig borta från den svenska skogspolitiken.

Jag tycker att det är bra att det kommer en utredning som tittar på de här delarna – hur vi kan göra det bättre för det svenska skogsbruket och för de svenska skogsägarna, framför allt för alla de enskilda skogsägare som finns runt om i vårt land och som har haft stora problem kopplade till den politik som förts under tidigare regering.

Där kan nu Sverigedemokraterna vara med och påverka en förändring genom just den skogsutredning som ledamoten nämner. Jag ser fram emot resultaten av den, vilka åtgärder som kommer att föreslås och vad vi sedan kan göra för förändringar när det gäller lagstiftningen.

Anf. 199 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Skogen är avgörande för den biologiska mångfalden. Skogens ekosystemtjänster och bevarande av den biologiska mångfalden är helt nödvändiga för att vi ska klara att stoppa klimatförändringarna.

Skogen spelar också en viktig, för att inte säga avgörande, roll för vår ekonomi – lokalt och nationellt. Skogen är en strategisk resurs för ett robust Sverige. Skogsnäringen är viktig för välfärden, för jobb och för tillväxt i hela landet. Den har också helt omätbara värden för vårt välbefinnande och för folkhälsan.

Skogen är, precis som många före mig har sagt här i kväll, fantastisk. Den är, om man så vill, en gemensam nationalklenod, något som vi behöver vårda med eftertanke.

Sverige behöver och förtjänar en skogspolitik som säkerställer ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk och som stärker näringsfriheten och investeringsviljan i skogsbruket, samtidigt som vi tar de hänsyn som krävs för att främja den biologiska mångfalden. Ekosystemen och jordbruket behöver, måste och ska existera sida vid sida.

Fru talman! Den som förfogar över skog har ett ansvar att värna de gemensamma nyttor som skogen skapar. Som liberal värnar jag och mitt parti om skogsägarnas rätt till sin egendom. Äganderätten är ett liberalt fundament. Miljönyttan och äganderätten ska balanseras mot varandra. Vi tror på individens förmåga att fatta kloka beslut som är väl avvägda – frihet under ansvar, om man så vill.

Vi här inne har som lagstiftare ett ansvar att se till att de regelverk som finns är ändamålsenliga, rättssäkra och effektiva. Detta, mina vänner, är ingen liten uppgift.

Fru talman! Genom förbättrad skogsskötsel finns potential att öka den hållbara tillväxten för att möta den ökade efterfrågan på skogsråvara. Det finns samtidigt utrymme att förbättra både produktion och miljö i skogen. Men här finns också målkonflikter som kräver prioriteringar och medvetna beslut. Här finns ett arbete att göra, och arbetet är igång. Miljömålsberedningen måste nämnas; den är en viktig pusselbit i det hela. Skogsutredningen är en annan, liksom den utredning om artskyddet som är aviserad.

För att skogspolitikens miljömål och produktionsmål båda ska nås krävs samförstånd. Här finns det dock lösningar, och här finns mer att göra. Det avser vi i regeringssamarbetet att göra vad vi kan för att råda bot på. Miljövården har ställts mot behovet av produkter från skogen. Så kan vi inte fortsätta.

Skogsbruket kan och ska vara effektivt och skonsamt. Tillräcklig tillgång på skogsråvara är helt nödvändigt för att ett skifte bort från fossila råvaror ska förverkligas. Jag tror att lösningen finns i ett hållbart och aktivt skogsbruk med god tillväxt och nödvändiga produkter från förnybar råvara som ger högsta långsiktiga klimatnytta. Vi ser även ett behov av fortsatt förbättrad hänsyn till både natur- och kulturmiljövården vid skötsel och brukande av skog.

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten här i kväll, men jag vill ändå avsluta med att göra en liten och högst personlig historisk exposé.

För snart 400 år sedan, alltså när drottning Kristina regerade det här landet, föll det sig så att ett ungt par beslutade sig för att bryta ny mark. De bosatte sig i en risikoja ute på en udde vid en sjö med det klaraste vatten min hembygd har att erbjuda, långt därinne i skogen på gränsen mellan Närke och Värmland. Historien förtäljer inte riktigt hur det gick till, men äganderätten övergick till paret. De byggde ett hus, av timmer förmodligen.

Detta par var den första av generationer i min släkt som vårdat, värnat, brukat och förvaltat skogen, brutit malmen, fångat fisken och jagat viltet, för sitt uppehälle och för framtida generationers välbefinnande.

Fru talman! Det jag vill ha sagt med det här är att det är just så vi behöver tänka när vi formar framtidens skogspolitik. Vi måste värna om både nuvarande och kommande generationers välbefinnande.

(Applåder)

Anf. 200 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill rikta ett stort tack till ledamoten Nilsson för det fina anförandet.

Jag tror att jag tidigare har nämnt Liberalernas skogspolitik här, men jag gör det igen. Så här skriver Liberalerna själva om sin skogspolitik: ”Nationalparker, naturreservat och biotopskyddsområden är tillsammans med en fortsatt hög allmän hänsyn ryggraden i Liberalernas naturvårdspolitik. De kvarvarande naturskogarna, gammelskogarna, måste skyddas. Areal skyddad skog måste öka.”

Det finns en kritik mot den nytillsatta skogsutredningen, och det är just att miljömålen ska ses över ur ett skogs- och brukarperspektiv.

Ledamoten Nilsson inledde sitt anförande med att säga att skogen är avgörande för den biologiska mångfalden. I direktivet till den nya skogsutredningen nämner regeringen knappt biologisk mångfald över huvud taget. Min fråga blir därför: Hur ser ledamoten Nilsson på detta? Hur viktig är Liberalernas ryggrad i dessa frågor, och hur kommer ni att bevaka dem i skogsutredningen?

Anf. 201 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Larsson, för frågan! Ja, det är verkligen ryggraden i vår politik, och det är också ingången i de förhandlingar som vi för i den moderatledda regeringen.

I kommittédirektivet till skogsutredningen slås det fast att de jämställda skogspolitiska målen ska ligga fast, och i detta ingår hela paketet med biologisk mångfald, skydd av värdefull natur och allt som har nämnts tidigare här i kväll. Det är mitt svar.

Anf. 202 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för det betryggande svaret. Jag lyfte också upp de jämställda målen i mitt anförande och tycker att det är bra att de finns med i den nya skogsutredningen.

I den tidigare budgeten för 2022/23 skar SD-regeringen ned på anslaget för skydd och åtgärder för vår värdefulla natur ganska ordentligt, och inte heller i årets budget finns de resurser som behövs. Tycker Liberalerna och ledamoten Nilsson att vår skog med höga naturvärden behöver skyddas och skötas eller inte?

Anf. 203 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Självfallet anser vi att värdefull skog behöver skyddas och ska skyddas.

Som många har stått här i kammaren och sagt tidigare när budgetfrågor har debatterats befinner vi oss i ett ekonomiskt ansträngt läge. I de budgetar som den moderatledda regeringen har redovisat eller levererat hittills förs en restriktiv politik med ansvar för framtiden, för att inte driva på inflationen, för att fortsätta att bygga Sverige starkt och för att möta de ekonomiska utmaningar som nutiden ger oss.

Anf. 204 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Med stigande ålder kan jag inte säga att denna tid på dygnet är min bästa tid i kammaren, men jag ska försöka att prata om skogs- politik, som är en av mina favoritfrågor.

Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 13, så har jag det gjort.

Sedan tänkte jag läsa en liten text från ett Facebookinlägg som en del av er kanske känner igen. Jag kommer inte att läsa hela då det är ganska långt och ni kan göra det själva. Jag tror att Anna-Caren Säterberg kanske känner igen det, då det är Lia Hyttsten från Jämtland som har skrivit inlägget. Jag tänkte börja med att läsa en del av det därför att det säger väldigt mycket om äganderätten och de utmaningar som små skogsägare står inför. Hon skriver så här:

Öppet brev till Sveriges befolkning och politiker – ett försvarstal för äganderätten, svensk säkerhetspolitik och vår familjs historia. Vi får inte avverka vår skog. Min släkt är full av hjältar, decennier av slit, brustna hjärtan och trötta leder. Deras stolthet bar mig hit. I min släkt finns inga träpatroner, präster eller storbönder. Min släkt består av gruvarbetare och små fjällbönder som idogt brutit och brukat jorden tills deras kroppar inte längre orkat, allt för att sedan överlämna den mark de förtjänat till nästa generation.

Den lilla människan har i hundratals år blivit lurad att sälja sina marker till underpriser. Icke läskunniga har uppmuntrats att skriva under kontrakt som utlovat guld men visat sig vara sand. Jag trodde den tiden var över, men det är den inte. Det moderna baggböleriets tid är här igen, med den skillnaden att allt sker inför öppen ridå med stöd från EU-direktiv.

Mina föräldrar är hederliga småskaliga mjölkbönder. De producerar mat. Mina föräldrar är sinnebilderna av välfärdsbyggare – plikttrogna skattebetalare som levt ett liv i enkelhet utan flärd. De har producerat det som svensken tar för givet – mat. Vårt jordbruk är sammanvävt med ett skogsbruk. Skogen har låtit växa för att kunna ge kapital till utveckling av jordbruket.

För vår gård och det stundande generationsskiftet är det en ekonomisk katastrof att det vi inte trodde kunde hända nu faktiskt sker: 38 hektar slutavverkningsbar skog har försatts som gisslan när det visat sig att det finns spår av tretåig hackspett i den. Vi får inte avverka vår skog. Om vi rör den ska ett vite på 7 miljoner kronor betalas av oss, ägare av skogen. Vårt certifierade skogsbruk hade redan 6 procent skog avsatt för nyckelbiotoper. Inte långt från vår skog byggs just nu ett lyxhotell i väglöst land. Men miljonärer som fraktas i helikopter kanske inte stör hackspettar.

Vi känner oss bestulna på vår egendom, men vem kan vi anmäla stölden till? I Sverige är äganderätten grundlagsskyddad, men det har visat sig vara med stora reservationer.

Det här var en del av den text som Lia Hyttsten, en av de döttrar som vill göra ett generationsskifte av skogen, har skrivit. De som inte har läst det rekommenderar jag att göra det, för inlägget säger mycket om det som många av våra skogsägare, framför allt de små, nu upplever.

Äganderätten är inskriven i grundlagen, fru talman, men problemet är att äganderätten är efter år bara urholkas. Skogsägarna kan snart inte ens lita på att de kan kalla sin skog för sin skog, det vill säga få besluta över det som tidigare generationer i många fall har slitit för och lagt mycket arbete på.

Prot. 2023/24:72

15 februari

Skogspolitik

Jag tycker därför att det är bra att framför allt artskyddsförordningen och hur den hanteras av vissa enskilda myndigheter i samband med att skogsägare nekas avverkning kommer att ses över av regeringen.

Jag vill också skicka med en passus till regeringsföreträdarna. Jag vet att när Centerpartiet satt i alliansregeringen hade vi ministerposter både på Miljödepartementet och på Landsbygdsdepartementet, och man var inte alltid överens om saker och ting. Jag hoppas dock att det ska bli så bra som det bara kan. Jag kan lova er att Centerpartiet kommer att komma med blåslampan om det inte händer något ganska snart och att vi kommer att spöka för er på nätterna. Då vet ni.

Just nu, fru talman, befinner sig svenskt skogsbruk i det närmaste i ett vilda västern-tillstånd, där flertalet markägare på orimliga grunder får se sina avverkningar stoppade med hänvisning till artskyddet. Inte sällan handlar det om relativt vanligt förekommande fåglar som tjäder, lavskrika och tretåig hackspett.

Även orkidén knärot har, som ni säkert känner till, blivit ett gissel för många skogsägare. Det är en växt som förekommer på en mängd platser – miljontals faktiskt, om ni inte visste det – men trots detta har arten tillåtit stoppa åtskilliga avverkningar de senaste åren.

Denna utveckling har skett utan några förändringar i lagstiftningen. I stället är det domstolars och myndigheters rättstolkningar som har tillåtit diktera villkoren för svensk skogspolitik. Så kan vi faktiskt inte ha det.

Sedan har detta också utnyttjats av miljöaktivister som har sett en chans att stoppa avverkningar med nuvarande artskyddsbestämmelser genom att sätta i system att överklaga avverkningsanmälningar. Konsekvensen har blivit att Skogsstyrelsen och deras personal nu faktiskt håller på att knäckas av en hög arbetsbelastning. Någon skoglig rådgivning som kan bidra till ökad skoglig tillväxt är det inte längre tal om. Det kan jag nog säga.

Fru talman! Flera av de delar som den nya skogsutredningen ska hantera går ut på att bota symtomen av ett ej fungerande artskydd. Enligt min mening hade det varit bättre att ta tag i kärnfrågorna först. Men nu hoppas jag och tror att man ska ta tag i detta och det snabbt.

Fru talman! Det är faktiskt inte bara familjeskogsbruket som hotas av det nuvarande tillståndet inom svensk skogspolitik. Även skogsindustrin, som står för 10 procent av svensk varuexport, drabbas och i förlängningen också Sveriges ekonomi.

Jag pratade för en tid sedan med en ägare av fjällskog utanför Vilhelmina som nästan grät i telefonen. Där har man hittat något skyddsvärt. Jag minns inte om det var denna orkidé eller om det var en fågel som skulle skyddas. Jag säger ingenting om det. Men problemet är att om man drabbas av artskyddsförordningen får man inte någon ersättning om man inte tillåts att avverka. Det innebär att man som skogsägare är helt rättslös. Man får ett informellt reservat som man inte kan sälja, för ingen vill naturligtvis köpa det eftersom man inte får avverka. Och man får ingen ersättning från staten. Så kan vi inte ha det.

Det är därför som blåslampan nu kommer att vara framme. Jag hoppas verkligen att detta inte ska ta så väldigt lång tid för regeringen eftersom detta är det absolut viktigaste. Även om jag välkomnar skogsutredningen – direktiven och även utredaren – ska jag säga precis som flera andra har sagt, nämligen att det absolut viktigaste att se över är artskyddsfrågan och ersättningen till våra skogsägare.

Jag ber om ursäkt för att jag har pratat väldigt länge. Men nu blev jag uppjagad och upprörd över denna fråga, så ni får stå ut med det.

Trevlig kväll!

(Applåder)

Prot. 2023/24:72

15 februari

Skogspolitik

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 28 februari.)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 februari

2023/24:487 Försvaret av Stockholmsregionen

av *Markus Selin* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:488 Försvarsvilja i Sverige

av *Markus Selin* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:489 Sveriges försvarsindustri och ökad tillverkningskapacitet

av *Markus Selin* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:490 Stöd för kommersiell service på landsbygden

av *Gunilla Svantorp* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:491 Skilda baddider för män och kvinnor

av *Sara Gille* (SD)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:492 Inflationens konsekvenser för hushållens ekonomi

av *Linus Sköld* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:493 Försvarsmaktens brigader

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:494 Översyn av skolpliktsbrytande bestämmelser

av *Linus Sköld* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:495 Gängens finansiering från prostitution

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:496 Rätten till idrott för människor med funktionshinder

av *Anna Wallentheim* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:497 Civilplikt och elförsörjningen

av *Peter Hultqvist* (S)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2023/24:498 Önskade effekter av olika stöd till bostadsbyggande
av *Leif Nysmed* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)
2023/24:499 Stöd till civilsamhället för ökad robusthet
av *Lena Johansson* (S)
till statsrådet *Carl-Oskar Bohlin* (M)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 februari

2023/24:599 Förbud av Hizb ut-Tahrir
av *Richard Jomshof* (SD)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)
2023/24:600 Stödet till organisationer i Kambodja
av *Tomas Eneroth* (S)
till statsrådet *Johan Forssell* (M)
2023/24:601 Tillståndsprövningar för vindkraftsprojekt
av *Birger Lahti* (V)
till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)
2023/24:602 Arbetsmiljöbrott
av *Ciczie Weidby* (V)
till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)
2023/24:603 Arbetslösheten i Sverige
av *Patrik Lundqvist* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)
2023/24:604 Situationen på Saltviksanstalten och inom Kriminalvården
av *Peter Hedberg* (S)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)
2023/24:605 Gubad Ibadoghlu
av *Erik Hellsborn* (SD)
till utrikesminister *Tobias Billström* (M)
2023/24:606 Dödsskjutningar vid den armenisk-azerbajdzjanska gränsen
av *Erik Hellsborn* (SD)
till utrikesminister *Tobias Billström* (M)
2023/24:607 Integration av internationella forskare på den svenska arbetsmarknaden
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)
2023/24:608 Samordning mellan Miljömålsberedningens och Skogsutredningens uppdrag
av *Joakim Järrebring* (S)
till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 februari

2023/24:547 Språk, identitet och tillhörighet

av *Runar Filper* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:548 Lånord i det svenska språket

av *Runar Filper* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:560 Konsekvenser av försvagat litteraturstöd

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:551 Brister hos privata vaccinationsföretag

av *Mikael Dahlqvist* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:559 Omfattningen av snusundantaget i EU

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:556 Våldsutövande föräldrar

av *Azadeh Rojhan* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:557 Barn som förs bort från Sverige

av *Azadeh Rojhan* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:552 Snabbhetspremien i föräldraförsäkringen

av *Azadeh Rojhan* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:558 Rätten till mat

av *Azadeh Rojhan* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:561 Kännedom om överbefälhavarens bisyssla

av *Håkan Svenneling* (V)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:554 House of Sweden i Taipei

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:567 Deltagande i intervjuer

av *Elin Söderberg* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:563 Bygg- och reparationsberedskap

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2023/24:566 Rätt till vård för papperslösa

av *Tony Haddou* (V)

till statsrådet Maria Malmer Stenergard (M)

2023/24:565 Långa köer för Prepläkemedel

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:564 Hoten mot rättsstatsprincipen i Polen

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:568 Den polska regeringens hantering av medier

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:562 Laxbestånd och laxfiskekvoter

av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:571 Utebliven information om skrivelse från Justitiedepartementet

av *Rasmus Ling* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:570 Det frysta biståndet till Palestina

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:569 Förtydligande av svar om PFAS

av *Katarina Luhr* (MP)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:572 Samtalsstöd för landets värnpliktiga

av *Mikael Larsson* (C)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:573 Kinas agerande gällande flygrutter i Taiwansundet

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:580 Ungdomars sommarjobb i andra länder

av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:574 Avveckling av ägandet i Sweden House i Sankt Petersburg

av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:575 Förstärkt källskydd och skydd av polisens arbetsmetoder

av *Katja Nyberg* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:577 Rätt till förskoleklass för barn med intellektuell funktionsnedsättning

av *Nadja Awad* (V)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:578 Svensk sjöfarts konkurrenskraft

av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:579 Klimatdeklaration av bilar

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:584 Kompensation för förlorade privata investeringar

av *Laila Naraghi* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:581 Bankernas ansvar vid bedrägerier

av *Andreas Lennkvist Manriquez* (V)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:582 Reproduktionsstörande ämnen på jobbet

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:585 Skattereglerna för intrångsersättning vid nekat avverkningstillstånd av fjällnära skog

av *Helena Lindahl* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

Prot. 2023/24:72

15 februari

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 21.02.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.48,

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.12,

av talmannen därefter till och med § 12 anf. 132 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 161 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 5 Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige	2
Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU11.....	2
Anf. 1 LARS ISACSSON (S)	2
Anf. 2 LINDA W SNECKER (V).....	3
Anf. 3 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 4 LINDA W SNECKER (V) replik.....	8
Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD) replik	9
Anf. 6 LINDA W SNECKER (V) replik.....	9
Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD) replik	10
Anf. 8 RASMUS LING (MP) replik.....	11
Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD) replik	11
Anf. 10 RASMUS LING (MP) replik.....	11
Anf. 11 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	12
Anf. 12 ULRIKA LILJEBERG (C)	13
Anf. 13 FREDRIK KÄRRHOLM (M).....	15
Anf. 14 LINDA W SNECKER (V) replik.....	16
Anf. 15 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik	16
Anf. 16 LINDA W SNECKER (V) replik.....	16
Anf. 17 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik	17
Anf. 18 RASMUS LING (MP) replik	17
Anf. 19 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik	18
Anf. 20 RASMUS LING (MP) replik	18
Anf. 21 FREDRIK KÄRRHOLM (M) replik	18
Anf. 22 TALMANNEN	19
Anf. 23 RASMUS LING (MP)	19
Anf. 24 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	21
Anf. 25 RASMUS LING (MP) replik.....	21
Anf. 26 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	22
Anf. 27 RASMUS LING (MP) replik.....	22
Anf. 28 TORSTEN ELOFSSON (KD)	23
Anf. 29 RASMUS LING (MP) replik	24
Anf. 30 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik.....	24
Anf. 31 RASMUS LING (MP) replik	25
Anf. 32 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik.....	25
Anf. 33 MARTIN MELIN (L)	26
Anf. 34 RASMUS LING (MP) replik.....	26
Anf. 35 MARTIN MELIN (L) replik.....	27
Anf. 36 RASMUS LING (MP) replik.....	27
Anf. 37 MARTIN MELIN (L) replik	27
(Beslut fattades under § 9.)	27
Ajournering.....	28
Återupptaget sammanträde.....	28

§ 6 Frågestund	28	Prot. 2023/24:72
Anf. 38 ANDRE VICE TALMANNEN.....	28	15 februari
<i>Resurser till sjukvården</i>	28	-----
Anf. 39 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	28	
Anf. 40 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	28	
Anf. 41 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	29	
Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	29	
<i>En utlokaliserad asylprocess</i>	29	
Anf. 43 LUDVIG ASPLING (SD).....	29	
Anf. 44 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	29	
Anf. 45 LUDVIG ASPLING (SD).....	30	
Anf. 46 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	30	
<i>Statliga medel till regionerna</i>	30	
Anf. 47 KARIN RÅGSJÖ (V).....	30	
Anf. 48 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	30	
Anf. 49 KARIN RÅGSJÖ (V).....	31	
Anf. 50 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	31	
<i>Statligt stöd till vården</i>	31	
Anf. 51 MONA SMEDMAN (C).....	31	
Anf. 52 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32	
Anf. 53 MONA SMEDMAN (C).....	32	
Anf. 54 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32	
<i>Statsministerns löfte om stöd till vården</i>	32	
Anf. 55 ULRIKA WESTERLUND (MP)	32	
Anf. 56 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	33	
Anf. 57 ULRIKA WESTERLUND (MP)	33	
Anf. 58 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	33	
<i>En svensk STEM-strategi</i>	34	
Anf. 59 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	34	
Anf. 60 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	34	
Anf. 61 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	34	
Anf. 62 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	35	
<i>En ny skogsutredning</i>	35	
Anf. 63 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	35	
Anf. 64 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	35	
Anf. 65 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	35	
Anf. 66 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	35	
<i>Stöd till avveckling av pälsindustrin</i>	36	
Anf. 67 ELIN NILSSON (L).....	36	
Anf. 68 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	36	
Anf. 69 ELIN NILSSON (L).....	36	

Anf. 70 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	36
<i>Studiemedel till studenter på anpassat komvux</i>	36
Anf. 71 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	36
Anf. 72 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	37
<i>Följderna av de nationella kostmålen</i>	37
Anf. 73 STAFFAN EKLÖF (SD)	37
Anf. 74 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	37
<i>Nedskärningar i vården</i>	38
Anf. 75 TONY HADDOU (V).....	38
Anf. 76 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	38
<i>Vargar och livsmedelsberedskap</i>	39
Anf. 77 ANDERS KARLSSON (C)	39
Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	39
<i>Konsekvenserna av svinpesten</i>	39
Anf. 79 EMMA NOHRÉN (MP)	39
Anf. 80 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	40
<i>Barncancervård i den nationella cancerstrategin</i>	40
Anf. 81 JOHAN HULTBERG (M).....	40
Anf. 82 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	40
<i>Utbildning och arbetsmarknadens behov</i>	41
Anf. 83 LILI ANDRÉ (KD).....	41
Anf. 84 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	41
<i>Folkbildningen</i>	41
Anf. 85 MAGNUS MANHAMMAR (S).....	41
Anf. 86 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	42
<i>Utbildning och belastningsregisterkontroll</i>	42
Anf. 87 MONA OLIN (SD)	42
Anf. 88 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	42
<i>Varsel i vården</i>	43
Anf. 89 LINDA W SNECKER (V).....	43
Anf. 90 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	43
<i>Skogsägarnas situation</i>	43
Anf. 91 STINA LARSSON (C)	43
Anf. 92 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	44
<i>Skogsbrukets lönsamhet</i>	44
Anf. 93 REBECKA LE MOINE (MP).....	44
Anf. 94 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	44
<i>Handelstillstånd för sälprodukter</i>	45
Anf. 95 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	45
Anf. 96 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	45
<i>En stärkt livsmedelsberedskap</i>	45
Anf. 97 TORSTEN ELOFSSON (KD)	45
Anf. 98 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	45
<i>EU-förslag om arbetstagares rättigheter</i>	46
Anf. 99 MATILDA ERNKRANS (S).....	46
Anf. 100 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	46

<i>Stenmården</i>	46	Prot. 2023/24:72
Anf. 101 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	46	15 februari
Anf. 102 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	47	-----
<i>Medel till sjukvården i Värmland</i>	47	
Anf. 103 HÅKAN SVENNELING (V).....	47	
Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	47	
<i>Lärarkets attraktivitet</i>	48	
Anf. 105 ANDERS ÅDAHL (C).....	48	
Anf. 106 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	48	
<i>Regeringens löfte om stöd till regionerna</i>	49	
Anf. 107 DZENAN CISIJA (S).....	49	
Anf. 108 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	49	
<i>Utredningen om könsdysfori</i>	49	
Anf. 109 CARITA BOULWÉN (SD)	49	
Anf. 110 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	50	
<i>Stödet till kommersiell service</i>	50	
Anf. 111 MONICA HAIDER (S).....	50	
Anf. 112 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	50	
Ajournering	51	
Återupptaget sammanträde	51	
§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats den 13 februari	51	
AU5 Arbetsrätt	51	
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 februari	53	
SoU6 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende	53	
JuU14 Vapenfrågor	54	
JuU15 Terrorism.....	55	
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	55	
JuU11 Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige.....	55	
§ 10 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022	56	
Justitiekottets betänkande 2023/24:JuU9.....	56	
Anf. 113 PETTER LÖBERG (S)	56	
Anf. 114 RASMUS LING (MP).....	57	
Anf. 115 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD).....	58	
Anf. 116 FREDRIK KÄRRHOLM (M).....	60	
Anf. 117 GUDRUN NORDBORG (V).....	61	
(Beslut skulle fattas den 28 februari.).....	62	
§ 11 2023 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utläningar	63	
Justitiekottets betänkande 2023/24:JuU10.....	63	
Anf. 118 ADAM MARTTINEN (SD).....	63	
Anf. 119 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	64	
Anf. 120 GUDRUN NORDBORG (V).....	65	

(Beslut skulle fattas den 28 februari.)	66
§ 12 Immaterialrättsfrågor	66
Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU7	66
Anf. 121 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	66
Anf. 122 AIDA BIRINXHIKU (S) replik	68
Anf. 123 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	69
Anf. 124 AIDA BIRINXHIKU (S) replik	69
Anf. 125 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	69
Anf. 126 AIDA BIRINXHIKU (S)	70
Anf. 127 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	72
Anf. 128 AIDA BIRINXHIKU (S) replik	72
Anf. 129 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	73
Anf. 130 AIDA BIRINXHIKU (S) replik	73
Anf. 131 LILI ANDRÉ (KD)	74
Anf. 132 JOHNNY SVEDIN (SD)	75
Anf. 133 LOUISE EKLUND (L)	77
Anf. 134 LORENA DELGADO VARAS (V)	78
Anf. 135 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	79
Anf. 136 AMANDA LIND (MP)	80
(Beslut skulle fattas den 28 februari.)	82
§ 13 Mineralpolitik	82
Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU8	82
Anf. 137 MATS GREEN (M)	82
Anf. 138 ISAK FROM (S) replik	84
Anf. 139 MATS GREEN (M) replik	85
Anf. 140 ISAK FROM (S) replik	85
Anf. 141 MATS GREEN (M) replik	86
Anf. 142 KATARINA LUHR (MP) replik	86
Anf. 143 MATS GREEN (M) replik	87
Anf. 144 KATARINA LUHR (MP) replik	87
Anf. 145 MATS GREEN (M) replik	87
Anf. 146 ISAK FROM (S)	88
Anf. 147 ERIC PALMQVIST (SD) replik	90
Anf. 148 ISAK FROM (S) replik	90
Anf. 149 ERIC PALMQVIST (SD) replik	90
Anf. 150 ISAK FROM (S) replik	91
Anf. 151 CAMILLA BRODIN (KD)	91
Anf. 152 ERIC PALMQVIST (SD)	93
Anf. 153 ISAK FROM (S) replik	96
Anf. 154 ERIC PALMQVIST (SD) replik	96
Anf. 155 ISAK FROM (S) replik	96
Anf. 156 ERIC PALMQVIST (SD) replik	97
Anf. 157 LOUISE EKLUND (L)	97
Anf. 158 LORENA DELGADO VARAS (V)	98
Anf. 159 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)	99

Anf. 160 KATARINA LUHR (MP).....	101
Anf. 161 ERIC PALMQVIST (SD) replik.....	103
Anf. 162 KATARINA LUHR (MP) replik.....	104
Anf. 163 ERIC PALMQVIST (SD) replik.....	104
Anf. 164 KATARINA LUHR (MP) replik.....	105
(Beslut skulle fattas den 28 februari.).....	105
§ 14 Skogspolitik	105
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU7	105
Anf. 165 JOHN WIDEGREN (M)	105
Anf. 166 MALIN LARSSON (S) replik.....	107
Anf. 167 JOHN WIDEGREN (M) replik	108
Anf. 168 MALIN LARSSON (S) replik.....	108
Anf. 169 JOHN WIDEGREN (M) replik	109
Anf. 170 EMMA NOHRÉN (MP) replik	109
Anf. 171 JOHN WIDEGREN (M) replik	109
Anf. 172 EMMA NOHRÉN (MP) replik	110
Anf. 173 JOHN WIDEGREN (M) replik	110
Anf. 174 EMMA NOHRÉN (MP)	111
Anf. 175 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	113
Anf. 176 EMMA NOHRÉN (MP) replik	113
Anf. 177 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	114
Anf. 178 EMMA NOHRÉN (MP) replik	114
Anf. 179 KAJSA FREDHOLM (V)	115
Anf. 180 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	115
Anf. 181 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	116
Anf. 182 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	116
Anf. 183 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	117
Anf. 184 MALIN LARSSON (S).....	117
Anf. 185 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	119
Anf. 186 MALIN LARSSON (S) replik.....	121
Anf. 187 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	122
Anf. 188 MALIN LARSSON (S) replik.....	122
Anf. 189 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	123
Anf. 190 EMMA NOHRÉN (MP) replik	123
Anf. 191 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	124
Anf. 192 EMMA NOHRÉN (MP) replik	124
Anf. 193 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	125
Anf. 194 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	125
Anf. 195 MALIN LARSSON (S) replik.....	127
Anf. 196 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	127
Anf. 197 MALIN LARSSON (S) replik.....	127
Anf. 198 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik	128
Anf. 199 ELIN NILSSON (L).....	128
Anf. 200 MALIN LARSSON (S) replik.....	130
Anf. 201 ELIN NILSSON (L) replik.....	130
Anf. 202 MALIN LARSSON (S) replik.....	130
Anf. 203 ELIN NILSSON (L) replik.....	130
Anf. 204 HELENA LINDAHL (C).....	131
(Beslut skulle fattas den 28 februari.).....	133
§ 15 Anmälan om interpellationer.....	133

Prot. 2023/24:72
15 februari

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	134
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	135
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 21.02.	137

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2024